

MASARYKOVA UNIVERZITA

Filozofická fakulta

Ústav slavistiky

Polský jazyk a literatura

Bc. Veronika Kociánová

**Srovnání nejoblíbenějších jmen dětí
v České republice a v Polsku**

Magisterská diplomová práce

Vedoucí práce:
Mgr. Roman Madecki, Ph.D.

2012

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Brně dne 8. června 2012

*Zde bych chtěla poděkovat
Mgr. Romanu Madeckému, Ph.D.
za vstřícné vedení mé magisterské diplomové práce
a za cenné rady a připomínky.*

Obsah

1. Úvod	6
2. Onomastika.....	7
2.1. Rozdělení vlastních jmen	7
2.2. Historie české a polské onomastiky	8
3. Rodná jména.....	15
3.1. Definice jmen	15
3.2. Původ a tvoření rodných jmen	17
3.2.1. <i>Domácí (slovanská) jména.....</i>	<i>17</i>
3.2.1.1. <i>Jednoduchá jména v češtině.....</i>	<i>17</i>
3.2.1.2. <i>Jednoduchá jména v polštině</i>	<i>18</i>
3.2.1.3. <i>Složená jména v češtině.....</i>	<i>18</i>
3.2.1.4. <i>Složená jména v polštině</i>	<i>21</i>
3.2.1.5. <i>Ženská jména v češtině</i>	<i>23</i>
3.2.1.6. <i>Ženská jména v polštině.....</i>	<i>23</i>
3.2.2. <i>Jména cizího původu.....</i>	<i>24</i>
3.2.2.1. <i>Pronikání cizích jmen do češtiny</i>	<i>24</i>
3.2.2.2. <i>Pronikání cizích jmen do polštiny.....</i>	<i>25</i>
3.2.2.3. <i>Cizí jména v současné češtině.....</i>	<i>26</i>
3.2.2.4. <i>Cizí jména v současné polštině</i>	<i>27</i>
3.3. Skloňování rodných jmen.....	28
3.3.1. <i>Skloňování jmen v češtině.....</i>	<i>28</i>
3.3.2. <i>Skloňování jmen v polštině</i>	<i>30</i>
3.4. Pojmenovací motivace	32
3.4.1. <i>Česká ochranná a pracovní jména</i>	<i>32</i>
3.4.2. <i>Polská ochranná a pracovní jména</i>	<i>33</i>
3.4.3. <i>Rodinné tradice v České republice</i>	<i>34</i>
3.4.4. <i>Rodinné tradice v Polsku</i>	<i>35</i>
3.4.5. <i>Sociální vlivy na výběr jmen v České republice</i>	<i>35</i>
3.4.6. <i>Sociální vlivy na výběr jmen v Polsku</i>	<i>36</i>
3.4.7. <i>Náboženské vlivy na českém území</i>	<i>37</i>

3.4.8.	<i>Náboženské vlivy na polském území.....</i>	38
3.4.9.	<i>Vliv politických událostí na výběr jmen na našem území</i>	38
3.4.10.	<i>Vliv politických událostí na výběr jmen v Polsku</i>	39
3.4.11.	<i>Móda a kulturní vlivy v České republice.....</i>	40
3.4.12.	<i>Móda a kulturní vlivy v Polsku.....</i>	40
3.4.13.	<i>Jazykové vlivy na výběr jmen v České republice.....</i>	41
3.4.14.	<i>Jazykové vlivy na výběr jmen v Polsku.....</i>	42
3.5.	Právní úprava jmen.....	44
3.5.1.	<i>Právní úprava v České republice</i>	44
3.5.2.	<i>Právní úprava v Polsku.....</i>	46
4.	Praktická část.....	48
4.1.	Seznam jmen	48
4.2.	Analýza vlastních jmen.....	52
4.2.1.	<i>Chlapecká jména</i>	53
4.2.2.	<i>Dívčí jména</i>	71
5.	Závěr	90
6.	Resumé	94
7.	Bibliografie	99

1. Úvod

Magisterskou prací věnující se rodným jménům jsem se rozhodla napsat z toho důvodu, že mě toho téma zajímá. Cílem mé práce je vzájemně porovnat rodná jména v češtině a v polštině. Při vzájemném srovnávání mě zajímaly především odpovědi na následující otázky: 1) *Jaká jména patří v České republice a v Polsku v současné době mezi nejoblíbenější?*, 2) *Volí rodiče v České republice a v Polsku pro své děti stejná nebo rozdílná jména?*, 3) *Vyskytují se mezi jmény chlapců a dívek jména slovanského původu?*, 4) *Převažují při výběru jmen pro děti jména slovanská nebo jména přejatá z jiných jazyků?*

Svou práci jsem se rozhodla rozdělit do tří částí. První část nazvanou *Onomastika* jsem rozdělila na podkapitoly *Co je to onomastika?* a *Historie a české a polské onomastiky*. Postupně v nich objasňuji, co si můžeme pod pojmem „onomastika“ představit a čím se tato disciplína zabývá. Dále se zmiňuji o rozdělení vlastních jmen a v poslední podkapitole se věnuji nejen historii onomastiky v obou státech, ale také badatelům, kteří se výzkumem vlastních jmen zabývali. Na závěr zde uvádím i některá díla věnující se vlastním jménům.

Druhou část své práce jsem nazvala *Rodná jména*. Rozdělila jsem ji opět do několika podkapitol. V první, nazvané *Definice jmen*, se zmiňuji o základních rozdílech mezi jmény vlastními a jmény obecnými, objasňuji zde pojmy „rodné/křestní jméno“. V podkapitole *Původ a tvoření rodných jmen* se zaměřuji na jména domácího (slovanského) a cizího původu, na jejich tvoření, a také na jejich skloňování. Podkapitola *Pojmenovací motivace* pojednává o motivacích, které mohou lidi ovlivňovat při výběru jména pro jejich dítě. V poslední podkapitole nazvané *Právní úprava jmen* upozorňuji na české a polské zákony, které se zabývají vlastními jmény.

Poslední část mé práce tvoří praktická část, ve které se věnuji analýze nejčastěji volených jmen dětí v České republice za rok 2010 a v Polsku za rok 2009. Tato analýza je také podkladem pro odpovědi na výše uvedené otázky. Výsledky svých zjištění jsem umístila na konci své práce.

2. Onomastika

Podle *Encyklopedického slovníku češtiny* je onomastika považována za částečně samostatnou poddisciplínu jazykovědy, která zkoumá vlastní jména a také vznik a fungování propriálních pojmenovacích soustav (soustav vlastních jmen).¹

2.1. Rozdělení vlastních jmen

V současné době rozlišujeme různé typy vlastních jmen, která se dělí do několika tříd a podtříd. Poměrně přehledné rozdělení vlastních jmen nabízí v závěru své knihy *Úvod do obecné onomastiky* Rudolf Šrámek. Jeho dělení je následující:

Bionyma – vlastní jména živých nebo jakoby živých objektů:

- antroponyma – vlastní jména osobní (rodná/křestní jména, hypokoristika, příjímí a příjmení, přezdívky, pseudonymy, skupinová antroponyma aj.)
- nepravá antroponyma – vlastní jména postav mytologických, pohádkových, hraček aj.
- theonyma – vlastní jména bohů
- zoonyma – vlastní jména zvířat, včetně mytologických (např. pes *Sultán*, kuň *Šemík*)
- fytonyma – vlastní jména rostlin (např. dub *Napoleon*)

Geonyma – vlastní jména objektů, které leží v krajině a jsou vyznačeny na mapách:

- toponyma – vlastní jména zeměpisná objektů přírodních nebo vytvořených člověkem, dále se dělí na:
 - oikonyma – vlastní jména osídlených objektů
 - anoikonyma – vlastní jména neosídlených objektů (např. *hydronyma* – vlastní jména bažin, řek, moří, vodopádů aj; *oronyma* – vlastní jména kopců, hor, skalních stěn, údolí aj.; *agronyma* – vlastní jména pro ekonomicky využívané plochy, např. pole, louky lesy)

¹ Onomastika (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2002, s. 293.

- kosmonyma (astronyma) – vlastní jména galaxií, planet, hvězd, geonymických objektů na povrchu planet, umělých kosmických těles (např. *Sputnik, Apollo*)

Chrématonyma – vlastní jména objektů, které vytvořil člověk a které nejsou fixovány v krajině, ale v ekonomických, politických a kulturních vztazích:

- jména výrobků – jednotlivých i celých sérií
- vlastní jména institucí, organizací, zařízení
- vlastní jména společenských jevů (např. *Den matek, Velká francouzská revoluce, Tour de France*)
- další chrématonyma, např. jména významných, historických dokumentů aj.²

Rozdělení vlastních jmen je v podání Rudolfa Šrámků o něco podrobnější, ale domnívám se, že pro mou práci je výše uvedené rozdělení dostačující. Případné zájemce, kteří by se chtěli dozvědět více nejen o rozdělení onomastiky, ale také o jejím propojení s jinými vědními obory, odkazují na knihu *Úvod do obecné onomastiky*.

2.2. Historie české a polské onomastiky

Nejprve bych se ráda zmínila o historii onomastiky u nás, a poté o historii onomastiky v Polsku.

Onomastika jako vědní disciplína byla dlouho považována za součást jiných vědních oborů, např. za pomocnou vědu historickou, topografickou, sociologickou, demografickou aj. Jako poddisciplína lingvistiky začala být v Čechách chápána až koncem 19. století a k ustálení tohoto názoru došlo až v průběhu 20. století.³

Podrobněji se jako první studiu vlastních jmen věnoval v období národního obrození Josef Dobrovský (1753–1829). Zájem o vlastní jména však projeví již dříve někteří gramatici a slovníkáři, např. Václav Philomates, Jan Blahoslav, David Adam z Veleslavína aj. Dobrovskému se podařilo z českých pramenů nashromáždit a prostudovat obsáhlý materiál týkající se vlastních jmen. Díky tomuto materiálu získal cenné poznatky o krácení složených osobních jmen. Výzkum Josefa Dobrovského je důležitý i z toho důvodu,

² Šrámk, Rudolf: *Úvod do obecné onomastiky*, Masarykova univerzita, Brno 1999, s. 163–165.

³ Tamtéž, s. 50–51.

že stanovil zásady pro etymologické výklady vlastních jmen, které platí dodnes, a zpřístupnil osobní jména z *nekrologu Podlažického*⁴. Dobrovský rovněž plánoval vytvořit slovník slovanských osobních jmen (*Onomasticon slavicum*), ale nakonec toto dílo nevzniklo.

Pod vlivem Dobrovského projevil zájem o onomastiku i František Palacký (1798–1876). Ten vytvořil ze sbírky staročeských jmen, která sám shromáždil a ze jmen z pozůstalosti Josefa Dobrovského soupis jmen (*Popis staročeských osobních a křestních jmen*), který vyšel v roce 1832 v *Časopise českého muzea*.

O něco dříve, v roce 1828, vyšel v Budapešti slovník vlastních jmen nazvaný *Jmenoslov, čili slovník osobných jmen rozličných kmenů a nářečí národa slavenského*, jehož autory byli Jan Kollár (1793–1852) a Jovan Pačić. Cílem tohoto slovníku bylo nahradit přejatá cizí jména jmény slovanskými, zvýšit jejich oblibu mezi rodiči a spisovateli. Další Kollárovo dílo *Rozpravy o jménách, počátcích i starožitnostech národu slavskeho a jeho kmenů* (1830) je věnováno rozboru a výkladu etnických jmen slovanských.

Vlastní jména považoval za důležitý historický pramen Pavel Josef Šafařík (1795–1861). Věnoval jim pozornost jak ve svých *Slovanských starožitnostech* (1837), tak i v nejrůznějších studiích.

Rozvoj české onomastiky nastává v druhé polovině 19. století a na počátku 20. století. Zájem o vlastní jména zpočátku projevují hlavně badatelé v oboru toponomastiky a historikové. S nejstaršími českými jmény bylo možné se seznámit díky dílu *Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae*⁵, které vydal Karel Jaromír Erben (1811–1870). Studium vlastních jmen obsažených v *Kosmově kronice*, se zabýval Hermenegild Jireček. Česká příjmení zkoumali např. Vojtěch Kebrle nebo Vincenc Prasek. Mezi historiky, kteří se zabývali výzkumem vlastních jmen, by dále patřili např. Václav Vladivoj Tomek (díla *Základy starého místopisu* a *Dějepis města Prahy*), August Sedláček (studie *O staročeských příjmeních šlechtických*) nebo Josef Vítězslav Šimák.

Významné dílo o slovanských osobních jménech sestavil v roce 1860 také slovinský badatel Franz Miklošič (1813–1891). Při sepisování tohoto díla použil z českých pramenů

⁴ Tento nekrolog je součástí tzv. *Dáblovy bible*, která pochází z přelomu 12. a 13. století. *Nekrolog podlažický* je velmi důležitým pramenem obsahujícím staročeská mužská a ženská vlastní jména. Je zde uvedeno přes 1500 jmen, přičemž jednoznačně identifikovat lze pouze některá z nich. Více informací o nekrologu je možné nalézt například na internetových stránkách *Codex Gigas* [online]. [2. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.kb.se/codex-gigas/cze/Vice-o-Codexu-Gigas---Mer-om-CG/Calender-the-edition-of-the-necrology-and-a-list-with-the-commentary/>>

⁵ Jde o stěžejní ediční dílo české historiografie, které začal vydávat K. J. Erben v roce 1855. Obsahuje registry (zkrácené texty) listin bohemikálního charakteru vydané v letech 600–1419. Toto dílo není dosud dokončeno. Viz *Scriptorium. Spolek pro nekomerční vydávání odborné literatury* [online]. [cit. 26. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.scriptorium.cz/index.html?mid=10&wstyle=0&page=%27%27#RBM>>

např. Palackého *Popis staročeských osobních a křestních jmen*, dále *nekrolog Podlažický* a první svazek Erbenových *Regest*.

Další významnou osobností, která projevila zájem o vlastní jména, byl Jan Gebauer (1838–1907), který zařadil vlastní jména do své *Historické mluvnice* a částečně i do *Slovníka staročeského*. Na Gebauerovu práci navázali později jeho žáci, mezi které patřili např. František Černý, Josef Straka nebo Antonín Profous.

Autorem četných studií o staročeských osobních jménech, o osobních jménech ve svatováclavských legendách a přehledu nové literatury o slovanských osobních jménech je Václav Flajšhans (1866–1950). Tento badatel zařadil do svých *Nejstarších památek jazyka i písemnictví českého* (1903) hlavně jména z *nekrologu Podlažického*.

O rozvoj onomastiky ve 20. století se zasloužil zejména Vladimír Šmilauer (1895–1983), který po 2. světové válce působil jako profesor českého jazyka na filozofické fakultě v Praze. Ačkoliv se zpočátku věnoval hlavně tvoření slov a syntaxi, později se zabýval i onomastikou.⁶ Jeho zájem se sice soustředil především na toponomastiku, ale ve svých dílech zpracovává nejen jména zeměpisná, ale i osobní.

Z dalších badatelů, kteří se zabývali antroponomastikou, je možné jmenovat např. Františka Cuřina (1913–1988), Josefa Beneše (1902–1984) nebo Jana Svobodu (1899–1973).⁷ V posledních dvaceti letech se výzkumem vlastních jmen zabývají např. Miloslava Knappová, František Kopečný, Rudolf Šrámek nebo Jana Pleskalová.

Významným onomastickým pracovištěm v České republice je Oddělení onomastiky Ústavu pro jazyk český Akademie věd ČR. Původně šlo o akademické pracoviště Místopisné komise a bylo založeno v tehdejší Slovanském ústavu Československé akademie věd (ČSAV) v roce 1960, později se stalo součástí Ústavu jazyků a literatury ČSAV. Od roku 1969 bylo převedeno do Ústavu pro jazyk český. Prvním vedoucím tohoto oddělení byl Jan Svoboda, v současnosti je vedoucím oddělení Milan Harvalík.

Ve spolupráci s Oddělením onomastiky vyšla řada významných onomastických děl, např. monografie *Pomístní jména v Čechách. O čem vypovídají jména polí, luk, lesů, hor, vod a cest* (1995), na toto dílo navázal v roce 2000 *Slovník pomístních jmen v Čechách*, který od roku 2010 vychází v elektronické podobě. Dále ve spolupráci s tímto oddělením vyšly např. kniha Jana Svobody *Staročeská osobní jména a naše příjmení* nebo knihy Miloslavy Knappové *Rodné jméno*

⁶ Podrobnější informace o Vladimíru Šmilauerovi viz *Ústav pro jazyk český AV ČR* [online]. [cit. 30. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.ujc.cas.cz/lingviste/smilauer-vladimir.html>>

⁷ Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1964, s. 14–21.

v jazyce a společnosti (1989), *Příjmení v současné češtině* (1992), *Jak se bude Vaše dítě jmenovat* (v roce 2010 vyšlo již 5. vydání této knihy). Od roku 1960 do současnosti zde vychází časopis věnovaný onomastice (od roku 1995 pod názvem *Acta Onomastica*, dříve vycházel jako *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, *Onomastický zpravodaj ČSAV* nebo *Onomastický zpravodaj*).⁸

Kromě již zmíněných knih se problematice vlastních jmen věnují např. i knihy *Průvodce našimi jmény* (1991, František Kopečný), *O českých příjmeních* (1962, Josef Beneš), *Jména tajemství zřavená I–III* (2002–2004, Vladimír Mates), *Po kom se jmenujeme? Encyklopedie křesťanských jmen* (2000, Václav Rameš, encyklopedie je přístupná i na internetu) aj.

V Polsku zájem o vlastní jména projeví již v 70. letech 19. století např. Jan Baudouin de Courtenay (1845–1929) nebo Jan Łoś (1860–1928).

První kniha věnovaná vlastním jménům se objevila v roce 1925, konkrétně šlo o knihu Witolda Taszyckého *Najdawniejsze polskie imiona osobowe*. Jména, která v této knize autor studoval, pocházejí z dokumentů z 12. a 13. století. Taszycki zde shromáždil staropolská vlastní jména, zkoumal jejich tvoření a motivaci vzniku, rozdělil je na jména složená a jednoduchá. Další osobou, která se na počátku 20. století zabývala studiem vlastních jmen, byl Mikołaj Rudnicki, který na toto téma vydal rozsáhlý článek „Imiona osobowe z Pomorza Zachodniego (Szczecińskiego) do r. 1230“, který vyšel v roce 1921 v časopise *Slavia Occidentalis*. Za zmínku stojí i *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słoniańskich*, který vycházel v letech 1880–1902. Ačkoliv obsahuje hlavně informace o názvech geografických, je možné v něm najít také informace o lidech, kteří na daném území žili. Toto dílo je dodnes pro toponomastiku cenným zdrojem informací o geografických názvech.

Před 2. světovou válkou byl důležitým onomastickým centrem Lvov, kde pracoval právě Witold Taszycki (1898–1979). Během svého zdejšího působení shromáždil rozsáhlý seznam jmen, která se objevovala na polském území do konce 15. století. Ve Lvově začal vycházet také první onomastický časopis *Rozprawy z Onomastyki Słoniańskiej*.

Po 2. světové válce nastává v Polsku prudký rozvoj onomastiky. V Krakově vzniklo v roce 1952 specializované onomastické pracoviště, které funguje dodnes. Jedná se o Oddělení onomastiky Ústavu polského jazyka Polské akademie věd (Pracownia Onomastyczna przy Oddziale Krakowskim Polskiej Akademii Nauk). U zrodu tohoto

⁸ Více o historii i současnosti onomastiky u nás viz *Ústav pro jazyk český AV ČR* [online]. [cit. 26. ledna 2012]. Dostupné z: <<http://www.ujc.cas.cz/zakladni-informace/oddeleni/oddeleni-onomastiky/>>

oddělení stál opět Witold Taszycki, který zde pokračoval ve shromažďování staropolských vlastních jmen. V letech 1965–1987 v Krakově vycházel Taszyckého *Słownik staropolskich nazw osobowych*, ze kterého později čerpali další badatelé, např. Maria Karpluk, Maria Malec, Aleksandra Cieślikowa aj.

V tomto slovníku však nebyla jména a příjmení objasněna podle jejich jazykového a kulturního původu. V Krakově proto začaly práce na *Słowniku etymologiczno-motywnym staropolskich nazw osobowych* (1995–2000). Slovník má celkem šest svazků a jsou v něm objasněna různá vlastní jména (např. jména, která vznikla z názvů obecných, vlastní jména křesťanského a německého původu, příjmení vzniklá od jmen místních, etnických aj.). V roce 2007 vyšla sedmá část tohoto slovníku, která doplňuje předchozí části (obsahuje například dříve neobjasněná jména a příjmení původu litevského, arménského, je zde abecední seznam všech zmíněných jmen atd.).

V druhé polovině 20. století vyšla v Krakově i jiná díla věnovaná vlastním jménům, např. *Słowiańskie imiona kobiece* (1961, autorkou je Maria Karpluk). Maria Malec napsala mj. knihy o složených vlastních jménech (*Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*, 1971) nebo o tvoření zkrácených jmen (*Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*, 1982). Srovnáním polských a slovanských jmen se jmény indoevropskými se zabýval ve svých pracích Tadeusz Milewski (1906–1966), který je také autorem článků *O pochodzeniu słowiańskich imion złożonych* (1961), *Polskie imiona złożone nieznanne innym językiem słowiańskim* (1960).

V Krakově vzniklo také mnoho děl, která se zabývají přejatými křesťanskými jmény, která se do polštiny dostala ve středověku. Této problematice se věnovali např. Witold Taszycki, Zofia Kowalik-Kaleta, Maria Karpluk nebo Maria Malec (*Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, 1994).

Velký význam mají i práce Jerzyho Kuryłowicze, který zkoumal jména odvozená a hypokoristika⁹ (např. článek *O niektórych właściwościach imion skróconych*, 1968). Kazimierz Rymut vydal v letech 1992–1994 několikadílný *Słownik nazwisk współczesnie w Polsce używanych* (je dostupný i v elektronické podobě: <http://www.herby.com.pl/>) a v roce 1995 vyšel i jeho *Słownik imion współczesnie w Polsce używanych*. Výzkumem lidových jmen se zabýval Alfred Zareba, který napsal knihu *Polskie imiona ludowe* (1957).

⁹ Jde o domácké, popř. mazlivé či zdrobnělé formy neutrálních oficiálních vlastních jmen, někdy i apelativ. (...) Většinou se jedná o antroponyma (*Pepík, Sláveček, Miluška* aj.), zřídka o toponyma (*Labe* → *Labičko*). Rozlišují se **meliorativa** – hypokoristika s kladným citovým zabarvením a **augmentativa** – hypokoristika se záporným citovým zabarvením. Viz Hypokoristikum (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 172.

Souhrnem poznatků o vlastních jménech je kniha *Imię w polskiej antroponimii i kulturze* (2001), kterou napsala Maria Malec. Autorka zde mj. objasňuje postavení vlastního jména v antroponymickém systému, věnuje se jazykové stránce jmen, dále se zabývá tím, jakou roli plní vlastní jméno v komunikaci, zmiňuje se také o právních normách souvisejících s ochranou a změnou jména.¹⁰

Mezi další práce o vlastních jménech, které v Krakově vyšly, patří např. *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny* (1982, autory jsou Henryk Fros a Franciszek Sowa). Jde o knihu, ve které čtenář může kromě objasnění konkrétních jmen najít také informace o svatých, kteří tato jména nosili. Důležitým zdrojem informací o vlastních jménech je i kniha Józefa Bubaka *Księga naszych imion* (1993).

Kromě Krakova byla zakládána onomastická pracoviště také v jiných městech. Ve Vratislavi a Opoli je výzkum vlastních jmen zaměřen hlavně na slezská místní a osobní jména. Jejich studiem se zabýval hlavně Stanisław Rospond, který v letech 1967–1973 vydal dvoudílný *Słownik nazwisk śląskich*. V 70. letech 20. století vzniklo zásluhou Huberta Górnovicze onomastické pracoviště v Gdaňsku. Ve Varšavě jsou středem onomastického zájmu hlavně říční názvy, např. zde vznikla kniha *Hydronimia Wisły* (1965). Menší pracoviště se nacházejí také v Lublinu, Poznani nebo Těšíně.

Od roku 1960 vychází v Polsku každých deset let bibliografie polské onomastiky. Přehledy onomastických prací jsou zveřejňovány rovněž v mezinárodním časopise *Onoma* nebo v časopise *Biuletyn PTJ*, který vydává Polské jazykové sdružení (Polskie Towarzystwo Językoznawcze). Informace týkající se onomastiky je možné dohledat také v časopise *Onomastica* (vychází od roku 1955) nebo *Onomastica Slavogermanica*, který vychází od roku 1965 střídavě v polské Vratislavi a v německém Lipsku.¹¹

¹⁰ Malec, Maria: Wkład krakowskiego językoznawstwa polonistycznego do nauki o imionach osobowych, *LingVaria* [online]. 2006, nr 1. [cit. 31. ledna 2012]. Dostupné z: <http://www2.polonistyka.uj.edu.pl/LingVaria/Spis_tresci_1%281%292006.htm>

¹¹ Kaleta, Zofia: Historia i stan dzisiejszy onomastyki w Polsce. Publikacje onomastyczne. Instytucje., In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. Ewa Rzetelska-Feleszko, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Warszawa–Kraków 1998, s. 83–87.

Vybírejte pro své děti pěkná a seriózní jména.

*Vždycky myslíte na to,
že některá z těch jmen ponесou budoucí
ulice,
školy a náměstí.*

Dušan Radović¹²

¹² Radović, Dušan: *Dobré jitro, Bělehrade*, Fori Prague, Praha 2006, s. 84.

3. Rodná jména

Druhá část mé práce je věnována rodným jménům. Kromě definic různých typů jmen, tato část obsahuje také podkapitulu věnovanou původu rodných jmen, jejich tvoření a skloňování. Považovala jsem za přínosné zmínit se zde také o různých vlivech, které ovlivňují lidi při výběru jmen. Na závěr této kapitoly se zmiňuji o právních předpisech, které se zabývají úpravou vlastních jmen.

3.1. Definice jmen

Obecné jméno (apelativum) v sobě nese obecný význam, který se vztahuje k nějaké třídě předmětů nebo jevů, např. *strom*, *pes*, *člověk*. Všechny předměty, které náleží do dané třídy, mají určité společné vlastnosti (nebo vlastnost), např. *strom* se vyznačuje následujícími vlastnostmi: má vysoký kmen, větve, listy atd. Můžeme také říci, že předměty, které splňují předpoklady toho, aby mohly být označeny jako *strom*, se nazývají *strom*.¹³

Vlastní jméno (proprium) na rozdíl od obecného jména vždy označuje konkrétního jedince nebo jednotlivinu. Zároveň také tohoto jedince (jednotlivinu) identifikuje a odlišuje od ostatních jedinců (jednotlivin) dané třídy. Tímto způsobem z nich činí jedinečné objekty. Vlastní jména se nevztahují k jednotlivým objektům na základě vlastností, ale na základě určité společenské konvence.¹⁴

Z obecných jmen se mohou stát vlastní jména (jde o proprializaci¹⁵) a naopak z vlastních jmen se mohou stát jména obecná (jde o apelativizaci¹⁶). K proprializaci i apelativizaci dochází na základě metafory¹⁷ nebo metonymie¹⁸.

¹³ Grodziński, Eugeniusz: *Zarys ogólnej teorii imion własnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973, s. 12–13.

¹⁴ Jméno vlastní (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 205.

¹⁵ Proprializace (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 347.

¹⁶ Apelativizace (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 43.

¹⁷ Přenesené pojmenování na základě vnější podobnosti (tvaru, barvy, funkce aj.), např. *vyndal mu stoličky* (tzn. vytrhl mu zuby, které svým tvarem připomínají stoličky). Viz *Metafora* (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 258.

¹⁸ Přenesené pojmenování na základě věcné (vnitřní) souvislosti, např. název obce se přenáší na její obyvatele (*Líšeň vyrábí Zetory*, *Karlovy Vary vítají hosty filmového festivalu*), název instituce se přenáší na její členy (*Při filmu se kino dobře bavilo*), dále se mohou používat i názvy časových úseků (*středověk čerpal z antické filozofie*). Viz *Metonymie* (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 263.

Příklad proprializace: rozsáhlý rovný pozemek je pojmenován *Plachta* → slovo „plachta“ původně označuje velký kus látky sloužící k zakrytí nějakého předmětu. Příklad apelativizace: slovem *betlém* se označuje výjev zobrazující narození Ježíše (může být živý betlém nebo vyrobený z libovolného materiálu – dřevo, papír, těsto aj.) → původně je *Betlém* název města, ve kterém se narodil Ježíš; *grázl* – špatný, zlý člověk, označení vzniklo od jména lupiče Jana Grassla.

V předchozí části své práce jsem se již zmínila o dělení vlastních jmen. Vlastní jména tvoří v každém jazyce zvláštní skupinu jmen. Rodná jména jsou zpravidla tvořena podstatnými jmény. Jiné typy vlastních jmen – příjmení¹⁹, přezdívk²⁰ – mohly vzniknout i z dalších slovních druhů, např. z přídavných jmen (*Veselý, Pokorný*), ze sloves (*Nevím* aj.), nebo také z krátkých vět (*Přecechtěl, Osolsobě*).²¹

Hlavním předmětem zájmu mé magisterské práce jsou rodná jména. Definici rodného a křestního jména můžeme najít například v *Encyklopedickém slovníku češtiny*:

Jde o „jméno nedědičné, které se (...) volí každému jedinci jako dodatečné jméno ke zděděnému příjmení (...), s nímž tvoří dva základní funkční členy české antroponymické soustavy. Rodné jméno má úřední, oficiální charakter a spolu s příjmením vytváří dvoučlenné oficiální osobní jméno, které slouží k občansko-právní identifikaci jednotlivce a které nemůže být libovolně měněno. Termín křestní jméno se původně užíval v křesťanských církvích, protože se jméno dávalo při křestním obradu, byl ovšem používán i pro jedince nekrštěné. Proto byl v Československu po roce 1950 (...) zaveden termín rodné jméno, tj. jméno zapsané po zrodu. Úředním termínem užívaným v matričních a jiných úředních listinách je dnes pouze „jméno“.“²²

V odborné literatuře se však také můžeme setkat s termínem „vlastní jméno osobní“ (např. v knize Jana Svobody *Staročeská osobní jména a naše příjmení* nebo Jany Pleskalové *Tvoření nejstarších českých osobních jmen*).

¹⁹ Jde o dědičné jméno rodiny. Vzniklo z příjmí, které v minulosti rozlišovalo osoby se stejným rodným jménem. Příjmí, na rozdíl od příjmení (dědičné a ustálené), bylo z počátku nedědičné, proměnlivé a nezávazné. Lidé příjmí získávali až během svého života (příjmení má člověk již od narození). Obvyklé bylo i to, že jedna osoba měla více příjmí, dále se příjmí mohlo lišit i v rámci jedné rodiny (otec a syn měli rozdílné příjmí). Viz Příjmení (heslo), Příjmí (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 355.

²⁰ Neúřední doplňkové vlastní jméno, které charakterizuje osoby, místa nebo věci. Může se vztahovat k povolání, vlastnostem, původu aj. nositele jména. Přezdívk²⁰ obsahují kladné nebo negativní hodnocení. Vznikají z vlastních jmen (*Monika* → *Monokl*), příjmení (*Kalenský* → *Kalendář*), z různých vlastností (*Bidlo* podle výšky, *Líška* podle barvy vlasů) nebo podle zálib a koníčků (*Myslietel*, *Škrtel*, tj. lakomec) aj. Cit. podle Přezdívk²⁰ (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 354.

²¹ Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti*, Academia, Praha 1989, s. 14.

²² Jméno rodné (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 205.

3.2. Původ a tvoření rodných jmen

3.2.1. Domácí (slovanská) jména

Obecně lze říci, že jména, která se v daném jazyce vyskytují, jsou buďto domácího původu (v případě češtiny a polštiny slovanského) nebo cizího původu.

Co se týká jmen domácího původu v češtině a polštině, Jan Svoboda uvádí, že základy slovanské antroponymické soustavy pocházejí, dle zjištění různých badatelů, již z období praindoevropského. Ve slovanských jazycích (tedy i v češtině a polštině) můžeme najít tři druhy vlastních jmen, které existovaly už v indoevropském prajazyce, jsou to:

- 1) jména jednoduchá (jednočlenná)
- 2) jména složená
- 3) jména, která vznikla krácením složených jmen²³

3.2.1.1. Jednoduchá jména v češtině

Mezi jména jednoduchá řadíme jména ochranná a práci (více o nich viz kapitola **Pojmenovací motivace**), která představují nejstarší typ vlastních jmen. Později se začala objevovat i jména, která byla motivována fyzickými nebo psychickými vlastnostmi osob (viz body c), d), f) v následujícím přehledu). Tento typ jmen začal již plnit funkci identifikační. V knize Jana Svobody můžeme najít nejstarší osobní jména rozdělená do několika skupin. Lidé mohli být například pojmenováni podle:

- a) svého zaměstnání: *Běbař*, *Dúda* (hrál na dudy), *Sluba* aj.
- b) činnosti nebo charakteristiky: *Hovora*, *Lov(ata)*, *Skřěk* aj.
- c) tělesných vlastností nebo zevnějšku: *Bradáč*, *Dlúb* (byl dlouhý, vysoký), *Krasoň*, *Živ* aj.
- d) povahových vlastností: *Dobr*, *Hlúp*, *Chytr*, *Podiva*, *Slábek*, *Vesel* aj.
- e) pořadí, ve kterém se děti narodily: *Troj*, *Šestáček*, rodinných vztahů: *Baba*, *Děd*, *Sestřena*, věku: *Dítě*, *Robě*, nebo národní, kmenové či územní příslušnosti: *Bavor*, *Rus*, *Srb* aj.
- f) částí těla: *Čela*, *Hlava*, *Nosek* aj.

²³ Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení...*, op. cit., s. 35–36.

- g) zvířat: *Hádek, Holub, Hus, Jelen, Losos, Rak, Straka, Žaba* aj.
- h) rostlin: *Borovičě, Ječmen, Keř, Rokyta* aj.
- i) předmětů a výtvorů: *Brána, Kyj, Pásek, Srpota, Stožek* aj.
- j) přírodních jevů: *Sněho(ota), Zora* nebo geografických útvarů: *Morava*
- k) různá abstrakta: *Hrózka, Naděj, Pozor, Svár, Zloba*.²⁴

3.2.1.2. Jednoduchá jména v polštině

Rovněž v polštině můžeme, kromě jmen ochranných a pracích (viz kapitola **Pojmenovací motivace**), najít jednoduchá jména popisující vlastnosti dané osoby. Jsou to např. *Bialek, Geba, Goly, Krotosza* („mírný, klidný“), *Szczodr*. Mezi osobními jmény se však objevovala i jména přírodních útvarů (např. *Jezior, Dniepr*) nebo běžně užívaných nástrojů (např. *Siekirka, Trąbka*).²⁵

Jak v polštině, tak i v češtině mají tato jména přezdívkový charakter. V pozdější době se začínají používat ve funkci příjmi.

3.2.1.3. Složená jména v češtině

S tím, jak se zvětšoval počet lidí obývajících určité území, přestávala jednoduchá jména k pojmenování stačit a hrozilo, že se lidé budou jmenovat stejně. Z toho důvodu se k pojmenování osob začínala stále více používat jména složená, která byla tvořena ze dvou částí (apelativ), které měly původně vlastní význam. První část složených jmen nejčastěji tvořilo podstatné jméno (viz 1a–1f), přídavné jméno (viz 2a, 2b) nebo sloveso (viz 3a–3d) (jména, která měla v první části sloveso, byla mezi slovanskými jmény nejrozšířenější). Případně mohla být jména tvořena i jinými slovními druhy (příslovce, zájmena).²⁶ Můžeme říct, že jde částečně o pokračování jmen pracích, protože téměř každé složené jméno mělo nějaký skrytý význam, který se měl přenést na pojmenovanou osobu.

²⁴ Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení...*, op. cit., s. 48–50.

²⁵ Taszycki, Witold: *Polskie nazwy osobowe*, Gebether i Wolf, Kraków 1924, s. 5.

²⁶ Více informací týkajících se tohoto problému je možné nalézt v knize Miloslavy Knappové: *Rodné jméno v jazyce a společnosti...*, op. cit., s. 22–23.

Rozdělení složených jmen:

- 1a) jména vyjadřující kladné jevy nebo vlastnosti: slovo *čest* → *Ctibor* („bojuj za čest“), *Čestmír* („ten, kdo ctí mír“); slovo *víra* → *Věroslav(a)* („slavící víru“); podstatné jméno *sláva* → *Slavomír(a)* („slavící mír“) aj.
- 1b) základy jmen související s majetkem: slovo *złato* → *Zlatomír(a)* („zlatý mír“); původně s majetkem souvisela i jména *Bobumil(a)*, *Bobuslav(a)* (*bož/bob* znamenalo „bohatství, majetek“).
- 1c) jména vyjadřující vztah k boji nebo válce: slovo *voj* („boj, vojna“) → jména *Vojtěch* („útěcha vojska“), *Vladivoj* („vládce vojska“).
- 1d) základy související s přírodními jevy: *Hvězdoslav* („ten, kdo slaví hvězdy“); *ticho* → *Tichomil(a)* („milující ticho“), *Tichomír(a)* („tichý mír“).
- 1e) jména vyjadřující vztah k osobám: *Hostislav* („slavný pohostinstvím“), *Hostimil(a)* („ten, kdo miluje hosty“), *Hostivít* („ten, kdo vítá hosty“). Původně slovo *host* znamenalo „cizinec“.
- 1f) pojmy související s duševním životem a lidskou existencí: slovo *duše* → např. jméno *Duchoslav(a)* („mající silného ducha“); slovo *mysl* můžeme najít např. ve jménech *Křesomysl* („ten, kdo podněcuje mysl“), *Přemysl* („mající vynikající mysl“).
- 2a) jména označující duševní a charakterové vlastnosti: přídavné jméno *dobrý* → např. *Dobromil(a)* („milující dobro“), *Dobroslav(a)* („slavný dobrem“); slovo *jar* (původně znamenalo „bujný, silný“) → *Jaroslav* („slavný silou“, v dnešní době je toto jméno vykládáno spíše jako „slavící jaro“), *Jarmil(a)* („milující sílu“); slovo *milý* → např. jméno *Miloslav(a)* („slavící milost“); slovo *svat* (původně „silný, mocný“, později „svatý“) → jména *Svatoslav(a)* („silou slavný“), *Svatopluk* („silný v plucích“).
- 2b) jména označující tělesné a vzhledové vlastnosti: slovo *čistý* → *Čistoslav(a)* („slavící čistotu“).
- 3a) činnosti související s bojem, vítězstvím: slovo *bránit* můžeme najít ve jménech *Bronislav(a)* („bránící slávu“), *Branimír* („bránící míru“); slovo *vládnout* ve jménech *Vladislav(a)* („slavící vládu“).
- 3b) související s duševním stavem: slovo *želi(i)* („toužiti“) → jména *Želimír(a)* („přející si mír“), *Želislav(a)* („přející si slávu“).

- 3c) související s působením nebo činností zaměřenou na jinou osobu: slovo *bud(i)* („povzbuzovat“) najdeme např. ve jménech *Budislav(a)* („probouzející slávu“), *Budivoj* („povzbuzující vojsko“); slovo *těch* („těšit“) ve jméně *Božetěch* („útěcha boží“).
- 3d) související s existencí, růstem: slovo *růst* obsahuje *Rostislav* („ten, kdo rozmnožuje slávu“); jméno *Vitoslav* („slavný sídlem, mocí“) obsahuje slovo *vit*, které znamenalo buď to „bydlit, sídlit“, nebo „mocný“.²⁷

Složená jména se většinou používala v různých oficiálních dokumentech a při jednání s úřady. Mezi lidmi se častěji používaly neoficiální podoby jmen, které vznikly ze jmen složených krácením a odvozováním. Šlo o domácké podoby jmen (hypokoristika). Později se některá hypokoristika osamostatnila a byla uznána jako oficiální jména (např. *Max*, *Radek*, *Radim*, *Lenka*, *Magda*, *Nela* aj.).

Zkrácená jména nejčastěji vznikala z první části složených jmen (např. jména *Blaž*, *Bol(ík)*, *Kazek*, *Mír*, *Prostěj*, *Slav*, *Vlad*). Dále existovala také zkrácená jména, která vznikla z druhého členu složených jmen (např. *Dobrohost* → *Host*, *Načepluk* → *Pluk*, *Neostup* → *Stup*). Objevovala se také jména, ve kterých zůstala při zkrácení zachována první část zároveň s první souhláskou nebo skupinou souhlásek z druhé části jména (*Bobdaš*, *Doběsta*, *Radim*, *Příbyša* aj.). Velmi často byla hypokoristika tvořena první slabikou původního jména, ke které se připojila nějaká přípona, nejčastěji šlo o *-ch/-š* (např. jména *Stach*, *Sbych*, *Mstiš*). Tímto způsobem docházelo i ke krácení jednoduchých jmen a apelativ.²⁸

Ze jmen zkrácených, jednočlenných a cizích (v menší míře ze jmen složených) se tvořila pomocí odvozovacích přípon jména odvozená (jde především o hypokoristika). Mezi odvozovací přípony patří např. přípony se souhláskami *k*, *č*, *c* (např. *Smilek*, *Chotík*, *Ujčák*, *Slavička*, *Václavek* aj.) nebo příponou *-ch* (např. *Brach*, *Bach*, *Zich*). Příponami *-a*, *-ka* se tvořily nejen domácké podoby mužských jmen (*Nekrasa*, *Milka*, *Hanka*, *Smrčka*, *Valeška* aj), ale i jména ženská. Za pomocí přípon *-ic*, *-ovic* nebo *-ovec*, se vznikala tzv. patronymika (jména odvozená od jména otce), např. *Rapotic*, *Čeňkovic*, *Buškovec*, *Sovinec* aj.²⁹

Ve své práci se zmiňuji pouze o některých odvozovacích příponách. Zájemce o tuto problematiku odkazuji na knihu Jana Svobody *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, kde je

²⁷ V tomto přehledu jsem použila výklady jmen, které uvádí Miloslava Knappová ve slovníkové části své knihy. Viz Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Academia, Praha 2010, s. 119–317.

²⁸ Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení...*, op. cit., s. 107–109.

²⁹ Tamtéž, s. 112–118.

možné najít podrobný seznam různých odvozovacích přípon (je zde i přehled jednotlivých částí složených jmen), nebo na knihu Jany Pleskalové *Tvoření nejstarších českých osobních jmen*.

3.2.1.4. Složená jména v polštině

Podobným způsobem jako v češtině byla tvořena složená jména i v polštině. První jména tohoto typu, která se objevila na polském území, v sobě ukrývala přání rodičů. Tato přání měla nejčastěji zajistit dětem dobrý osud nebo snadný život.

Stanisław Rospond ve své knize *Gramatyka historyczna języka polskiego* zmiňuje dělení jmen, které zavedl Witold Taszycki. Ten rozdělil jména podle toho, jaké slovo tvořilo jejich první nebo druhou část, mohlo to být:

- a) sloveso (*Bronisław, Chwałibóg*);
- b) podstatné jméno, přídavné jméno nebo zájmeno (*Bogodan, Gniewomir, Białowas, Drogomir, Wyszębor*);
- c) podstatné jméno nebo zájmeno ve formě jiného než prvního pádu (*Boguchwał, Bogusław, Sobiesad*);
- d) příslovce (*Domarad, Spycignien*);
- e) negace nebo předložka (*Nierad, Przemysł, Sabor*).³⁰

Jména je však možné rozdělit i podle jiných kritérií. Stručný přehled složených jmen podle jejich významu uvádí Maria Malec. V dávné polštině vznikala:

- 1) jména spojená s poznáním a lidskými prožitky, např. *Wszębad, Włoscibyt* (praslovanské **byti* znamenalo „existovat, žít“), *Domażyr* (od praslov. *żyr* „jíst“ nebo „jídlo“), *Mysłibor, Bolemysł* (od praslov. **mysłiti* „myslet“);
- 2) jména ukrývající přání nebo touhy, např. *Chocimir* (od praslov. **chotęti* „chtít“);
- 3) jména obsahující hodnocení, např. *Dobrogost* („dobrý“), *Drogomir* („drahý“), ale také *Bogumil* („milý“);

³⁰ Rospond, Stanisław: *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1971, s. 206.

- 4) jména obsahující pojmy spojené s hodnocením společnosti, např. *Dziwzykraj* (od „držet, třímat“), *Sędziwoj* (od „soudit“), *Gościhrad* (od „hostit, host“); dále sem patří i jména související se ctí a slávou, např. jména *Człobor*, *Stanomir*, *Bronisław*; jména vyjadřující rodinné vztahy, např. *Bratomił*, *Sięstrzemił*, nebo obecně související s rodinou, domovem, např. *Domarad*;
- 5) jména související s bojem, vyjadřující postoj k válce, k nepříteli, např. *Świętopelk*, *Budziwuj*, *Borzygnien*; vyjadřující pomstu, např. *Mściłbor*; vlastnosti bojovníků, např. *Gardomił*, *Dobiegien*; obranu, např. *Bronisław*, *Strzeżybor*;
- 6) jména vyjadřující touhu po klidu a míru, např. *Chwalimir*;
- 7) s náboženstvím souvisí jména typu *Boguchwał*, *Chwalibóg*, *Bogumił* aj.

Kromě základních podob složených jmen se hojně používala i zkrácená jména, ve kterých byla zachována první nebo druhá část jména (např. *Błzbor* → *Błz*, *Dziwzykraj* → *Kraj*), případně se zkrácené formy tvořily i jiným způsobem. Přípony tvořící zdvojnásoběná jména mohou být jednoduché, např. *-ch* (*Stach*), *-ik* (*Bolik*), *-isz* (*Sulisz*), *-eta* (*Siemięta*) nebo složené, např. *-uch+el* (*Buchel*), *-n+ik* (*Slawnik*), *-asz+ek* (*Wojtaszek*) *-ch+n+ik* (*Stachnik*) aj.³¹

S příchodem křesťanství byla složená slovanská jména stále více vytlačována jmény cizími (jak v polštině, tak v češtině). V Polsku zpočátku docházelo také k tomu, že jména latinská nebo řecká byla doslovně překládaná, aby zůstal zachován jejich původní význam, např. *Felix* → *Szczęśny* (podle latinského *felix*, tj. „šťastný“, polsky „szczęśliwy“), *Silvester* → *Lasota* (lat. *silvestr* znamená „lesnatý“, polsky „porośnięty lasem, lesisty“), *Teofil* → *Bogumił* (z řeckého *theós* „Bůh“ a *philos* „přítel“, „milý Bogu“). Později se do polštiny dostávala cizí jména rovněž díky jiným jazykům, např. prostřednictvím staré češtiny to byla jména *Jerzy*, *Maciej*, *Bartłomiej*, prostřednictvím němčiny *Anzelm*, *Zygmunt*, *Zofia* aj. Ve středověku byla přejímána jména i přímo z latiny, např. *Petrus* → *Piotr*, *Martinus* → *Marcin* aj.³²

Do dnešních dob se používají pouze taková jména domácího původu, jejichž nositeli byli lidé prohlášení za svaté, např. *Wojciech* (*Vojtěch*), *Stanisław* (*Stanislav*), *Kazimierz* (*Kazimír*). Ve šlechtických rodinách, kde se dbalo na dodržování tradic, se až do 17. století zachovala např. rovněž jména *Bronisław*, *Dobrogost*, *Jarosław*, *Mściław*, *Włodzimierz* aj. S některými z těchto jmen se můžeme setkat dodnes, jiná se neuvžívají.³³

³¹ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 103–104.

³² Tamtéž, s. 109–111.

³³ Tamtéž, s. 106.

3.2.1.5. Ženská jména v češtině

V případě jednočlenných ženských jmen se Jan Svoboda zmiňuje o tom, že existuje jen málo pramenů, ze kterých lze bezpečně určit, která jména byla pouze ženská. Jde např. o jména *Mlada*, *Nezvolena*, *Zorka*, *Děva*, *Květava*, *Žirava* aj., jména jako *Baba*, *Děva*, *Mlada* však mohli nosit i muži.³⁴

Nejčastěji vznikala ženská jména odvozováním od jmen mužských, a to automaticky za pomoci přípony *-a* (*Buda*, *Míla*, *Vrata*). Další přípony, pomocí kterých mohla být tvořena ženská jména jsou *-ova*, *-ovna*, *-uša*, *-iša* (*Budiša*), *-chna*, *-ochna* (*Rochna*, *Vachna*), *-na* (*Drabna*, *Dušna*) nebo *-ka* (*Unka*, *Přemilka*). Pomocí těchto přípon se většinou tvoří domácké tvary od základní podoby jmen.³⁵

V pozdějším období k nám pronikala i cizí ženská jména, která se postupně přizpůsobila českému jazykovému systému. Byla to např. jména biblická (*Eva*, *Judita*, *Alžběta*, *Marie*), světecká (*Kateřina*, *Barbora*) aj. Od mužských cizích jmen se tvoří ženská jména přechylováním (např. *Jan* → *Jana*, *Petr* → *Petruše*).³⁶

3.2.1.6. Ženská jména v polštině

Jak uvádí ve své knize Maria Karpluk, rovněž v polštině se první ženská jména tvořila dodáním sufixu *-a* ke jménům mužským. Tímto způsobem vznikla například jména *Boguwola*, *Dobroniega*, *Ludzimila*, *Niemila* aj.³⁷ Stejně vznikala ženská jména také v jiných slovanských jazycích. Poměrně velký je i repertoár přípon, pomocí kterých se tvořila zdrobnělá jména, patřily by sem např. přípony *-cha* (*Bożecha*, *Mirocha*), *-sz* (*Boguszka*, *Zbyszka*), *-szyca* (*Staszycyca*), *-uchna* (*Wojuchna*, *Śnięuchna*), *-ka* (*Bronka*, *Cieszka*, *Dzierzka*, *Stawka*) aj.³⁸

Ženská jména, která se do polštiny dostala později z jiných jazyků, se postupně přizpůsobila polskému pravopisu a výslovnosti.

³⁴ Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení...*, op. cit., s. 50.

³⁵ Tamtéž, s. 124.

³⁶ Tamtéž, 178.

³⁷ Karpluk, Maria: *Słowiańskie imiona kobiece*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1961, s. 22–23.

³⁸ Karpluk, Maria: *Słowiańskie imiona kobiece...*, op. cit., s. 77–96.

3.2.2. *Jména cizího původu*

3.2.2.1. *Pronikání cizích jmen do češtiny*

Již od nejstarších dob na české i polské území pronikala jména cizího původu. Stejně jako jména domácí i tato jména vznikla původně ze jmen obecných. Vyjadřovala nejčastěji různé tělesné či duševní vlastnosti, původ, postavení aj. Byla to jak jména jednoduchá (např. *Šebestián, Štěpán, Anežka, Kateřina* aj.), tak i složená (např. *Daniel, Filip, Alexandr, Eliška, Dorota* aj.)³⁹.

Na českém území se zpočátku objevovala především cizí jména německá. Pronikala k nám díky sňatkům českých panovníků s německými manželkami, a také díky německým mnichům a kolonistům. Většinou šlo o jména složená označující vládu, sílu, boj, silná zvířata aj., např. *Oldřich* („vládce dědičným statkem“), *Karel* („svobodný muž“), *Richard* („mocný vládce“), *Hedvika* („vítězící v boji“), *Amélie* („pracovitá“). Kromě německých jmen k nám později pronikala i další jména germánského původu, např. anglická *Alfréd* („moudrý rádce“), *Eduard* („mocný strážce, ochránce“), *Evelína* („radost“) aj.

Od 13. století do první poloviny 19. století na naše území pronikala křesťanská jména. Jednalo se zpočátku o biblická jména, později se k nim přidala i jména svatých. Šlo o jména hebrejského původu (např. *Jan, Jakub, Matouš, Anna, Eva, Zuzana*), řeckého původu (např. *Alexandr, Filip, Barbora, Irena*) nebo latinského původu (*Marek, Pavel, Magdaléna, Klára* aj.). Prostřednictvím řečtiny a latiny se k nám v minulosti dostala i jména pocházející z jiných jazyků např. orientální jména.

V průběhu 20. století se v češtině stále více objevovala také jména z jiných jazyků, např. z francouzštiny, španělštiny nebo itaštiny. Jsou to např. jména *Manuel(a), Karmen, René, Nikol(a), Denis(a); František, Sandra, Rozálie*. Některá z nich byla do češtiny přejata již v dřívějších dobách, takže vedle sebe mohou existovat i „dvě verze“ jednoho jména, např. hebrejské jméno *Šimon* a jeho francouzská podoba *Simon*, hebrejské jméno *Anna* a španělská verze *Anita*.⁴⁰ K přejímání cizích jmen dochází i v současné době.

³⁹ Kopečný, František: *Průvodce našimi jmény*, Academia, Praha 1991, s. 16–17.

⁴⁰ Více informací o jménech cizího původu viz Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti...*, op. cit., s. 14–17.

3.2.2.2. Pronikání cizích jmen do polštiny

První křesťanská jména, která se používala na polském území, měla svůj původ ve Starém a Novém Zákoně. Ze starozákonních jmen patřil mezi oblíbená jména např. *Adam*, dále se oblíbě těšila jména patriarchů (*Abraham, Izzaak*); jména soudců (*Gedeon, Samson*); králů (*Saul, David*) a různých proroků (*Eljasz, Daniel*) nebo jména andělů (*Gabriel, Rafał, Michał*). Z ženských jmen, která byla v tehdejší době v Polsku oblíbená, jsou to např. *Ewa, Judyta, Sara, Zuzanna*.

Z novozákonních jmen byla oblíbená jména apoštolů a evangelistů (*Jan, Jakub, Piotr, Andrzej*); jména učedníků a vyznavačů Krista (*Barnaba, Dionizy, Nikodem*); z ženských jmen by to byla např. *Elżbieta, Magdalena, Salomea, Anna* aj.

Později byl seznam jmen v Polsku obohacen také o jména svatých mučedníků. Do této skupiny se řadí jména řecká (*Aleksander, Grzegorz, Jerzy, Mikołaj, Agata, Agnieszka, Helena, Katarzyna, Zofia* aj.) nebo latinská (*Antoni, Błażej, Florian, Marcin, Wincenty*; ženská jména *Krzyszyna, Lucja, Urszula*).

Další křesťanská jména se objevují v polštině ve středověku. V tomto případě šlo hlavně o jména různých misionářů, opatů, poustevníků nebo biskupů. Kromě jmen latinských a řeckých jsou to nově i jména keltská, např. *Brykacz (Bricius), Brygita*. Oblíbě se těšila i jména germánského původu (mužská jména *Adalbert, Henryk, Karol, Konrad, Zygmunt* nebo ženská jména *Adelajda, Gertruda, Jadwiga, Kinga*).

Nová křesťanská jména do polštiny pronikají i během 16. století, ale oproti dřívějším dobám se jejich počet snižuje. Jsou to např. jména *Alfons, Alojzy, Kajetan, Teresa* nebo *Bernadeta*.⁴¹

Díky politickému dění, obchodním a kulturním stykům se do polštiny dostala i jména francouzská (*Arleta, Koleta, Luisa, René, Żaneta*), litevská (*Aldona, Biruta, Kiejstut, Witold*) nebo ruská (*Borys, Igor, Natasza, Olga*).⁴²

⁴¹ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 107–109.

⁴² Kosyl, Czesław: Imiona osobowe, In: *Współczesny język polski*, red. Jerzy Bartmiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001, s. 436.

3.2.2.3. *Cizí jména v současné češtině*

Podobně jako v minulosti, i v současné době dochází k přejímání cizích jmen do češtiny. Některá jména jsou mezinárodní, což znamená, že se s nimi můžeme setkat v různých podobách v různých jazycích, např. z řeckého jména *Georgios* vznikl český *Jiří*, slovenský *Juraj*, polský *Jerzy*, německý *Georg, Jürgen*, anglický *George*, italský *Giorgio*, maďarský *György* aj.

Dochází také k tomu, že díky neustálému přejímání jmen jsou starší neuzívané podoby jmen nahrazeny podobou novější nebo se mohou používat podoby obě, např. jméno *Mikuláš* se v dnešní době používá i v novější podobě *Nikolas/Nicolas*, které je přežaté z francouzštiny. Ženská podoba tohoto jména, *Mikuláška*, se v češtině dnes už nepoužívá a byla nahrazena francouzskou podobou *Nikola/Nicol*.

Ačkoliv se mohou najít odpůrci přejímání cizích jmen do češtiny, je důležité si uvědomit, že přejímání rozšiřuje možnosti pojmenování obyvatel v každé společnosti. Zároveň s ožiováním jmen starších a s osamostatňováním domáckých tvarů jmen je to jedna z možností, jak doplnit a obohatit repertoár jmen užívaných v daném jazyce, který by jinak byl značně omezený a nedostačující.⁴³

Díky tomu, že do naší republiky přijíždí velké množství cizinců, objevují se v češtině i poměrně exotická jména. Mohou to být jména islámská, např. arabská mužská jména *Hasan, Akram, Ilham*, ženská *Manal, Amira*, turecká mužská jména *Kemal, Tarkan*, ženská *Ardita, Melike*. Dále se k nám dostávají i jména z východní Asie (vliv různých východoasijských učení), např. mužská *Kumara, Sunga* nebo ženská *Sávitri, Anabita*. Výjimkou však nejsou ani domorodá jména africká, např. mužská *Adebajo, Kofi* nebo ženská *Akua, Mojisola*. Stále více se v České republice objevují jména vietnamská, v menší míře také jména arménská, mongolská, indiánská, japonská aj. Ve většině případů se však tato jména vyskytují ve smíšených manželstvích, kdy je jeden z rodičů cizinec.⁴⁴

Miloslava Knappová upozorňuje na to, že při volbě cizích jmen je třeba postupovat uvážlivě. V češtině je sice mnoho jmen, která byla přejata již dávno a nejsou v současnosti považována za cizí, na druhou stranu se však objevují i taková jména, která se do češtiny dostala v době poměrně nedávné a stále působí neobvykle. Pokud by rodiče chtěli zvolit pro své dítě méně obvyklé jméno, doporučuje se přihlídnout k tomu, jak bude působit ve spojení s příjmením.

⁴³ Podrobněji o cizích jménech v češtině viz Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 72–73.

⁴⁴ Tamtéž, s. 33–34.

V kombinaci s českým příjmením, které by obsahovalo háčky nebo čárky (např. *Řebůrek*, *Čečetka*), popř. by se jednalo o příjmení utvořené ze jména obecného (např. *Zajíc*, *Stýblo*, *Šestáček*), by nemuselo neobvyklé cizí jméno působit příliš dobře (např. *Sven Pumpa*, *René Tvaroh*, *Belinda Šestáková*). V případě, že mají rodiče příjmení cizího původu nebo pokud se jedná o občany cizí národnosti, kteří žijí v České republice, nebude neobvyklé jméno tak nápadné. I zde je však doporučováno, aby rodiče zvolili pro své dítě takové jméno, které je v češtině známé (např. v případě arabských jmen *Mohamed*, *Laila*).⁴⁵

3.2.2.4. *Cizí jména v současné polštině*

Jak už jsem psala výše, jména cizího původu obohacovala (nejen) polštinu již od nejstarších dob. Zatímco v minulosti se jednalo o jména germánská, hebrejská, latinská, řecká aj., v dnešní době je seznam jazyků, ze kterých se přejímají cizí jména mnohem rozmanitější.

Pokud se podíváme do přehledu zřídka volených jmen z roku 2010⁴⁶, najdeme mezi nimi např. jména *John*, *Jason*, *Henry*, *Elvis*, *Robin*, *Sajmon*, *Ibrahim*, *Luca* aj. Mezi dívčími jmény se objevila *Carolina*, *Aisha*, *Scarlett*, *Pamela*, *Megan*, *Debra* aj. V tomto případě však bohužel nelze jednoznačně určit, zda se jedná o jména, která svým dětem dávali Poláci, nebo cizinci žijící v Polsku.

O tom, že cizí jména do polštiny neustále pronikají, nás může přesvědčit i příklad z města Strzelce Opolskie, kde rodiče své dceři dali jméno *Maylu*. Jinde byla dětem zapsána i jména *Tajson*, *Brajan*, *Martin*, *Andželika* nebo *Vanessa*.⁴⁷

Není také neobvyklé, že se některá cizí jména objevují v různých variantách, které se těší různé oblíbenosti. Dobře je to vidět např. u jména *Nikola*, která se objevuje i ve formě *Nicola/Nicol*, dále jsou to např. jména *Blanka/Bianca*, *Elżbieta/Eliza/Izabela*, *Joanna/Jana/Janina*, *Mikołaj/Nikolas*, *Teodor/Bogdan*, *Alex/Aleks* aj.⁴⁸

⁴⁵ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 78–79.

⁴⁶ Více jmen viz *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych* [online]. [cit. 6. března 2012]. Dostupné z: <http://www.msw.gov.pl/portal/pl/87/8937/Najpopularniejsze_i_najrzadziej_nadawane_imiona_w_Polsce_w_roku_2010.html>

⁴⁷ Tyto příklady jsem čerpala z článku „Chanel, Hosanna, Opieniek. Jakie imiona nadajemy dzieciom?“, *Nova Trybuna Opolska* [online]. [cit. 6. března 2012]. Dostupné z: <<http://www.nto.pl/apps/pbcs.dll/article?AID=/20110910/REPORTAZ/14072778>>

⁴⁸ Jde o jména, která dávali svým dětem v roce 2011 obyvatelé Varšavy, viz *Popularne imiona nadawane w Warszawie* [online]. [6. března 2012]. Dostupné z: <<http://gorny.edu.pl/imiona/index.php?rok=2011>>

3.3. Skloňování rodných jmen

V češtině se vlastní jména skloňují podle toho, na jakou hlásku je zakončena jejich vyslovená podoba. Je to důležité zvláště u jmen cizího původu, u kterých je často rozdíl mezi psanou a vyslovovanou podobou. U mužských i ženských jmen rozlišujeme několik způsobů skloňování.

V následujícím přehledu se zmiňuji pouze o skloňování jmen, která se v češtině vyskytují v počestěné podobě a jsou běžně používána. Pokud by měl někdo zájem dozvědět se více o skloňování cizích jmen a příjmení v jejich původní podobě, příp. jmen, která v současné době do češtiny nově pronikají, odkazuji ho např. na *Internetovou jazykovou příručku* (<http://prirucka.ujc.cas.cz/>), *Pravidla českého pravopisu*, *Slovník spisovné češtiny* (je dostupný též on-line: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?db=ssjc>) nebo *Mluvnici češtiny*. Informace o skloňování jmen v polštině je možné najít v různých ortografických slovnících, ve své práci jsem použila *Slovník poprawnej polszczyzny PWN*, knihu Aleksandry Cieślikowé *Mały słownik odmiany nazw własnych* a elektronický ortografický slovník Wydawnictwa Naukowego PWN (<http://so.pwn.pl/>).

3.3.1. Skloňování jmen v češtině

Skloňování mužských jmen

1. Jména zakončená ve výslovnosti na tvrdou (-b, -ch, -k, -r, -d, -t, -n) nebo obojetnou souhlásku (-b, -f, -m, -l, -p, -v, kromě -s, -z, -x) se skloňují podle vzoru „pán“ (např. jména *Adam* – 2. pád: *Adama*; *Antonín* – *Antonína*/*Antoníne*; *Dominik* – *Dominika*, *Jan* – *Jana*, *Richard* – *Richarda*).
Do této skupiny se řadí i jména, která mají před koncovou souhláskou pohybné -e, -o- nebo -a- (např. *Daniel* – *Daniela*, *Gabriel* – *Gabriela*, *Michael* – *Michaela*, *Pavel* – *Pavla*, *Zdeněk* – *Zdeňka* aj.).
2. Jména zakončená ve výslovnosti na měkkou (-š, -ř, -č, -ř, -j, -d', -t', -ň) nebo obojetnou souhlásku (-s, -z, -x) se skloňují podle vzoru „muž“ (např. *Alex* – *Alexe*, *Jonáš* – *Jonáše*, *Ondřej* – *Ondřeje*, *Tomáš* – *Tomáše* aj.).
3. Jména zakončená ve výslovnosti i v písmu na -a, skloňujeme podle vzoru „žena“ (*Jarda* – *Jardy*, *Maxa* – *Maxy*, *Ondra* – *Ondry* aj.).

4. Jména zakončená ve výslovnosti na [é] a v písmu na *-é, -ée* nebo *-ee* se skloňují jako přivlastňovací zájmena (např. *René – Reného, Pelé – Pelého, José – Josého* aj.).
5. Jména zakončená ve výslovnosti na [í] a v písmu na *-í, -ý* se skloňují tzv. zájmenným způsobem (např. *Jiří – Jiřího, Jiljí – Jiljího* aj.).
6. Jména zakončená v písmu *i* ve výslovnosti na *-o*, skloňujeme podle vzoru „pán“ (např. jména *Kvido – Kvida, Nero – Nera* aj.). Křestní jména *Oto/Otto* a *Ivo* se skloňují podle vzoru „předseda“.

Skloňování ženských jmen

1. Jména, ve kterých je před koncovým *-a* ve výslovnosti tvrdá nebo obojetná souhláska, skloňujeme podle vzoru „žena“ (např. *Adéla – Adély, Barbora – Barbory, Eliška – Elišky, Monika – Moniky, Tereza – Terezy* aj.).
2. Pokud jde o jména, ve kterých koncovému *-e* předchází měkká souhláska, skloňují se podle vzoru „ruže“ (např. *Amálie, Libuše, Marie, Sofie, Viktorie* – 2. p. *Amálie, Libuše, Marie, Sofie, Viktorie* aj.). Jména cizího původu se obvykle nechávají nesklonná (*Mathilde, Elke, Daphne* aj.).
3. Jména zakončená ve výslovnosti na [i], [í] zůstávají ve všech pádech nesklonná. Mohou to být základní podoby jmen nebo zdrobněliny (např. *Hani, Máří, Nancy, Noemi* aj.).
4. Cizí jména zakončená ve výslovnosti na souhlásku se ve většině případů nesklonují (např. *Dagmar, Nikol, Karin*). Jména, která mají českou podobu zakončenou na *-a* se mohou skloňovat podle vzoru „žena“ (např. *Dagmara* – 2. pád *Dagmary, Nikola* – *Nikoly, Karina* – *Kariny* aj.).⁴⁹

V souvislosti s kategorií mluvnického čísla je třeba se zmínit o tom, že rodná jména se většinou používají pouze v jednotném čísle. Množné číslo se použije pouze tehdy, pokud mluvíme o více osobách se stejným jménem, např. „*ve třídě bylo pět Martinů, sedm Kateřin a šest Lucí*“.⁵⁰

⁴⁹ Více o skloňování viz Skloňování osobních jmen, *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 23. března 2012]. Dostupné z: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>

⁵⁰ Miloslava Knappová: *Rodné jméno v jazyce a společnosti...*, op. cit., s. 15.

3.3.2. Skloňování jmen v polštině

Rodná jména se v polštině skloňují podle rodu a podle znění poslední hlásky. Skloňování rodných jmen je stejné jako skloňování obecných jmen.

Ráda bych se zmínila o tom, že v hovorové polštině se často stává, že se při oslovení místo formy jména v 5. pádě použije forma jména v 1. pádě (např. *Bogumi!* místo *Bogumile!*, *Joanna!* místo *Joanno!*, *Tomek!* místo *Tomku!*). Pokud by však před jménem stál přívlastek, musí se jméno vždy skloňovat (např. *Panie Bogumile! Droga Basiu! Panie Tomku!*).

Skloňování mužských jmen

Jako podstatná jména rodu mužského se skloňují:

1. Jména zakončená na měkké souhlásky *-ś, -ź, -ć, -dź, -ń*, na souhlásky *-l, -j* nebo na samohlásku *-o*, před kterou stojí některá z těchto souhlásek (např. polská jména *Andrzej* – 2. pád *Andrzeja*, *Bartłomiej* – *Bartłomieja*, *Błażej* – *Błażeja*, *Kamil* – *Kamila*; cizí jména *Wasilij* – *Wasilija*, *Paul* – *Paula* aj.).
2. Jména zakončená na historicky měkké souhlásky *-c, -dź, -sź, -ź* (zapisované také jako *-rź*), *-cz, -dź* (např. *Bartosź* – *Bartosza*, *Kazimierz* – *Kazimierza*, *Łukasź* – *Łukasza*, *Tadeusź* – *Tadeusza* aj.).
3. Jména zakončená na souhlásky *-k, -g, -ch* nebo na samohlásku *-o*, před kterou stojí některá z těchto souhlásek (např. *Franciszek* – *Franciszka*, *Patryk* – *Patrika*, *Wojciech* – *Wojciecha*, *Henryk* – *Henryka*).
4. Jména zakončená na ostatní tvrdé souhlásky (*-s, -z, -t, -d, -f, -m, -p, -b, -r, -l, -n*) nebo na samohlásku *-o*, před kterou stojí tyto souhlásky (např. jména *Alexander* – *Alexandra*, *Igor* – *Igora*, *Jakub* – *Jakuba*, *Krzysztof* – *Krzysztofa*, *Michał* – *Michała*, *Stanisław* – *Stanisława*; cizí jména *John* – *Johna*, *William* – *Williama* aj.).

Mužská jména zakončená na *-a* (např. *Kosma* – *Kosmy*, *Barnaba* – *Barnaby*; *Sasza* – *Saszy*, *Tonda* – *Tondy* aj.) se skloňují jako podstatná jména rodu ženského.

Mužská jména zakončená na samohlásky *-i/-y* (např. *Idzi* – *Idziego*, *Antoni* – *Antoniego*, *Gerwazy* – *Gerwazego*, *Eustachy* – *Eustachego*, *Ksawery* – *Ksawerego* aj.) se skloňují jako přídavná jména.

V množném čísle jsou téměř všechna mužská jména zakončena na příponu *-owie* (např. *Andrzejkowie, Maciejowie, Wojciechowie, Antonionie* aj.). Toto zakončení nemají pouze jména zakončená na *-i/-y*, která se i v množném čísle skloňují jako přídavná jména. Mužská jména zakončená na *-a* se v množném čísle ve všech pádech skloňují podle rodu mužského (např. *Kosma*: 1. pád *Kosmowie*, 2. a 4. pád *Kosmów* atd.).

V hovorové polštině se mohou používat v 1. pádě čísla množného také koncovky *-e* nebo *-i/-y*. Vedle tvarů s zakončením *-owie* se proto objevují i tvary *Andrzejki, Emile, Jędrzeje, Krzysztofy* aj. Stejně jako v češtině, však i v polštině platí, že množné číslo se u rodných jmen používá jen tehdy, pokud jde o označení více osob se stejným jménem.

V polštině se neskloňují mužská jména cizího původu zakončená na hlásku, která se nevyskytuje v zakončení polských podstatných nebo přídavných jmen (např. *François*) nebo jména zakončená na akcentovanou samohlásku (např. *René*).

Skloňování ženských jmen

Skloňují se pouze ženská jména zakončená na samohlásku *-a*. Jde především o jména polská a popoštěná, méně o jména cizí, která si zachovala původní výslovnost.

1. Jména, ve kterých před koncovým *-a* stojí měkká souhláska *-ś, -ź, -ć, -dź, -ń*, nebo souhlásky *-l, -j*, např. *Alija* – 2. pád *Aliji*, *Rozalia* – *Rozalii*, *Basia* – *Basi* aj.
2. Jména, ve kterých před koncovým *-a* stojí historicky měkká souhláska *-c, -dź, -sź, -ź* (zapisované také jako *-rź, -cź, -dź*, např. *Róża* – *Róży*, *Natasza* – *Nataszy* aj.
3. Jména, ve kterých před koncovým *-a* stojí souhlásky *-k, -g, -ch*, např. *Halinka* – *Halinki*, *Jadwiga* – *Jadwigi*, *Kinga* – *Kingi* aj.
4. Jména, ve kterých před koncovým *-a* stojí tvrdé souhlásky (*-s, -z, -t, -d, -f, -w, -p, -b, -r, -l, -m, -n*), např. *Barbara* – *Barbary*, *Eliza* – *Elizy*, *Justyna* – *Justyny*, *Teresa* – *Teresy* aj.

V 5. pádu jsou ženská jména ve většině případů zakončená na samohlásku *-o* (např. *Barbaro, Elizo, Kingo*) Jména, která mají před koncovou samohláskou *-l*, mohou být zakončená na souhlásky *-o* nebo *-u* (např. *Pola* – *Polo, Polu*, *Adela* – *Adelo, Adelu*, *Maryla* – *Marylo, Marylu*).

V množném čísle se ženská jména skloňují stejně jako obecná jména rodu ženského. Neskloňují se jména zakončená na jinou samohlásku než *-a*, což jsou většinou cizí jména v originální podobě (např. *Nelly, Catherine* aj.).⁵¹

3.4. Pojmenovací motivace

3.4.1. Česká ochranná a přací jména

Vzhledem k tomu, že repertoár osobních jmen byl v dávných dobách značně omezený, jejich identifikační funkce byla slabá. Jméno plnilo spíše roli praktickou, protože lidé věřili, že vhodně zvolené jméno může jejich děti ochránit před démony nebo příznivě působit na jejich život. K tomuto účelu sloužila jména ochranná a jména přací, která se vyskytovala na území všech slovanských států.

Byla to vlastní jména, o kterých by se dalo říci, že vlastními jmény nebyla. Alespoň ne v tom smyslu, jak chápeme pojem „vlastní jméno“ dnes. Měla za úkol chránit dítě před zlými démony a zajistit, aby se dožilo dospělosti. Většinou se jednalo o nepravá jména, přičemž pravé jméno dítěte se úzkostlivě tajilo. V dávných dobách lidé věřili, že ten, kdo zná skutečné jméno člověka, má nad dotyčným moc a může mu škodit.

V češtině rozlišujeme následující typy ochranných jmen:

- 1) Jména úmyslně hanlivá – jejich úkolem bylo zahnat démony vyzdvižením nějaké smyšlené negativní vlastnosti dítěte, např. *Hlúpata, Mrzena, Nekrasa, Potvor*.
- 2) Jména předstírající, že se jedná o děti nemilované, nevlastní, prodané, nebo se nejedná o lidské bytosti, např. *Prodan, Nemoj, Nedrah; Květ, Strom(ata)*.
- 3) Další kategorii tvoří jména výhružná, zstrašující, např. *Hrozňata, Strašen, Zloba*. Mezi tato jména lze zařadit i pojmenování dle názvů předmětů, jevů a činností, kterých se démoni báli, např. *Požár, Debet, Sekyra, Křík*.
- 4) Pojmenování odvozená od obecných slov, např. *Dětoň, Čáda, Holata, Mladota*.

⁵¹ *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*, oprac. Lidia Drabik, Elżbieta Sobol, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 1022–1029.

5) Jména zajišťující ochranu převzetím dobré vlastnosti ochránce (i vlastností zvířat nebo rostlin), např. *Děd*; *Medvěd*, *Býk*, *Kožel*, *Zvěř*; *Dub(áč)*, *Klen*, *Vrbata*. Za ochránce před démony byl považován rovněž vlk, takže se objevovala i jména *Vlkoš*, *Vlkoň* aj. Mezi nejstaršími jmény můžeme najít také názvy ptáků, např. *Orel*, *Káňa*, *Sovina*, *Vran*.⁵²

Poslední skupina jmen ochranných se kryje se jmény pracími. Prostřednictvím těchto jmen mělo dítě převzít dobré vlastnosti zvířat, rostlin nebo předků. Patřila by sem např. již výše zmíněná jména *Děd*; *Medvěd*, dále *Zajiec*, *Krak*; *Chřén* aj. Mezi prací jména náleží i taková, která měla zajistit člověku dobrý osud nebo dlouhý život, jsou to např. jména se základy *žj-* (žít), *sta-*, *stoji-*, *star-*, *zdrav-*, *krěp(k)-*, *buj-*, *sil-* (*Živan*, *Života*, *Stan*, *Křepka*, *Bujan*).⁵³

3.4.2. *Polská ochranná a prací jména*

Podobně jako v českém prostředí i na polském území se nejprve vyskytovala jména ochranná a prací. Můžeme je opět rozdělit do několika skupin:

- 1) mezi jména ochranná by patřila např. jména, která měla nějakou spojitost s ohněm, např. *Żegota*, *Ożar*, *Pożar*. Tato jména měla vyděsit démony způsobující různé choroby a zajistit člověku dobré zdraví.
- 2) stejně tak je pravděpodobné, že ochrannou funkci plnila i jména na první pohled negativní, např. *Mękosza*, *Mogilek*, *Potworek*. Lidé věřili, že prostřednictvím těchto jmen odvrátí pozornost démonů od svých dětí.

Přechod mezi jmény ochrannými a pracími opět tvoří jména zvířat, ptáků nebo rostlin a stejná byla i motivace při volbě těchto jmen, konkrétně šlo o to „přenést“ na člověka dobré vlastnosti, kterými se zvířata nebo rostliny vyznačovaly. Patřila by sem jména typu

⁵² Jméno vlastní osobní ochranné (heslo), In: *Encyklopedický slovník češtiny...*, op. cit., s. 207.

⁵³ Více informací a příkladů jmen ochranných a pracích viz Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení...*, op. cit., s. 44–45.

Baran, *Lis*, *Miedźwiedź* („niedźwiedź“), *Wilk*, *Sokół*; dále jména rostlin *Dębek*, *Gwoźd* („las“), *Świdwa* („dereň“).⁵⁴

Přací jména jsou spojena s pozitivními pocity vůči pojmenovanému, mohou tedy vyjadřovat, např. to, aby byl dotyčný milovaný (*Kochan*), nebo aby se mu vedlo v boji, např. jména *Odolan* (z praslovanského **odolěti* „zvítězit“), *Szyban* (z *szybać* „bít, udeřit“) aj.⁵⁵

3.4.3. Rodinné tradice v České republice

V některých rodinách se při pojmenování nově narozeného dítěte dodnes udržují různé tradice. Miloslava Knappová některé z nich uvádí ve své knize *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*.

Tradiční rodinné jméno může být přenášeno z generace na generaci (např. první syn bude vždy *Jiří*, první dcera *Marie*). Nemusí však jít o stejné jméno, jaké má jeden z rodičů, prarodičů, příp. jiný příbuzný, ale může mu být pouze podobné (např. otec je *Radoslav* – syn bude *Radek*, babička je *Marie* – vnučka bude *Mariana*). Jména se nemusejí dávat „přímo“ (syn se jmenuje podle otce), ale i „křížem“, např. syn (*Zdeněk*) se jmenuje podle matky (*Zdeňka*), dcera (*Jana*) se jmenuje podle otce (*Jan*).

Rodiče se při výběru jmen pro své děti nemusí řídit jen podle vlastních přání, roli mohou hrát i přání starších sourozenců dítěte. Ti mohou vybrat jméno pro svého bratra nebo sestru podle jmen kamarádů nebo podle své oblíbené dětské postavy (literární, filmové).

V některých rodinách může být zvykem, že se dětem dávají jen taková jména, která se objevila v rodině už někdy v minulosti. V případě jiných rodin to může být přesně naopak – každý člen rodiny má „vlastní“ neopakovatelné jméno. Ničím neobvyklým nejsou ani případy, kdy mají dva sourozenci stejná počáteční písmena jména a příjmení (např. *Jan* a *Jiřina Kovalová*), popř. mohou mít děti jména začínající na písmena jdoucí v abecedě po sobě (např. *Aleš*, *Barbora* a *Cyřil Tůmov*).⁵⁶

⁵⁴ Další příklady ochranných jmen viz Taszycki, Witold: *Polskie nazwy osobowe...*, op. cit., s. 5.

⁵⁵ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 105.

⁵⁶ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 27–28.

3.4.4. Rodinné tradice v Polsku

Také v Polsku se dodnes v některých rodinách setkáváme se jmény, která se opakují v každé generaci. Prvorozené dítě může dostat jméno po otci, matce nebo prarodičích. Dříve se dokonce stávalo, že rodinná tradice „zvítězila“ nad názorem kněze, který chtěl dítě pokřtít jinak, než jaké bylo přání rodičů.

Důraz se kladl i na to, aby byla vybírána jména tradiční. V případě, že se v nějaké rodině narodila dvojčata, mohla například dostat jména *Adam* a *Ewa*, *Piotr* a *Paweł*. Důležitou roli hrál také vhodný výběr kmotra nebo kmotry, protože rodiče věřili, že po nich dítě „zdedí“ dobré vlastnosti.⁵⁷

Můžeme se však setkat i s opačnou situací, kdy rodiče zvolí pro své dítě zcela odlišné jméno, než jaké se v rodině vyskytuje. Děje se tak z toho důvodu, aby případné pojmenování dítěte určitým jménem nezpůsobilo předčasnou smrt původního nositele tohoto jména. Rovněž se věřilo, že není dobré pojmenovat dítě stejným jménem, jaké nosilo nějaké předčasně zemřelé dítě. Nepříjemnosti mohlo svému nositeli přinést jméno i v případě, pokud by se jednalo o takové jméno, které v kalendáři připadá na dřívější den, než byl den narození dítěte.⁵⁸

3.4.5. Sociální vlivy na výběr jmen v České republice

V minulosti bylo důležité při výběru jména i sociální postavení rodiny. Už v nejstarších dobách se rozlišovala jména pro šlechtu a jména pro prostý lid. Šlechta většinou volila pro své děti jména složená (např. *Boleslav*, *Ludmila*, *Svatopluk*). Tato jména v sobě měla ukrytý určitý význam, který měl jejich nositeli zajistit slávu, dobrý osud, přízeň Boha aj. (např. *Boleslav* „více slávy/slavný“, *Ludmila* „lidu milá“).⁵⁹ Můžeme zde najít určitou návaznost na dávná jména ochranná a práci. Prostý lid užíval jména jednoduchá typu *Odolen*, *Chval*.

Také v pozdějších obdobích (13.–18. století) se objevují jména typická pro šlechtu (např. *Albrecht*, *Oldřich*, *Eliška*) a jména typická pro poddané. Knappová uvádí následující příklady

⁵⁷ „Imiona i zwyczaj związane z ich nadawaniem“, *Genoroots* [online]. [cit. 25. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.genoroots.com/imionaartykul.php>>

⁵⁸ Krawczyk-Tyrpa, Anna: Imiona zakazane i unikane, In: *Nazwy mówią*, red. Maria Pająkowska-Kensik, Magdalena Czachorowska, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2004, s. 86–87.

⁵⁹ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 141.

jmen z 16. století: *Oldřich, Arnošt, Fridrich, Jaroslav* (pro knížata, hrabata a „pány“), *Ferdinand, Karel, Maximilián* (pro krále), *Hektor, Jiří* (pro vojáky), *Václav, Vávra, Havel* (pro sedláky) a *Eliáš, Samuel* (pro kazatele).⁶⁰

Další rozdíly mezi jmény je možné najít také při porovnání jmen ve městech a na venkově. Neprojevovaly se pouze odlišností jmen, ale také jejich počtem – ve městech se používalo více jmen, na vesnici méně. Mezi typicky měšťanská patřila např. jména *Aleš, Mikuláš, Jitka, Marta* (od 14. století); *Gabriel, Kryštof, Bedřich* (16. stol.); *František, Antonín, Leopold, Terezie, Karolína, Judita, Anastázie* (17.–18. stol.). Na venkově se oproti tomu používala jména *Václav, Matěj, Jakub, Štěpán, Kateřina, Markéta* (od 14. stol.); později také *Tomáš, Vít, Barbora, Alžběta, Marie* aj.⁶¹

3.4.6. Sociální vlivy na výběr jmen v Polsku

Witold Taszycki uvádí, že době, kdy v Polsku panovala jednojmennost, nebyly patrné téměř žádné rozdíly mezi jmény šlechtickými a jmény, které nosili prostí lidé. Šlechtici měli například jména *Pekostaw, Jaropelk, Mirogniew, Dobrogost*, ale i *Baran, Złodziej*. Mezi obyčejnými lidmi se objevovali jména *Kwniatek, Czyż, Sulistan, Cieszymir*.⁶²

V minulosti se stávalo, že pokud někdo nepovažoval své jméno za dostatečně prestižní, dal si ho změnit. Můžeme tak například zaznamenat změnu jména *Juliana* na *Julia*, *Marianna* na *Maria*, *Katarzyna* na *Malwina* nebo *Łucja* na *Kornelia*. Některá jména jsou i v současnosti považována za charakteristická pro určitou společenskou skupinu. Z toho důvodu někteří rodiče žijící na vesnici nevybírají pro své děti jména, která by mohla být považována za nářeční, např. *Jagna, Celka, Helka, Józka*. Místo nich mohou dát svým dětem například dvě cizí jména (*Erwin Walter*).

Prostřednictvím jmen byly v dřívějších dobách „poznamenané“ i nemanželské děti. Někteří kněží těmto dětem dávali při křtu velmi neobvyklá jména, např. *Kassjan, Fyfrona, Pantaleon, Gwalbert, Bibiana* aj. Je však třeba dodat, že v tehdejší době byla za neobvyklá jména považována např. i *Anastazja, Ferdynand, Adam, Ewa* nebo *Magda*.⁶³

⁶⁰ Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti*, op. cit., s. 94–95.

⁶¹ Tamtéž, s. 81–82.

⁶² Taszycki, Witold: *Polskie nazwy osobowe...*, op. cit., s. 8–9.

⁶³ Krawczyk-Tyrpa, Anna: *Imiona zakazane i unikane...*, op. cit., s. 84–85.

3.4.7. Náboženské vlivy na českém území

Společně s křesťanstvím k nám ve 13. století začala pronikat i křesťanská jména. Od 16. století platil pro katolické země tzv. *Katechismus Romanus*⁶⁴. Tento dokument byl vydaný po tridentském koncilu⁶⁵ a nařizoval mj., že je třeba dávat dětem pouze jména svatých. Díky křesťanství se k nám dostala např. jména *František, Josef, Marie, Pavel, Petr, Daniel* aj.

Podobně jako v jiných zemích, byl i Česku rozšířen kult některých svatých, patronů řemesel, stavů nebo povolání. Rodičům bylo často doporučováno, aby pojmenovali své dítě podle určitého svatého a zajistili tak dítěti jeho ochranu. Pokud rodiče neměli předem připravené jméno, mohlo být dítě pojmenováno podle svatého, na jehož den se narodilo. Z tohoto důvodu se objevovala i jména neobvyklá, např. *Scholastika, Sekundina, Eusebius*.⁶⁶ Vladimír Šmilauer v *Úvodu* ke knize Františka Kopečného uvádí v této souvislosti případ, kdy byl v 16. století jeden občan z Freiburgu in Breisgau pojmenovaný *Allerheiligen Köper*, protože se narodil na svátek Všetech svatých.⁶⁷

Vzhledem k tomu, že v současné době žije na území České republiky řada cizinců, pronikají k nám pod vlivem různých náboženských tradic i značně exotická jména. Nejčastěji to bývají jména muslimská (např. mužská *Almaz, Halid*, ženská *Mirvat, Suba*), turecká (mužská *Kemal, Kurban*, ženská *Pamuk, Dilava*), albánská, afgánská aj. Výjimkou však nejsou ani jména africká (např. nigerijská jména z kmene Igbo – mužská *Adesola, Mongo*, ženská *Olufemi, Adenike*). Většinou jde o jména volená podle tradic daného náboženství nebo domorodého kmene.⁶⁸

⁶⁴ Katechismus (z řec. katechéo – vyučuji). Jde o příručku shrnující formou otázek a odpovědí církevní učení. Původně se jednalo o ústní poučení dětí a dospělých, později se název rozšířil na knihu obsahující věrouku. Název „katechismus“ se užívá od 16. století. *Katechismus Romanus* (*Římský katechismus*) (1566) byl příručkou pro duchovní. Viz Katechismus (heslo), In: *Judaismus, křesťanství, islám*, red. Helena Pavlincová, Břetislav Horyna, Nakladatelství Olomouc, Olomouc 2003, s. 338.

⁶⁵ Koncil (z lat. concilium – schůze, shromáždění, sbor). Jde o shromáždění představitelů římskokatolické církve, jehož cílem je projednat důležité záležitosti víry, církevní organizace, liturgie, mravouky a dospět k jejich řešení. Koncil je svoláván papežem. Tridentský koncil se konal v letech 1545–1563. Řešila se zde otázka reformace církve. Viz Koncil (heslo), In: *Judaismus, křesťanství, islám...*, op. cit., s. 345–346.

⁶⁶ Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazycce a společnosti...*, op. cit., s. 131–132.

⁶⁷ Kopečný, František: *Průvodce našimi jmény...*, op. cit., s. 29.

⁶⁸ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 33–34.

3.4.8. Náboženské vlivy na polském území

I v Polsku se můžeme setkat se zvykem, že dítě bylo při křtu pojmenováno podle toho, jaké jméno si „přineslo“ na svět. Pokud nebyl svatý, na jehož den se dítě narodilo, příliš známý, volilo se jméno jiného svatého, které bylo v kalendáři nejbližší. Podmínkou však bylo, že se muselo jednat o svatého, jehož svátek se slavil až po dni narození dítěte. Výběr jména v minulosti mohl ovlivnit i kněz, který dítě křtil. Mohl totiž odmítnout jméno, které chtěli dítěti dát jeho rodiče (např. z důvodu, že se mu jméno zdálo příliš pohanské) a vybrat jméno úplně jiné.⁶⁹

Jména, která rodiče dávali svým dětem, se nemusela vybírat pouze podle kalendáře. Nově narozenému dítěti mohlo být dáno i jméno patrona místního kostela. Při výběru jména mohli rodiče přihlídnout i k tomu, na co má daný svatý vliv, např. sv. *Hubert* je patronem myslivců a lesníků, dále řezníků, kožešníků aj., sv. *Florián* je patronem hasičů, kominíků nebo kovářů, sv. *Barbora* je patronkou horníků, sedláků, kameníků aj., sv. *Lucie* je patronkou sklářů, švadlen, písařů, notářů aj.⁷⁰

3.4.9. Vliv politických událostí na výběr jmen na našem území

Ačkoliv by se to mohlo zdát neobvyklé, výběr jmen může ovlivňovat i politická situace. V 2. polovině 19. století, v období národního obrození se velké oblibě těšila jména národní. Šlo především o stará složená slovanská jména nebo docházelo k tvoření nových jmen (např. *Krasoslav*, *Pravoslav*). Tato jména byla nejčastěji zakončená na *-slav* (*Miroslav*, *Ladislav*), *-mír* (*Jaromír*, *Vladimír*) nebo *-mil* (*Čechomil*, *Vlastimil*). Někteří vzdělanci projevovali své vlastenectví tím, že si za církevní jméno připojovali jméno národní (např. *František Ladislav Čelakovský*).⁷¹

⁶⁹ Imiona i zwyczaj związane z ich nadawaniem, *Genoroots* [online]. [cit. 27. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.genoroots.com/imionaartykul.php>>

⁷⁰ Rameš, Václav. *Po kom se jmenujeme. Encyklopedie křesťanských jmen* [online]. [cit. 27. února 2012]. Dostupné z: <<http://libri.cz/databaze/jmena/index.php>>

⁷¹ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 21.

Pro zajímavost zde mohu uvést i příklad politického vlivu na výběr vlastních jmen v jiných státech – po Velké říjnové revoluci⁷² dávali lidé v bývalém Sovětském svazu svým dětem jména *Traktor, Barikada, Vladlen* (zkratkové jméno z *Vlad-imír Len-in*) aj.

V dobách národního nebo jazykového ohrožení se lidé přiklánějí hlavně k výběru národních jmen. Během 2. světové války se u nás například často vyskytovala jména známá z české historie (např. *Přemysl, Libuše*) nebo jména zakončená na *-mír (Jaromír)*. Po válce vzrostla obliba z ruštiny přejatých jmen, např. *Igor, Oleg, Taťána, Naděžda*.⁷³

3.4.10. Vliv politických událostí na výběr jmen v Polsku

Jak už jsem psala výše, slovanská jména se od 16. století téměř neužívala. Znovu však začínají být oblíbená v období, kdy Polsko jako samostatný stát neexistovalo. V roce 1827 vydal Tadeusz Wojewódzki kalendář obsahující slovanská jména, který nesl titul *Imiona słoniańskie dla snych osobliwości zebrane i porządkiem miesięcy i dni ułożone*. Je sice pravda, že se v kalendáři objevily i špatně zapsané formy jmen (např. *Godystaw* místo *Godziślaw* nebo *Wieńczystaw* místo *Więcestaw*; v roce 1932 vyšlo opravené vydání kalendáře), nicméně díky tomuto kalendáři došlo mezi lidmi k obnovení zájmu o stará slovanská jména.⁷⁴

Po listopadovém povstání lidé v Polsku odmítali dávat svým dětem jména *Aleksander* a *Aleksandryna*. Oblibě se příliš netěšila ani jména *Mikołaj, Fryderyk* nebo *Wilhelm*.

Příkladem toho, jak ovlivňuje jména politika, může být i to, že během 2. světové války museli Poláci žijící na území, které bylo součástí německé Říše dávat svým dětem slovanská jména (např. *Władysław, Kazimierz, Bogumiła*). Důvodem bylo odlišit Poláky od německého obyvatelstva.⁷⁵

⁷² Šlo o vojenský převrat, který se uskutečnil v roce 1917 v ruském carství. Provedly ho rudé gardy v Petrohradě pod vedením vojenského revolučního výboru při petrohradském sovětu, jemuž předsedal Lev Davidovič Trockij. Viz Mach, Vladimír. Říjnová revoluce v Rusku (VRSR). *Totalita.cz* [online]. [27. února 2012]. Dostupné z: <<http://www.totalita.cz/vysvetlivky/vrsr.php>>

⁷³ Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti...*, op. cit., s. 76–77.

⁷⁴ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 106.

⁷⁵ Krawczyk-Tyrpa, Anna: Imiona zakazane i unikane..., op. cit., s. 81–82.

3.4.11. *Móda a kulturní vlivy v České republice*

Tato kategorie zahrnuje nejrůznější vlivy, které ovlivňují volbu jmen. Patřila by sem například volba jmen podle známých osobností (i podle toho, jaká jména zvolili pro své děti). Může jít o jména herců a hereček (např. *Mia, Antonio, Kevin*), sportovců nebo sportovkyň (např. *Michael, Dominik, Jaromír*), zpěváků nebo zpěvaček (např. *Aneta*) aj. Díky známému nositeli určitého jména se toto jméno stává módním a na nějaký čas se může udržet mezi nejčastěji vybíranými jmény.

Inspirací může být rovněž filmové a literární dílo nebo známá písnička (např. v době, kdy se vysílal seriál *Nemocnice na kraji města*, dávali rodiče častěji svým dětem jméno *Alžběta*; později se objevovala i jména hrdinů různých telenovel či filmů – *Kassandra, Esmeralda, Nikita, Cedrik*; nebo písniček, např. *Zuzana* – podle *Písničky pro Zuzanu* aj.).

Opačnou tendencí k volbě módních jmen je vybírání jmen oblíbených v dřívějších dobách nebo ožívování jmen nepoužívaných. Díky tomu se některá jména těší stále oblibě rodičů (např. *Lucie, Kateřina, Markéta, Tomáš, Filip, Michal* aj.). Mezi jména, která se u nás znovu objevují, by patřily např. *Háta, Zdislava, Velen, Pravdomil* aj.⁷⁶

3.4.12. *Móda a kulturní vlivy v Polsku*

Móda ovlivňuje všechny oblasti lidského života a projevuje se v nemalé míře i při výběru jmen (nejen) pro nově narozené děti. Proč nejen? Anna Krawczyk-Tyrpa uvádí ve svém příspěvku v knize *Nazny mówia*, že v dřívějších dobách bylo zvykem dávat sloužícím, byť byli polské národnosti, cizí jména. Polská jména byla považována za podřadná, a proto se nepoužívala. Můžeme se tedy setkat s tím, že lokaj se jmenoval *Jean*, podkoní *John*, kočí *Ferencz*, zbrojnoš *Hadzy, Kijaja* nebo *Aga*.⁷⁷

V dřívějších dobách byla oblíbená jména hlavních hrdinů nejrůznějších legend, mýtů, románů nebo básní. Maria Malec uvádí, že se oblibě těšila například jména známá z řecké mytologie, z keltských legend nebo starých eposů. Lidé tedy mohli nosit např. jména *Achilles, Hektor, Priam, Poliksená, Artus, Tristram, Izolda*, ale i *Hildebrand* nebo *Zygfjyd*.

⁷⁶ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 36–38.

⁷⁷ Krawczyk-Tyrpa, Anna: *Imiona zakazane i unikane...*, op. cit., s. 83.

V Polsku byla rovněž velmi oblíbená jména, která se objevovala v dílech domácích autorů, např. Adama Mickiewicze, Juliusze Slowackého, Zygmunta Krasińskiego nebo Henryka Sienkiewicze. Byla to jména *Anbelli*, *Balladyna*, *Kordian*, *Irydion*, *Ligia*, *Winijusz*, *Petroniusz*, *Danuta* aj.

V současnosti se v polštině objevují jména známá z filmů a seriálů (*Izaura/Isaura*, *Drzesika/Jesika*, *Kevin/Kenin*), jména herců nebo zpěváků (*Dustin*, *Edith*, *Elvis*). Jako samostatná oficiální jména jsou uznány i zkrácené formy cizích jmen typu *Adela*, *Aneta*, *Greta*, *Inga*, *Rita*, *Sandra* aj.⁷⁸

3.4.13. Jazykové vlivy na výběr jmen v České republice

Při volbě jména se v dnešní době přihlíží i k jeho formě. Miloslava Knappová v jedné z kapitol své knihy uvádí různé příklady toho, nad čím by se rodiče měli při výběru jména zamyslet. Mezi největší chyby, kterých se rodiče dopouštějí, podle ní patří to, že neberou ohled na spojení jména a příjmení jako celku. Nevhodná jsou jak jména a příjmení příliš dlouhá (např. *Magdaléna Julie Kratochvílová*, *Maxmilián Pavel Nademlejský*), tak i příliš krátká (např. *Dan Zach*, *Eva Malá*). Knappová doporučuje vybírat k delšímu příjmení kratší jméno (*Ivo Velehradský*), a naopak ke kratšímu příjmení delší jméno (*Vladimír Zach*).

Problémy mohou vznikat i při vyslovování jména. Není vhodné, aby se ve jméně a příjmení opakovaly stejné souhlásky nebo samohlásky (např. *Barbora Rorejsková*, *Alan Halama*), případně aby jméno končilo na hlásku, kterou začíná příjmení (*Prokop Pokorný*).

Knappová rovněž doporučuje dávat dětem spíše jména krátká a snadno vyslovitelná. Vzhledem k tomu, že často dochází k mezinárodním kontaktům, volí se jména bez diakritických znamének. Z jazykového hlediska jsou nevhodná i jména, která se ve spojení s příjmením rýmují (např. *Karel Havel*, *Matouš Palouš*, *Alena Studená*). Je také třeba volit takovou kombinaci jména a příjmení, která by nepůsobila komickým dojmem (např. *Lev Zajíček*, *Viktor Bojsa*, *Béla Černá*). Potíže by svému nositeli mohla způsobit i kombinace jména a příjmení známá z historie nebo kulturního života (např. *Jan Žižka*, *Antonín Dvořák*, *Božena Němcová* aj.).⁷⁹

⁷⁸ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 112–113.

⁷⁹ Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti...*, op. cit., s. 68–70.

Pokud by měli rodiče v případě nějakého jména pochybnosti, mohou požádat o radu přímo Miloslavu Knappovou, která je soudní znalkyní v oblasti vlastních jmen. Dále se mohou se svým dotazem obrátit na Jazykovou poradnu při Ústavu pro jazyk český AV ČR, a to buďto osobně, nebo telefonicky.

3.4.14. Jazykové vlivy na výběr jmen v Polsku

Mezi jazykové vlivy, které ovlivňují výběr jmen, patří v polštině například to, zda jméno nebo od něho vytvořená zdvojnásobina příjemně zní. Dále se přihlíží k tomu, zda se k sobě jméno a příjmení hodí po stránce zvukové nebo svou délkou. Důležitou roli hraje i to, aby kombinace jména a příjmení nepůsobila komicky, např. k příjmením typu *Baran*, *Kozioł* se nedoporučuje vybírat neobvyklé jméno.⁸⁰

V Polsku jsou doporučení odborníků týkající se volby jmen shrnuty v dokumentu nazvaném *Doporučení pro matriční úřady (Zalecenia dla urzędów stanu cywilnego)*. Jeho vytvořením byla pověřena zvláštní komise (Komisja Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa Polskiej Akademii Nauk), kterou ustavilo polské Ministerstvo vnitra (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji). Text tohoto dokumentu je k dispozici na internetových stránkách Rady polského jazyka (Rada Języka Polskiego). V doporučení je například napsáno:

„Zaleca się nadawanie imion w postaci przyswojonej przez język polski, a więc np.: Jan, nie John lub Johann; Katarzyna, nie Catherine; Klara, nie łacińskie Clara ani włoskie Chiara; Małgorzata, nie Margareta; Marcin, nie Martin; Piotr, nie Peter itp. (...).

Imiona nadawane w Polsce jako należące do języka polskiego powinny pozostawać w zgodzie z jego regulami gramatycznymi i ortograficznymi. (...).

Nie powinno się stosować pisowni archaicznej (wyjątkowo można taką pisownię zachować dla utrzymania już istniejącej tradycji rodzinnej), a także niezgodnej ze współczesną ortografią polską. (...).

Nie powinno się nadawać imion zdrobniałych, powszechnie używanych nieoficjalnie, jak np.: Jaś, Kasia, Lonia, Wiesiek. Natomiast można nadać dziecku imię z pochodzenia zdrobniałe, skrócone, ale współcześnie odczywane jako imię samodzielne, np. Betina, Lena, Nina, Rita. (...).

⁸⁰ Kosyl, Czesław: Imiona osobowe, In: *Współczesny język polski...*, op. cit., s. 437.

Przy nadawaniu nowych imion, na które moda często szybko przemija i które mogą nie wejść do zbioru polskich imion, zaleca się stosowanie obcej oryginalnej pisowni, np. Dustin, Jessica, a nie Dastin, Dżesika. (...).⁸¹

Nejčastěji se na Radu polského jazyka obracejí úředníci s dotazy, zda je možné zapsat jméno v cizí pravopisné podobě, dále se jejich otázky týkají neobvyklých jmen aj. Dotazy ohledně vlastních jmen však mohou Radě posílat i rodiče.

Jako příklady zde ve stručnosti uvádím několik odpovědí na dotazy týkající se jmen. Jedna z korespondentek se ptala, zda se může v polštině použít jméno *Aleks*. Odpověď na tento dotaz byla následující:

*„(...) wyrażam opinie, że imię Aleks spełnia wymagania stawiane polskim imionom męskim. Jest ono zresztą wymienione w „Zaleceniach dla urzędów stanu cywilnego dotyczących nadawania imion dzieciom osób obywatelstwa polskiego i narodowości polskiej” (...) jako przykład 6 imienia, w którym piszemy **ks**, a nie **x** (czyli poprawnie jest tylko: Aleks, nie Alex). Pozytywnie o imieniu **Aleks** wypowiedzieli się też eksperci Rady Języka Polskiego.“*

Další dotaz se týkal změny jména *Żaneta* na *Jeanette* u ženy polské národnosti:

*„(...) wyrażam opinie, że zamiana imienia **Żaneta** na **Jeannette** narusza zasady sformułowane w „Zaleceniach dla urzędów stanu cywilnego dotyczących nadawania imion dzieciom osób obywatelstwa polskiego i narodowości polskiej” (...). Imię **Żaneta** jest (...) przyswojona postacią francuskiego imienia **Jeannette**, a więc powrót do formy oryginalnej nie ma uzasadnienia.“*

Pozitivně bylo přijato jméno *Thea*, které se rozhodli dát své dceři rodiče jako druhé jméno:

„(...) wyrażam opinie, że imię Thea może zostać zaakceptowane jako drugie imię dziecka płci żeńskiej. Jest to imię pochodzenia starogreckiego, w tym języku znaczyło ono ‘bogini’ i stało się składnikiem imienia Dorothea, w polskiej wersji Dorota, znaczącego ‘dar od bogini’. W wersji skróconej – Thea – jest ono używane w kilku językach europejskich, m.in. w angielskim.“⁸²

⁸¹ Cit. podle *Rada Języka Polskiego* [online]. [1. března 2012]. Dostupné z: <http://www.rjp.pan.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=611&Itemid=58>

⁸² Na všechny tyto dotazy odpovídal předseda Rady polského jazyka pan Andrzej Markowski. Další dotazy týkající se jmen a příjmení viz *Opinie o imionach i nazwiskach, Komunikaty Rady Języka Polskiego* [online]. [cit. 16. března 2012]. Dostupné z: <http://www.rjp.pan.pl/images/stories/pliki/komunikaty_rjp/komunikat_2005_1_16.pdf>

V Polsku existují i další jazykové poradny, které poskytují rady týkající se (nejen) osobních jmen, jsou to např.:

- Jazyková poradna působící při vratislavské univerzitě (Poradnia Językowa Instytutu Filologii Polskiej)
- Internetová onomastická poradna působící při poznaňské univerzitě (Internetowa Poradnia Onomastyczna Instytutu Filologii Polskiej UAM)
- Jazyková poradna při Slezské univerzitě (Poradnia Językowa. Instytut Języka Polskiego. Uniwersytet Śląski)
- Jazyková poradna, která funguje v rámci polského nakladatelství PWN (Poradnia Językowa. Wydawnictwo Naukowe PWN)

3.5. Právní úprava jmen

3.5.1. Právní úprava v České republice

Výběr jmen byl již v minulosti upravován nejrůznějšími předpisy. Jak jsem se už zmínila v podkapitole věnující se vlivu náboženství na volbu jmen, od 16. století platil tzv. *Katechismus Romanus*. V 17. století byl *Katechismus* nahrazen dokumentem nazvaným *Rituale Romanum*⁸³, který obsahoval doporučení, aby se rodiče a kněží při volbě jmen vyhýbali jménům bájeslovným, pohanským, směšným a neslušným. Dalším dokumentem, který upravoval volbu jmen v Rakousku-Uhersku, byl *Dekret dvorské kanceláře* z roku 1826, který byl u nás závazný až do roku 1949. Ve stejném roce se v tehdejší Československu na matričních úřadech začal používat *Seznam jmen vhodných k zápisu do matriky*, který na žádost ministerstva vnitra vytvořil Ústav pro jazyk český ČSAV.⁸⁴

V současné době mohou rodiče v České republice vybrat pro své dítě téměř jakékoliv jméno. Existují však určité podmínky, které musí jméno splňovat. Tyto podmínky jsou uvedeny v zákoně o matrikách, jménu a příjmení 301/2000 Sb. V tomto zákoně je v paragrafu 62 uvedeno následující:

⁸³ Rovněž *Římský rituál* – byly v něm uvedeny vzory zápisů jmen do církevních matrik, viz *Genealogie* [online]. [cit. 29. února 2012]. Dostupné z: <<http://engel.ic.cz/genealogie.htm>>

⁸⁴ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 40.

„Do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče.“⁸⁵

Miloslava Knappová uvádí, že jako osobní jméno nemohou být uznána jména obecná, názvy věcí nebo jména zeměpisná. Výjimku tvoří jména typu *Růžena, Liliana, Jiřina, Olivie* aj., která sice ve svém původním významu označují rostliny, ale jako osobní jména už mají dlouhou tradici. Není rovněž možné vymyslet dítěti zcela nové jméno, např. vytvořit ze jmen *Jana* a *Miroslav* jméno „Jami“.⁸⁶

Do matriky je možné zapsat i cizí podobu nějakého jména (např. české *Jan*, slovenské *Ján*, německé *Johann*, anglické *John*, francouzské *Jean*, ruské *Ivan* atd.). Případně může být v matrice zapsáno i cizí jméno, které sice nemá českou podobu, ale jde o ověřenou základní podobu jména (u nás byla zapsána např. albánská ženská jména *Lindita, Drita*, řecké *Kyriaki*, italské mužské jméno *Nazareno*, indonéské *Batabi*, indické *Tamal* aj.). Pokud by měl český občan v matrice zapsáno jméno v cizí podobě, může používat českou podobu jména. Nepotřebuje k tomu žádné povolení, stačí, když to oznámí matričnímu úřadu. Není však možné, aby někdo místo české formy svého jména používal jméno cizí.⁸⁷

Občan České republiky může mít v matrice zapsána maximálně dvě jména. Druhé jméno nemusí mít od narození, ale může si je nechat zapsat kdykoliv během svého života. V případě, že by se nějaké dítě narodilo v cizině a dostalo by více než dvě jména, musí rodiče při zápisu do české matriky vybrat pouze dvě jména, která budou dítěti zapsána.⁸⁸

Zákon umožňuje také změnu jména a příjmení, ale opět pouze za určitých podmínek, o kterých se zmiňuje paragraf 72 matričního zákona:

„Jméno, popřípadě jména, nebo příjmení lze změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejich zákonných zástupců. Změna příjmení se povolí zejména tehdy, jde-li o příjmení hanlivé, nebo směšné, nebo je-li pro to vážný důvod.

Změna jména se nepovolí, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li o změnu jména na jméno zkomolené, zdrobnělé, domácké, nebo na jméno, které má žijící sourozenec

⁸⁵ Cit. podle *Portálu veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 29. února 2012]. Dostupné z: http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=301/2000&PC_8411_p=62&PC_8411_l=301/2000&PC_8411_ps=10#10821

⁸⁶ Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?...*, op. cit., s. 42.

⁸⁷ Tamtéž, s. 44.

⁸⁸ Tamtéž, s. 58.

společných rodičů. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je žadatel povinen předložit doklad vydaný znalcem.⁸⁹

3.5.2. Právní úprava v Polsku

Rovněž v Polsku existují právními předpisy upravující osobní jména. Podmínky pro zápis jména jsou velmi podobné jako u nás a jsou uvedeny v matričním zákoně (prawo o aktach stanu cywilnego) z roku 1986. V článku 50 tohoto zákona se píše:

„Kierownik urzędu stanu cywilnego odmawia przyjęcia oświadczenia o wyborze dla dziecka więcej niż dwóch imion, imienia ośmieszającego, nieprzyzwoitego, w formie zdrobniejszej oraz imienia niepozwalającego odróżnić płci dziecka.“⁹⁰

Jak se můžeme v tomto zákoně dočíst, v současné době nemůžou rodiče svým dětem dát více než dvě jména. Jinak tomu však bývalo v minulosti, kdy nebylo neobvyklé mít více jmen. V 17. století mívali urození lidé (později se tento zvyk rozšířil i mezi měšťany a lidmi žijícími na vesnici) tři, někdy i čtyři jména, např. *Mateusz Eustachy Michał* Lubowidzki, *Tadeusz Antoni Konstanty* Buyna. Jeden ze známých polských romantických básníků měl dokonce pět jmen – *Zygmunt Napoleon Stanisław Adam Ludwik* Krasíński.⁹¹

Pokud by měl matriční úředník při zápisu jména do matriky nějaké pochybnosti, může nahlédnout do *Zaleceń dla urzędów stanu cywilnego*, o kterém jsem se již zmínila v kapitole **Jazykové vlivy na volbu jmen**. Na matričním úřadě je rovněž k dispozici seznam jmen, ve kterém jsou uvedena jména, která je možné dát dětem. Tento seznam, který je neustále doplňován, vytvořil v roce 1983 Józef Bubak.

Změna jména a příjmení je upravena zákonem o změně jména a příjmení (Ustawa o zmianie imion i nazwisk) z roku 1986. Podmínky související se změnou jména nebo příjmení, jsou opět uvedeny v zákoně:

⁸⁹ Cit. podle *Portálu veřejné správy České republiky* [online]. [cit. 29. února 2012]. Dostupné z: <http://portal.gov.cz/wps/portal/_s.155/701/.cmd/ad/.c/313/.ce/10821/.p/8411/_s.155/701?PC_8411_number1=301/2000&PC_8411_p=72&PC_8411_l=301/2000&PC_8411_ps=10#10821>

⁹⁰ Cit. podle *Legeo* [online]. [cit. 1. března 2012]. Dostupné z: <<http://prawo.legeo.pl/prawo/ustawa-z-dnia-29-wrzesnia-1986-r-prawo-o-aktach-stanu-cywilnego/>>

⁹¹ Malec, Maria: Imiona, In: *Polskie nazwy własne. Encyklopedia...*, op. cit., s. 116.

„Zmiany imienia lub nazwiska można dokonać wyłącznie z ważnych powodów, w szczególności gdy dotyczą zmiany:

- 1) imienia lub nazwiska ośmieszającego albo nieelicującego z godnością człowieka;*
- 2) na imię lub nazwisko używane;*
- 3) na imię lub nazwisko, które zostało bezprawnie zmienione;*
- 4) na imię lub nazwisko noszone zgodnie z przepisami prawa państwa, którego obywatelstwo również się posiada.*

Zmiany nazwiska nie dokonuje się w przypadku ubiegania się o zmianę na nazwisko historyczne, wstawione w dziedzinie kultury, nauki, działalności politycznej, społecznej albo wojskowej, chyba że osoba ubiegająca się o zmianę nazwiska posiada członków rodziny o tym nazwisku.”⁹²

Pokud tyto podmínky srovnáme s tím, co je uvedeno v českém matričním zákoně, zjistíme, že oba zákony povolují změnu jména a příjmení směšného nebo hanlivého. V jiných bodech se od sebe spíše liší.

⁹² Cit. podle *Legoo* [online]. [cit. 1. března 2012]. Dostupné z: <<http://prawo.legoo.pl/prawo/ustawa-z-dnia-17-pazdziernika-2008-r-o-zmianie-imienia-i-nazwiska/>>

4. Praktická část

Do praktické části své magisterské práce jsem umístila přehled nejoblíbenějších rodných jmen, která dávali rodiče svým dětem v České republice v roce 2010 a v Polsku v roce 2009.

Seznamy jmen jsem získala z internetových stránek Českého statistického úřadu a z internetových stránek Ministerstva vnitra Polské republiky. Jde vždy o padesát jmen chlapců a padesát jmen dívek seřazených podle oblíbenosti od nejvíce voleného jména po nejméně volené jméno. Bohužel jsem neměla k dispozici jména ze stejného období, takže jsem použila v případě českých jmen údaje z roku 2010 a v případě polských jmen údaje z roku 2009. Vzhledem k tomu, že porovnávané údaje nepocházejí ze stejného období, považuji své závěry za orientační.

Ráda bych zde také zmínila otázky, na základě kterých jsem provedla srovnávací analýzu jmen v České republice a v Polsku.

- 1) Jaká jména patří v České republice a v Polsku v současné době mezi nejoblíbenější?
- 2) Volí rodiče v České republice a v Polsku pro své děti stejná nebo rozdílná jména?
- 3) Vyskytují se mezi jmény chlapců a dívek jména slovanského původu?
- 4) Převažují při výběru jmen pro děti jména slovanská nebo jména přejatá z jiných jazyků?

4.1. Seznam jmen

Jména dětí za rok 2010 v České republice⁹³

Jména chlapců		
Pořadí	Jméno	Počet
1	Jan	3200
2	Jakub	3115

Jména dívek		
Pořadí	Jméno	Počet
1	Tereza	2695
2	Eliška	2485

⁹³ Český statistický úřad [online]. [cit. 2. března 2012]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/nejcastejsi_jmena_deti_v_roce_2010>

3	Tomáš	2560
4	Adam	2156
5	David	2055
6	Lukáš	2044
7	Vojtěch	1971
8	Matěj	1967
9	Matyáš	1809
10	Daniel	1799
11	Filip	1746
12	Ondřej	1731
13	Martin	1651
14	Dominik	1451
15	Petr	1252
16	Michal	1190
17	Šimon	1179
18	Marek	1098
19	Jiří	1040
20	Štěpán	963
21	Václav	870
22	Patrik	789
23	Josef	769
24	Pavel	730
25	Kryštof	660
26	Antonín	623
27	František	604
28	Tadeáš	593
29	Tobiáš	581
30	Samuel	543
31	Jaroslav	422
32	Denis	416
33	Vít	404

3	Adéla	1898
4	Anna	1842
5	Natálie	1755
6	Karolína	1712
7	Barbora	1515
8	Lucie	1514
9	Kristýna	1514
10	Veronika	1431
11	Kateřina	1395
12	Nela	1223
13	Klára	1016
14	Nikola	932
15	Viktorie	904
16	Ema	889
17	Michaela	879
18	Sofie	873
19	Aneta	871
20	Zuzana	694
21	Marie	678
22	Julie	656
23	Sára	647
24	Laura	591
25	Anežka	580
26	Markéta	572
27	Vanesa	453
28	Denisa	452
29	Jana	452
30	Simona	399
31	Amálie	398
32	Nikol	398
33	Dominika	380

34	Richard	355
35	Karel	351
36	Miroslav	325
37	Viktor	324
38	Michael	317
39	Radek	312
40	Sebastian	311
41	Jáchym	283
42	Oliver	263
43	Matouš	261
44	Jonáš	249
45	Milan	246
46	Roman	243
47	Radim	234
48	Alex	230
49	Mikuláš	227
50	Zdeněk	213

34	Gabriela	366
35	Eva	361
36	Hana	352
37	Monika	340
38	Daniela	338
39	Andrea	337
40	Emma	319
41	Alžběta	309
42	Adriana	298
43	Martina	297
44	Petra	282
45	Sabina	275
46	Vanessa	271
47	Vendula	268
48	Linda	266
49	Magdaléna	261
50	Alena	260

Jména dětí za rok 2009 v Polsku⁹⁴

Jména chlapců		
Pořadí	Jméno	Počet
1	Jakub	13799
2	Kacper	9719
3	Szymon	8551
4	Mateusz	8014
5	Filip	7986
6	Michał	6951
7	Bartosz	6909

Jména dívek		
Pořadí	Jméno	Počet
1	Julia	14761
2	Maja	10963
3	Zuzanna	9996
4	Wiktoria	8875
5	Oliwia	8092
6	Amelia	7347
7	Natalia	7121

⁹⁴ *Ministerstwo Spraw Wewnętrznych* [online]. [cit. 2. března 2012]. Dostupné z: <http://www.msw.gov.pl/portals/pl/87/3057/Najpopularniejsze_imiona_i_nazwiska_w_Polsce_w_2009_roku.html>

8	Wiktor	5240
9	Piotr	5198
10	Dawid	4976
11	Adam	4295
12	Maciej	4249
13	Jan	4234
14	Igor	4127
15	Mikołaj	3971
16	Patryk	3918
17	Paweł	3670
18	Dominik	3630
19	Oskar	3575
20	Antoni	3489
21	Wojciech	3475
22	Kamil	3313
23	Aleksander	3260
24	Krzysztof	3053
25	Oliwier	2996
26	Marcel	2951
27	Karol	2936
28	Franciszek	2820
29	Tomasz	2808
30	Maksymilian	2787
31	Hubert	2758
32	Bartłomiej	2562
33	Adrian	2399
34	Alan	2325
35	Sebastian	2307
36	Miłosz	2220
37	Krystian	2145
38	Lukasz	2036

8	Aleksandra	6566
9	Lena	5472
10	Nikola	5156
11	Zofia	4910
12	Martyna	4827
13	Weronika	4241
14	Anna	4067
15	Emilia	4066
16	Magdalena	3917
17	Hanna	3731
18	Karolina	3661
19	Gabriela	3555
20	Alicja	3187
21	Maria	3013
22	Nadia	2892
23	Kinga	2783
24	Paulina	2632
25	Milena	2557
26	Patrycja	2532
27	Klaudia	2416
28	Agata	2148
29	Marta	2000
30	Laura	1903
31	Dominika	1887
32	Katarzyna	1884
33	Antonina	1871
34	Malgorzata	1575
35	Michalina	1535
36	Daria	1347
37	Roksana	1326
38	Kornelia	1295

39	Nikodem	1920
40	Gabriel	1701
41	Marcin	1693
42	Stanisław	1640
43	Damian	1600
44	Konrad	1384
45	Daniel	1336
46	Fabian	1244
47	Błażej	1154
48	Rafał	1126
49	Tymoteusz	1097
50	Ksawery	1046

39	Joanna	1252
40	Iga	1161
41	Kamila	1135
42	Jagoda	1066
43	Sandra	1061
44	Nina	1033
45	Izabela	998
46	Pola	848
47	Barbara	847
48	Malwina	841
49	Justyna	817
50	Blanka	803

4.2. Analýza vlastních jmen

V této kapitole se chci podrobněji soustředit na analýzu výše uvedených jmen. Chlapecká a dívčí jména jsem seřadila podle abecedy. Na prvním místě je vždy česká podoba jména a na druhém místě polská podoba.⁹⁵

Jména, která se vyskytují mezi padesáti nejoblíbenějšími, jsem pro lepší přehlednost zdůraznila **tučně**. Za každým jménem je v závorce uvedeno pořadí oblíbenosti. V případě, že zde pořadí není uvedeno, znamená to, že jde pouze o českou nebo polskou podobu jména, které se však mezi padesáti nejoblíbenějšími neobjevuje.

Kromě etymologie a původu uvádím u analyzovaných jmen také jejich ženskou nebo mužskou podobu. Vzhledem k tomu, že některým lidem může dělat skloňování vlastních jmen potíže, uvedla jsem zde také skloňování jmen v 2. a 5. pádě jednotného čísla. Chtěla bych připomenout, že v polštině se může při oslovení místo 5. pádu použít i forma jména v 1. pádě. Skloňování a ženskou nebo mužskou podobu opět neuvádím u českých a polských jmen, která nejsou mezi nejoblíbenějšími jmény.

⁹⁵ Pokud bylo mezi nejoblíbenějšími jmény polské jméno a jeho česká podoba nikoliv, byla pro mě podstatná při vytváření abecedního seznamu polská podoba jména. Z toho důvodu se může zdát, že česká jména nejsou vždy seřazena podle abecedy.

K objasnění etymologie jmen, k zjištění jejich původu, ženských nebo mužských podob a při skloňování jsem použila následující zdroje:

- 1) knihu Miloslavy Knappové *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*
- 2) elektronickou verzi encyklopedie vlastních jmen Václava Rameše *Po kom se jmenujeme. Encyklopedie křesťanských jmen*
- 3) internetovou databázi *Behind the Name*
- 4) knihu Aleksandry Cieślikowé *Mały słownik odmiany nazw własnych*
- 5) internetovou příručku *Pravidla.cz*
- 6) elektronický ortografický slovník *Wydawnictwa Naukowego PWN*

Vzhledem k tomu, že pracuji s větším počtem jmen, rozhodla jsem se vytvořit si několik grafů, které mi pomohly při hledání odpovědí na mé otázky. Tyto grafy se vztahují hlavně k otázce č. 1 (využila jsem je však také v případě otázek č. 3 a 4). Umístila jsem je na konci následujících přehledů chlapeckých a dívčích jmen.

4.2.1. Chlapecká jména

Adam (4.) / Adam (11.)

Skloňování: Adama, Adame / Adama, Adamie

Původ: hebrejský

Etymologie: biblické jméno hebrejského původu, výklad jména je "člověk, pozemšťan z červené hlíny".

Ženská podoba: v češtině ani v polštině není

Adrian / Adrian (33.)

Skloňování: Adriana, Adrianie

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo z latinského *Hadrianus*, které znamená "muž od moře, z italského města (H)adrie".

Ženská podoba: Adriana, Adrianna

Alan / **Alan** (34.)

Skloňování: Alana, Alanie

Původ: keltský

Etymologie: jméno má nejasný výklad, nejčastěji se vykládá jako "soulad, svornost".

Ženská podoba: Alana

Alex (48.) / Aleksy

Skloňování: Alexe, Alexi

Původ: řecký

Etymologie: jde o osamostatněnou domáckou podobu jména *Alexej*, které vzniklo z řeckého *alexein* ("bránit"). Jméno se vykládá jako "záštita, pomoc", příp. "člověk, který něco nebo někoho brání a zachraňuje".

Ženská podoba: Alexie, Alexia

Alexander / **Aleksander** (23.)

Skloňování: Aleksandra, Aleksandrze

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo z řeckého *Alexandros*, vykládá se jako "ochránce mužů".

Ženská podoba: Aleksandra

Antonín (26.) / **Antoni** (20.)

Skloňování: Antonína, Antoníne / Antoniego, Antoni

Původ: latinský

Etymologie: pochází ze slova *Antonius*, což bylo jméno římského šlechtického rodu. Původní význam tohoto slova byl "přední, čelní, vynikající".

Ženská podoba: Antonie, Antonína / Antonia, Antonina

Bartoloměj / **Bartłomiej** (32.)

Skloňování: Bartłomieja, Bartłomieju

Původ: orientální (aramejský)⁹⁶

⁹⁶ Aramejský a perský původ jmen uvádím po vzoru Miloslavy Knappové jako „orientální“.

Etymologie: jméno vzniklo z aramejského *bar Talmai* a vykládá se jako "syn Talmajův".

Ženská podoba: v češtině ani v polštině není

Bartoš⁹⁷ / **Bartosz** (7.)

Skloňování: Bartosza, Bartoszu

Původ: orientální (aramejský)

Etymologie: jde o zkrácenou variantu jména *Bartłomiej*.

Ženská podoba: v češtině ani v polštině není

Blažej / **Błażej** (47.)

Skloňování: Błażeja, Błażeju

Původ: nejasný⁹⁸

Etymologie: jde o jméno přejaté z latiny, ale jeho původ, stejně jako význam, je nejasný. Může se vykládat z řeckého *bléché* ("breptavý" nebo "neobratný") nebo z řeckého *blasios* ("trpící na zánět kloubů").

Ženská podoba: Błażeja⁹⁹

Damián, Damian / **Damian** (43.)

Skloňování: Damiana, Damianie

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo z řeckého *Damianos*, popř. z *Damia*¹⁰⁰. Jméno se vykládá jako "krotitel, pokořitel".

Ženská podoba: není

Daniel (10.) / **Daniel** (45.)

Skloňování: Daniela, Danieli i Daniele / Daniela, Danielu

Původ: hebrejský

⁹⁷ V češtině se nejedná o oficiální jméno, ale o domáckou (neoficiální) podobu jména *Bartoloměj*.

⁹⁸ Nejasný původ uvádím u jmen, u kterých se mi nepodařilo dohledat jejich přesný původ (většinou je u nich uvedeno více možností). V případě ženských jmen může jít také o zkrácená jména, která mohla vzniknout z různých jmen.

⁹⁹ Ženské jméno *Błażeja* jsem našla na internetu, ale nepodařilo se mi zjistit, zda jde v Polsku o oficiálně uznané jméno.

¹⁰⁰ *Damia* byla etruská bohyně plodnosti a úrody; *damium* se nazývala oběť této bohyni.

Etymologie: pochází ze slova *Dániél* ("bůh je můj soudce").

Ženská podoba: Daniela / Daniela

David (5.) / **Dawid** (10.)

Skloňování: Davida, Davide / Dawida, Dawidzie

Původ: nejasný

Etymologie: zřejmě vznikl ze staroasyrského slova *dádu* ("miláček"), pozměněném v hebrejštině na *dód*. Toto jméno mohlo být zpočátku přezdívkou – *Davidu* byl označován vůdce nějaké ozbrojené skupiny.

Ženská podoba: Davida / v polštině není

Denis (32.) / Dionyzy

Skloňování: Denise, Denisi

Původ: řecký

Etymologie: jméno je přejaté z francouzštiny, ale je řeckého původu. Vzniklo ze jména *Dionýsos*¹⁰¹ a znamená "bůh vína, zasvěcený bohu dobrého vína", příp. "božské dítě".

Ženská podoba: Denisa

Dominik (14.) / **Dominik** (18.)

Skloňování: Dominika, Dominiku / Dominika, Dominiku

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *dominicus* ("pánův").

Ženská podoba: Dominika / Dominika

Fabián / **Fabian** (46.)

Skloňování: Fabiana, Fabianie

Původ: latinský

Etymologie: jde o variantu jména *Fabius*, které znamená "náležející k rodu Fabiů". Původní význam slova *faba* byl "bob", takže by se jméno dalo vyložit i jako "pěstitel bobů".

Ženská podoba: Fabiana¹⁰²

¹⁰¹ *Dionýsos* byl řecký bůh vína a polní úrody atd.

¹⁰² Jméno lze dohledat na internetu, ale nepodařilo se mi najít, zda jde v Polsku o oficiálně uznané jméno. Používá se např. v Itálii nebo v Portugalsku.

Filip (11.) / **Filip** (5.)

Skloňování: Filipa, Filipe / Filipa, Filipie

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo spojením slov *philos* + *hippos* a znamená "milovník koní".

Ženská podoba: Filipa, Filipína / Filipa, Filipina

František (27.) / **Franciszek** (28.)

Skloňování: Františka, Františku / Franciszka, Franciszku

Původ: románský

Etymologie: pochází od Františka z Asissi, kterého otec v dětství nazýval *Francesko* ("Francouzek").¹⁰³ Základem jména je germánské slovo *frank(o)* ("svobodný muž, chlap").

Ženská podoba: Františka / Franciszka

Gabriel / **Gabriel** (40.)

Skloňování: Gabriela, Gabrielu

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno vzniklo z hebrejského *gabri'el*, které se vykládá jako "bůh je silný", příp. "hrdina boží".

Ženská podoba: Gabriela

Hubert / **Hubert** (31.)

Skloňování: Huberta, Hubercie

Původ: germánský

Etymologie: jméno vzniklo ze staroněmeckého *Hug(u)beraht*, které znamená "duchaplný, jasného ducha".

Ženská podoba: není

Igor / **Igor** (14.)

Skloňování: Igora, Igorze

Původ: germánský

¹⁰³ Původně se František jmenoval Giovanni Bernardone. Důvodem, proč ho otec nazýval *Francesko*, bylo to, že již v dětství uměl dobře francouzsky.

Etymologie: jméno je převzaté z ruštiny a původně vzniklo ze staroislandského *Ingvarr*.
Vykládá se jako "hlídající, pozorný Ing".¹⁰⁴

Ženská podoba: není

Jáchym (41.) / Joachim

Skloňování: Jáchyma, Jáchyme

Původ: hebrejský

Etymologie: vzniklo z hebrejského *J(eh)ojáqím*, které znamená "bohem (bude) vyvýšen, vztyčen".

Ženská podoba: není

Jakub (2.) / **Jakub** (1.)

Skloňování: Jakuba, Jakube / Jakuba, Jakubie

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno je odvozeno ze slova *Jabaqóbb*, které znamená "ten, co se drží za patu", přeneseně "druhorozený".

Ženská podoba: Jakubka, Jakuba / Jakubina¹⁰⁵

Jan (1.) / **Jan** (13.)

Skloňování: Jana, Jane / Jana, Janie

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno je odvozeno z hebrejského *Jochánán* a vykládá se jako "bůh je milostivý", "bohem daný, milostivý dar boží".

Ženská podoba: Jana / Joanna, Janina

Jaroslav (31.) / Jarosław

Skloňování: Jaroslava, Jaroslave

Původ: slovanský

¹⁰⁴ *Ing* byl islandský bůh plodnosti.

¹⁰⁵ Také toto jméno lze dohledat na internetu, ale nevím, zda je to v Polsku oficiálně uznané jméno. Trochu odlišná forma – *Jacobine* – se používá v Holandsku, Dánsku nebo ve Švédsku.

Etymologie: původní význam jména je "slavný silou, bujností, prudkostí" (*jarý* – „silný, bujný“). V dnešní době se objevuje i výklad "slavící jaro".

Ženská podoba: Jaroslava

Jiří (19.) / Jerzy

Skloňování: Jiřího, Jiří

Původ: řecký

Etymologie: bylo vytvořeno z řeckého *geórgos* ("zemědělec, rolník"), přičemž *gé* znamená "země", *ergon* znamená "dílo, práce".

Ženská podoba: Jiřina

Jonáš (44.) / Jonasz

Skloňování: Jonáše, Jonáši

Původ: hebrejský

Etymologie: vzniklo z hebrejského slova *Jónáb* ("holub"). Jméno se rozšířilo díky řečtině.

Ženská podoba: není

Josef (23.) / Józef

Skloňování: Josefa, Josefe

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází z hebrejského *Jóseph* a znamená "on (bůh) přidá; přidávající", popř. "at' přidá".

Ženská podoba: Josefa, Josefína

Kašpar / **Kacper** (2.)

Skloňování: Kacpra, Kacprze

Původ: orientální (perský nebo aramejský)

Etymologie: jméno se vykládá jako "strážce pokladu; pokladník".

Ženská podoba: není

Kamil / **Kamil** (22.)

Skloňování: Kamila, Kamilu

Původ: orientální

Etymologie: jde o jméno přejaté z latiny (*Camillus* bylo římské příjmení). Původ jména je však orientální. Vykládá se jako "chrámový sluha".

Ženská podoba: Kamila

Karel (35.) / **Karol** (27.)

Skloňování: Karla, Karle / Karola, Karolu

Původ: germánský

Etymologie: pochází ze staroněmeckého *kar(a)l*, které znamená "(svobodný) muž, chlap". Latinská forma tohoto jména, *Carolus*, označovala panovníka a později z něj vzniklo slovo „král“.

Ženská podoba: Karla, Karolína / Karolina

Konrád / **Konrad** (44.)

Skloňování: Konrada, Konradzie

Původ: germánský

Etymologie: jméno vzniklo ze staroněmeckého *Kuonrat* a znamená "smělý rádce".

Ženská podoba: není

Kristián / **Krystian** (37.)

Skloňování: Krystiana, Krystianie

Původ: řecký

Etymologie: pochází z řeckého *christianos* a vykládá se jako "křesťan, Kristu zasvěcený".

Ženská podoba: Krystyna, Krystiana

Kryštof (25.) / **Krzysztof** (24.)

Skloňování: Kryštofa, Kryštofe / Krzysztofa, Krzysztofie

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo z řeckého *Christophoros*, které se dá vyložit jako "nositel Krista".

Ženská podoba: v češtině není / Krzysztofa¹⁰⁶

¹⁰⁶ Ženské jméno *Krysztofa* lze dohledat na internetu, ale nepodařilo se mi najít, zda jde o oficiálně uznané jméno.

Xaver / **Ksawery** (50.)

Skloňování: Ksawerego, Ksawery

Původ: baskický

Etymologie: jméno vzniklo od příjmení Františka Xaverského, které bylo utvořeno podle španělského zámku *Xavier*, kde se František narodil. Původní význam jména *Xavier* je "nový dům".

Ženská podoba: není

Lukáš (6.) / **Łukasz** (38.)

Skloňování: Lukáše, Lukáši / Łukasza, Łukaszu

Původ: latinský

Etymologie: jde o zkráceninu slova *Lucanus* ("Lukánec, pocházející z Lukánie").

Ženská podoba: Lukáška / v polštině není

Matěj (8.) / **Maciej** (12.)

Skloňování: Matěje, Matěji / Macieja, Macieju

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází ze slova *Mattithjáh*, které znamená "dar boží".

Ženská podoba: Matějka, Matěja / v polštině není

Maxmilián / **Maksymilian** (30.)

Skloňování: Maksymiliana, Maksymilianie

Původ: latinský

Etymologie: zřejmě jde o zkráceninu jména *Maximilianus*, které vzniklo spojením jmen *Maximus* a *Aemilianus*. Bývá také považováno za odvozeninu od *Maximinianus* ("náležející k šlechtickému rodu Maximinů").

Ženská podoba: Maksyma¹⁰⁷

Marcel / **Marcel** (26.)

Skloňování: Marcela, Marcelu

Původ: latinský

¹⁰⁷ Jméno *Maksyma* lze dohledat na internetu, ale nepodařilo se mi najít, zda jde o oficiálně uznané jméno.

Etymologie: pochází z latinského *Marcellus*, což je zdrobnělina od jména *Marcus* (*Marek*).
Znamená "malý bojovník".

Ženská podoba: Marcela, Marcelina

Martin (13.) / **Marcin** (41.)

Skloňování: Martina, Martine / Marcina, Marcinie

Původ: latinský

Etymologie: vzniklo ze slova *Martinus*, což je přídavné jméno ke jménu *Mars*¹⁰⁸. Význam jména *Martin* je "Martův, zasvěcený bohu Martovi", přeneseně "bojovný".

Ženská podoba: Martina / Martyna

Marek (18.) / Marek

Skloňování: Marka, Marku

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *Marcus* pocházející zřejmě od jména *Mars*. Dalo by se vyložit jako "bojovník; válečnický, bojovný", popř. "zasvěcený bohu Martovi".

Ženská podoba: není

Matouš (43.) / **Mateusz** (4.)

Skloňování: Matouše, Matouši / Mateusza, Mateuszu

Původ: hebrejský

Etymologie: má stejný původ jako jméno *Matěj* (*Mattithjáh* "dar boží").

Ženská podoba: zřejmě také Matějka, Matěja / v polštině není

Matyáš (9.) / Mateusz

Skloňování: Matyáše, Matyáši

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o variantu jména *Matěj*.

Ženská podoba: Matyáška

¹⁰⁸ *Mars* byl římský bůh války.

Michael (38.) / **Michał**

Skloňování: Michaela, Michaeli¹⁰⁹

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno vzniklo z hebrejského *Micha-él*, které se vykládá "kdo (je) jako bůh?, podobný bohu?".

Ženská podoba: Michaela

Michal (16.) / **Michał** (6.)

Skloňování: Michala, Michale / Michała, Michale

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o zkráceninu jména *Michael*.

Ženská podoba: Michala / Michalina

Mikuláš (49.) / **Mikołaj** (15.)

Skloňování: Mikuláše, Mikuláši / Mikołaja, Mikołaju

Původ: řecký

Etymologie: vzniklo z řeckého *Níkoláos* a znamená "vítěz nad lidem" nebo "vítězství lidu".

Ženská podoba: v češtině ani v polštině není

Milan (45.) / **Milan**

Skloňování: Milana, Milane

Původ: slovanský

Etymologie: jméno je slovanského původu a vzniklo z přídavného jména *milý*. Význam je stejný.

Ženská podoba: Milana, Milena

Miloš / **Miłosz** (36.)

Skloňování: Miłosza, Miłoszu

Původ: slovanský

¹⁰⁹ Na rozdíl od jiných jmen zakončených na *-el* (*Gabriel*, *Rafaël*), u kterých jsou v české výslovnosti přípustné v 5. pádě i tvary zakončené na *-e* (*Gabriele*, *Rafaële*), se u jména *Michael* používá v 5. pádě tvar *Michaele* pouze tehdy, pokud jméno čteme anglicky (*Michael* [Majkl] → *Michaele* [Majkle]). Viz Skloňování osobních jmen, *Internetová jazyková příručka* [online]. [cit. 23. března 2012]. Dostupné z: <<http://prirucka.ujc.cas.cz/>>

Etymologie: jméno vzniklo z českého přídavného jména *milý* a znamená "milý, přívětivý".

Ženská podoba: není

Miroslav (36.) / **Mirosław**

Skloňování: Mirosława, Mirosławe

Původ: slovanský

Etymologie: toto jméno se vykládá jako „slavný mírem, slavící mír, mírumilovný“.

Ženská podoba: Mirosława

Nikodém / **Nikodem** (39.)

Skloňování: Nikodema, Nikodemie

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo z řeckého *Nikodemos*, které znamená "vítěz nad lidem, v lidu vítězný", popř. "vítězství lidu".

Ženská podoba: Nikodema

Oliver (42.) / **Oliwer** (25.)

Skloňování: Olivera, Olivere / Oliwera, Oliwerze

Původ: nejasný

Etymologie: má nejasný původ i význam. Odvozuje se nejčastěji z latinského *oliva*, v tom případě se vykládá jako "pěstitel oliv". Může však pocházet i ze severského *olfeir*, které se vykládá jako "pozůstatek předků".

Ženská podoba: Olívie / Oliwia

Ondřej (12.) / **Andrzej**

Skloňování: Ondřeje, Ondřeji

Původ: řecký

Etymologie: pochází ze slova *Andreas* ("mužný, statný, odvážný").

Ženská podoba: Ondřejka

Oskar / **Oskar** (19.)

Skloňování: Oskara, Oskarze

Původ: germánský

Etymologie: jméno vzniklo ze staroislandského *Asgeirr* a vykládá se jako "boží kopí, oštěp boží".

Ženská podoba: není

Patrik (22.) / Patryk (16.)

Skloňování: Patrika, Patriku / Patryka, Patryku

Původ: latinský

Etymologie: jde o irské jméno latinského původu pocházející od slova *patricius*, které znamená "patricijský, urozený, šlechtický".

Ženská podoba: Patrika, Patricie / Patrycja

Pavel (24.) / Paweł (17.)

Skloňování: Pavla, Pavle / Pawła, Pawle

Původ: latinský

Etymologie: vzniklo z latinského slova *paulus*, které znamená "malý", přeneseně "skromný, nepatrný".

Ženská podoba: Pavla, Pavlína / Paula, Paulína

Petr (15.) / Piotr (9.)

Skloňování: Petra, Petře / Piotra, Piotrze

Původ: řecký

Etymologie: jméno pochází ze slova *petros* a jde o překlad aramejského *képhá* ("skála", příp. "skálák, skálopevný").

Ženská podoba: Petra / Petra¹¹⁰

Radek (39.) / Radek

Skloňování: Radka, Radku

Původ: slovanský

¹¹⁰ Pro toto jméno také platí to, co už jsem několikrát zmínila výše. Jako oficiálně uznané ženské jméno *Petra* se používá v jiných slovanských jazycích (např. v češtině, slovenštině, chorvatštině), dále také např. v řečtině, holandštině, finštině aj.

Etymologie: jde o osamostatněnou domácí podobu, která mohla vzniknout od jmen *Radovan*, *Radoslav*, *Radomil*, *Radomír*, ale také od *Ctirad* nebo *Zdivad*. Z toho důvodu je těžké určit výklad jména, pravděpodobně souvisí s "radovat se, mít rád; radit".

Ženská podoba: Radka

Radim (47.) / Radzim

Skloňování: Radima, Radime

Původ: slovanský

Etymologie: toto jméno je považováno za zkráceninu jména *Radimír* / *Radomír*, které se vykládá jako "ten, kdo má rád mír (svět)", příp. jako "radující se, radostný".

Ženská podoba: Radima

Rafael / **Rafał** (48.)

Skloňování: Rafała, Rafale

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází z hebrejského *Rapháél*, které znamená "bůh vyléčil, uzdravuje".

Ženská podoba: Rafaela

Richard (34.) / Ryszard

Skloňování: Richarda, Richarde

Původ: germánský

Etymologie: jméno se vykládá jako "mocný, tvrdý, silný vládce". První část slova pochází zřejmě z keltského *ríke* ("vládce"), druhá část *hart* znamená "tvrdý".

Ženská podoba: Richarda

Roman (46.) / Roman

Skloňování: Romana, Romane

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo z latinského *romanus* ("římský, Říman").

Ženská podoba: Romana

Samuel (30.) / Samuel

Skloňování: Samuela, Samueli i Samuele

Původ: hebrejský

Etymologie: vzniklo z hebrejského *š(e)múél*, které znamená "jméno boží".

Ženská podoba: Samuela

Sebastian (40.) / **Sebastian** (35.)

Skloňování: Sebastiana, Sebastiane / Sebastina, Sebastianie

Původ: řecký

Etymologie: jméno je řeckého původu, ale rozšířilo se díky latinskému *Sebastianus* ("pocházející ze Sebasty"). Původní význam slova *Séastos* byl "vznešený; ctihodný".

Ženská podoba: Sebastiana / Sebastiana

Stanislav / **Stanisław** (42.)

Skloňování: Stanisława, Stanisławie

Původ: slovanský

Etymologie: jde o slovanské složené jméno, které se vykládá jako "ustav slávu"¹¹¹, ale také "staniž se slavným" nebo "získávající slávu vytrvalostí". První část jména se může spojovat také se staroslověnským *stan*, které znamená "pevnost", přeneseně "tábor". V tom případě se vykládá jako "sláva tábora" nebo "slavný bojovník".

Ženská podoba: Stanisława

Šimon (17.) / **Szymon** (3.)

Skloňování: Šimona, Šimone / Szymona, Szymonie

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází z hebrejského *Šimón*, které znamená "slyšící, naslouchající".

Ženská podoba: Šimona / Szymona

Štěpán (20.) / Szczepan

Skloňování: Štěpána, Štěpáne

¹¹¹ ustavit, ustavovat = vytvářet, utvářet. Viz *Slovník spisovného jazyka českého* [online]. [cit. 23. března 2012]. Dostupné z: <<http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php>>

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo z řeckého *Stephanos* ("věnec", přeneseně "ověnčený, věncem korunovaný; vítěz").

Ženská podoba: Štěpánka, Štěpána

Tadeáš (28.) / Tadeusz

Skloňování: Tadeáše, Tadeáši

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno zřejmě vzniklo ze slova *Taddai*, rozšířeného přes latinu jako *Thaddaeus*. Význam tohoto slova je nejasný, vykládá se jako "chytrý, rozumný" nebo "smělý, odvážný", popř. "chvála (boha)".

Ženská podoba: není

Tobiáš (29.) / Tobiasz

Skloňování: Tobiáše, Tobiáši

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází ze slova *Tonijjáh*, které se vykládá jako "bůh je dobrotivý", popř. "mým dobrem (statkem) je bůh".

Ženská podoba: není

Tomáš (3.) / **Tomasz** (29.)

Skloňování: Tomáše, Tomáši / Tomasz, Tomaszu

Původ: orientální (aramejský)

Etymologie: jméno pochází z aramejského *teómá* ("dvojče, blíženeček").

Ženská podoba: Tomáška / v polštině není

Timotej / **Tymoteusz** (49.)

Skloňování: Tymoteusza, Tymoteuszu

Původ: řecký

Etymologie: pochází z řeckého *Timotheos* a vykládá se jako "uctívající boha".

Ženská podoba: není

Václav (21.) / Waclaw, Wieclaw

Skloňování: Václava, Václave

Původ: slovanský (český)

Etymologie: jde o české jméno s významem "více slavný".

Ženská podoba: Václava

Viktor (37.) / **Wiktor** (8.)

Skloňování: Viktora, Viktore / Wiktora, Wiktorze

Původ: latinský

Etymologie: jméno pochází z latinského *victor*, které znamená "vítěz".

Ženská podoba: Viktorie / Wiktoria

Vít (33.) / Wit

Skloňování: Víta, Víte

Původ: nejasný

Etymologie: pochází zřejmě z latinského *vitus* ("veselý, živoucí", popř. "rád; dobré vášně znající"). Jméno však také mohlo vzniknout z německého *wit* ("široký") nebo *witu* ("lesní").

Ženská podoba: Víta

Vojtěch (7.) / **Wojciech** (12.)

Skloňování: Vojtěcha, Vojtěchu / Wojciecha, Wojciechu

Původ: slovanský

Etymologie: jde o složené slovanské jméno, jeho původní význam byl "útěcha, posila vojska (těšitel voje)".

Ženská podoba: Vojtěcha, Vojtěška / Wojciecha

Zdeněk (50.) / polská podoba není

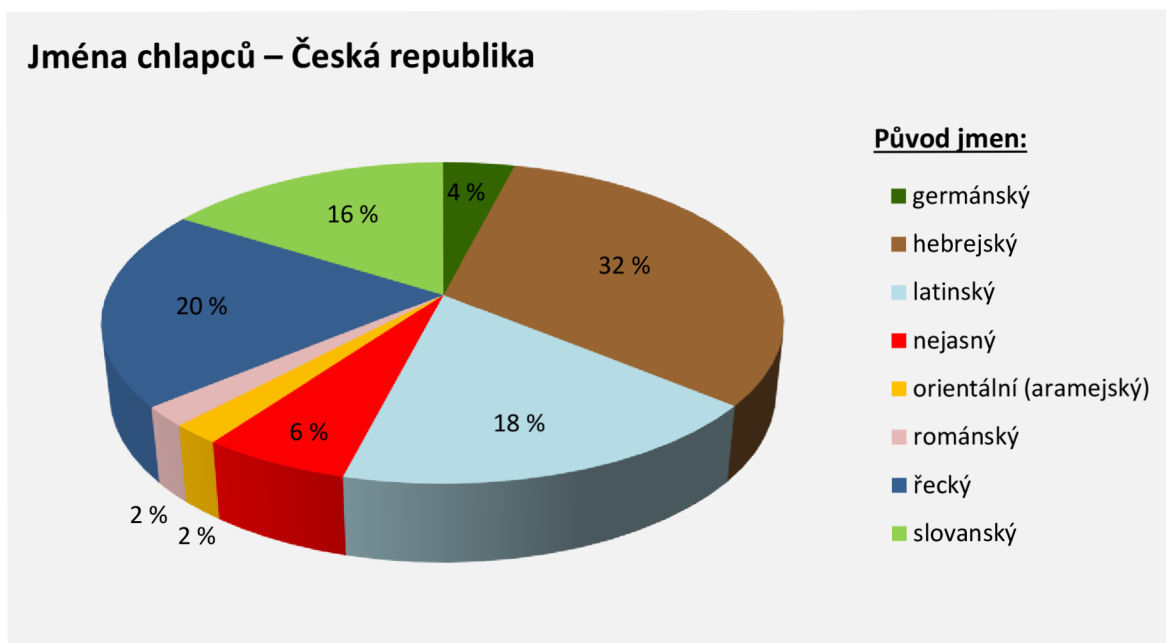
Skloňování: Zdeňka, Zdeňku

Původ: slovanský (český)

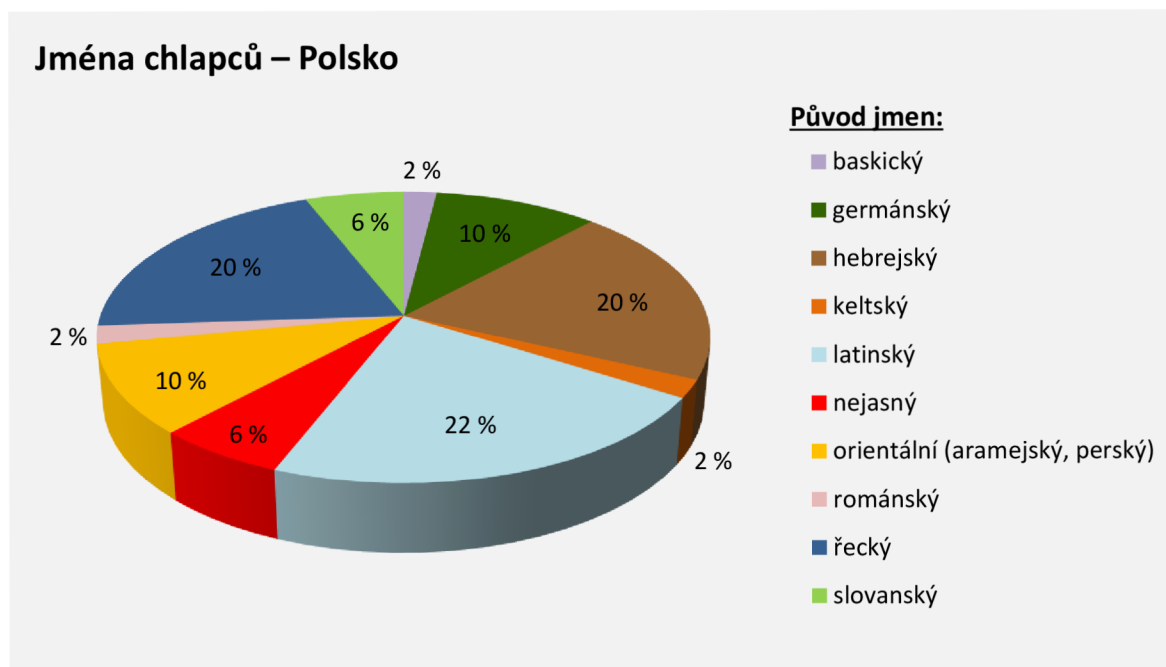
Etymologie: osamostatněná domácká podoba jména *Zdeslav* ("zde slavný", popř. "udělal, vytvořil slávu" → podle slovesného základu *dě-*, tj. "dělat").

Ženská podoba: Zdenka, Zdena

Graf 1

Graf 2

4.2.2. *Dívčí jména*

Adéla (3.) / Adela

Skloňování: Adély, Adélo

Původ: germánský

Etymologie: jde o zkráceninu německého jména *Adelheid* (z *Adelheidis*) ("bytosť ušlechtilá, vznešených způsobů, postavy").

Mužská podoba: není

Adriana (42.) / Adriana, Adrianna

Skloňování: Adriany, Adriano

Původ: latinský

Etymologie: ženská podoba mužského jména *Adrián* (*Hadrián*), které znamená "muž od moře, z italského města (H)adrie".

Mužská podoba: Adrian

Agáta / **Agata** (28.)

Skloňování: Agaty, Agato

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *agathé* ("dobrý, laskavý").

Mužská podoba: v češtině a polštině není

Alexandra / **Aleksandra** (8.)

Skloňování: Aleksandry, Aleksandro

Původ: řecký

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Aleksander*, které vzniklo z řeckého *Alexandros* ("ochránce mužů").

Mužská podoba: Aleksander

Alena (50.) / polská podoba není

Skloňování: Aleny, Aleno

Původ: nejasný

Etymologie: jméno je nejasného původu i významu. Může jít o zkráceninu jména *Magdaléna* ("pocházející z Magdaly"), nebo o odvozeninu řeckého jména *Helena* ("světlo, pochodeň").

Mužská podoba: není

Alice / **Alicja** (20)

Skloňování: Alicji, Alicjo

Původ: nejasný

Etymologie: jméno má nejasný původ a význam. Může jít o zkráceninu staroněmeckého jména *Adelheit* ("ušlechtilá bytost, vznešená postava") nebo jde o jméno odvozené z řeckého *Alethea* ("pravdivá").

Mužská podoba: není

Alžběta (41.) / Elżbieta

Skloňování: Alžběty, Alžběto

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno vzniklo z hebrejského *Elíšébah*, které znamená "bůh je má přísaha", popř. "bohu zasvěcená".

Mužská podoba: není

Amálie (31.) / **Amelia** (6.)

Skloňování: Amálie, Amálie / Amelii, Amelio

Původ: germánský

Etymologie: zkrácenina germánských jmen začínajících na *Amal*-. Vykládá se jako "pracovitá". Případně mohlo jméno vzniknout i ze slova *amare* ("milovat").

Mužská podoba: není

Andrea (39.) / Andrzej

Skloňování: Andrey, Andreo

Původ: řecký

Etymologie: jméno je přejaté z francouzštiny, jde o ženskou podobu ke jménu *Andrej*. Znamená "odvážná, statečná".

Mužská podoba: Andrej

Aneta (19.) / Aneta

Skloňování: Anety, Aneto

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o francouzskou zdrobnělinu jména *Anna* (francouzsky *Anne*). Význam je stejný, tzn. "milostná, milostiplná".

Mužská podoba: není

Anežka (25.) / Agnieszka

Skloňování: Anežky, Anežko

Původ: řecký

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *hagné*, které znamená "čistá, neposkvrněná, ctnostná".

Mužská podoba: není

Anna (4.) / **Anna** (14.)

Skloňování: Anny, Anno / Anny, Anno

Původ: hebrejský

Etymologie: pochází ze slova *channáh*, význam jména je "milostivá, milostiplná", přeneseně "líbezná, milá".

Mužská podoba: není

Antonína / **Antonina** (33.)

Skloňování: Antoniny, Antonino

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Antoni*, které vzniklo z latinského jména *Antonius*.

Bylo to jméno římského šlechtického rodu. Výklad jména je "přední, čelní, vynikající".

Mužská podoba: Antoni

Barbora (7.) / **Barbara** (47.)

Skloňování: Barbory, Barboro / Barbary, Barbaro

Původ: řecký

Etymologie: jméno pochází od slova *barbaros*, které znamená "barbarka, cizinka". Původní význam základového slova je "brblá, brepta".

Mužská podoba: není

Blanka / **Blanka** (50.)

Skloňování: Blanki, Blanko

Původ: germánský

Etymologie: jméno *Blanka* je španělské, ale vzniklo z germánského *blankē*, které znamená "bílá, běloskvoucí".

Mužská podoba: není

Daniela (38.) / Daniela

Skloňování: Daniely, Danielo

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Daniel*, které znamená "bůh je můj soudce".

Mužská podoba: Daniel

Darja / **Daria** (36.)

Skloňování: Darii, Dario

Původ: orientální (perský)

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Dariusz*, které vzniklo z perského *Dárajavauš* ("držitel dobra").

Mužská podoba: Dariusz

Denisa (28.) / Dioniza, Dionizja

Skloňování: Denisy, Deniso

Původ: řecký

Etymologie: jde o ženskou podobu z francouzštiny přejatého jména *Denis*, které vzniklo ze jména *Dionýsos*. Jméno *Dionýsos* se vykládá jako „bůh vína, zasvěcený bohu dobrého vína“, popř. „božské dítě“.

Mužská podoba: Denis

Dominika (33.) / **Dominika** (31.)

Skloňování: Dominiky, Dominiko / Dominiki, Dominiko

Původ: latinský

Etymologie: vzniklo z tvaru *dominica*, které je odvozeno z *dominicus* („pánův“). *Dies dominica* znamená "den Páně".

Mužská podoba: Dominik

Eliška (2.) / Eliza

Skloňování: Elišky, Eliško

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o českou variantu jména *Alžběta*, jehož význam je "bůh je má přísaha".

Mužská podoba: není

Emma (16.) / Emma

Skloňování: Emy, Emo

Původ: germánský

Etymologie: toto jméno vzniklo z německého *Erma*. Původně šlo o zkráceninu jmen začínajících na *Erm-*. Vykládá se jako "veselá, všeobsáhlá", příp. "pečovatelka".

Mužská podoba: není

Emma (40.) / Emma

Skloňování: Emmy, Emmo

Původ: germánský

Etymologie: jde o variantu jména *Ema*.

Mužská podoba: není

Emílie / **Emilia** (15.)

Skloňování: Emilii, Emilio

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Emil*, které vzniklo z latinského *aemulus* ("horlivý, pracovitý").

Mužská podoba: Emil

Eva (35.) / Ewa

Skloňování: Evy, Evo

Původ: hebrejský

Etymologie: jméno pochází z hebrejského *Havváb*, což znamená "živá", přeneseně "životodárná, matka života".

Mužská podoba: není

Gabriela (34.) / **Gabriela** (19.)

Skloňování: Gabriely, Gabrielo / Gabrieli, Gabrielo

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Gabriel*, které se vykládá jako "bůh je silný", příp. "hrdina boží".

Mužská podoba: Gabriel / Gabriel

Hana (36.) / **Hanna** (17.)

Skloňování: Hany, Hano / Hanny, Hanno

Původ: hebrejský

Etymologie: toto jméno má stejný původ jako jméno *Anna* (*channáb* → "milostivá, milostiplná", přeneseně "líbezná, milá").

Mužská podoba: není

Heda / **Iga** (40.)

Skloňování: Igi, Igo

Původ: nejasný

Etymologie: zřejmě jde o zkráceninu jména *Jadwiga* ("vítězící v boji") nebo *Ignacja* ("ohňová, rozpálená").

Mužská podoba: *Ignacy* (v případě jména *Ignacja*)

Izabela / **Izabela** (45.)

Skloňování: Izabeli, Izabelo

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o španělskou podobu jména *Alžběta*, které se vykládá jako "bůh je má přísaha".

Mužská podoba: není

česká podoba není / **Jagoda** (42.)

Skloňování: Jagody, Jagodo

Původ: slovanský

Etymologie: jméno vzniklo z obecného jména a znamená "borůvka".

Mužská podoba: není

Jana (29.) / **Joanna** (39.)

Skloňování: Jany, Jano / Joanny, Joanno

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Jan*, které se vykládá jako "bůh je milostivý", "bohem daný, milostivý dar boží".

Mužská podoba: Jan / Jan

Julie (22.) / **Julia** (1.)

Skloňování: Julie, Julie / Julii, Julio

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Julius*. Výklad jména je nejasný, může znamenat "vlasatá, zářící, mladá", popř. "božská".

Mužská podoba: Julius / Juliusz

Justýna / **Justyna** (49.)

Skloňování: Justyny, Justyno

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Justyn*, které se vzniklo ze slova *iustus* a vykládá se jako "spravedlivý".

Mužská podoba: Justyn, Justus

Kamila / **Kamila** (41.)

Skloňování: Kamili, Kamilo

Původ: orientální

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Kamil*, které se vykládá jako "chrámový sluha".

Mužská podoba: Kamil

Karolína (6.) / **Karolina** (18.)

Skloňování: Karolíny, Karolíno / Karoliny, Karolino

Původ: germánský

Etymologie: původně to bylo ženské přídavné jméno k latinskému *Carolus* (*Karel*), které znamená "muž, chlap".

Mužská podoba: Karel

Kateřina (11.) / **Katarzyna** (32.)

Skloňování: Kateřiny, Kateřino / Katarzyny, Katarzyno

Původ: řecký

Etymologie: jméno pochází z řeckého *katharos* ("čistá, cudná, mravná"). Původní znění jména je *Aikateriné*.

Mužská podoba: není

Kunhuta / **Kinga** (23.)

Skloňování: Kingi, Kingo

Původ: germánský

Etymologie: jde o zkráceninu od jména *Kunigunda*. Toto jméno vzniklo ze staroněmeckého *kunni* a *gund*, což lze vyložit jako "rodový, příbuzenský boj", popř. jako "šlechtná bojovnice".

Mužská podoba: není

Klára (13.) / Klara

Skloňování: Kláry, Kláro

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *clara*, které znamená "jasná, světlá, slavná".

Mužská podoba: není

Klaudie / **Klaudia** (27.)

Skloňování: Klaudii, Klaudio

Původ: latinský

Etymologie: je to ženská podoba jména *Klaudiusz*, které vzniklo z latinského *Klaudius* ("náležející k starému římskému rodu Klaudiů"). Původní význam základového slova *claudus* byl "kulhavý, chromý".

Mužská podoba: Klaudiusz

Kornélie, Kornelie / **Kornelia** (38.)

Skloňování: Kornelii, Kornelio

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Kornel*, které vzniklo z latinského *cornu* ("roh"), příp. se může jméno *Kornel* vykládat také jako "dřín, pevný, vytrvalý".

Mužská podoba: Kornel, Korneliusz

Kristýna (9.) / Krystyna

Skloňování: Kristýny, Kristýno

Původ: řecký

Etymologie: jde o ženskou variantu jména *Kristián*. Znamená "křesťanka", příp. jde o tvar latinského přídavného jména s významem "Kristova".

Mužská podoba: Kristián

Laura (24.) / **Laura** (30.)

Skloňování: Laury, Lauro / Laury, Lauro

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo ze slova *laurus*, které znamená "vavřín, vavřínové dřevo", přeneseně "vítězství, triumf".

Mužská podoba: Laurenc, Laurent / v polštině není

Lenka / **Lena** (9.)

Skloňování: Leny, Leno

Původ: nejasný

Etymologie: v současnosti se používá jako samostatné jméno. Původně šlo o domáckou podobu jmen zakončených na *-lena*, např. *Helena* ("světlo"), *Magdaléna* ("pocházející z Magdaly").

Mužská podoba: není

Linda (48.) / Linda

Skloňování: Lindy, Lindo

Původ: nejasný

Etymologie: původ jména je nejasný, nabízí se několik možností vzniku: 1) pochází ze španělského slova *linda* ("krásná"); 2) z německého *linde* ("mírný, jemný"), *Linde* ("lípa") nebo ze staroněm. *lindi* ("zmije"); 3) může jít i o zkráceninu jmen typu *Belinda*, *Adelinda* aj.

Mužská podoba: není

Lucie (8.) / Łucja, Lucyna

Skloňování: Lucie, Lucie

Původ: latinský

Etymologie: toto jméno má základ ve slově *lux* ("světlo"), z toho důvodu se vykládá jako "světlá, zářící".

Mužská podoba: Lucius, Lucián

Magdaléna (49.) / **Magdalena** (16.)

Skloňování: Magdalény, Magdaleny / Magdaleny, Magdaleno

Původ: hebrejský

Etymologie: význam jména je "magdalská, pocházející z Magdaly". Původní aramejský význam slova *magdala* je "věž".

Mužská podoba: není

Mája, Maja / **Maja** (2.)

Skloňování: Mai, Majo

Původ: nejasný

Etymologie: původ i význam jména je nejasný. Existuje několik možností výkladu: 1) jméno má souvislost se starořímskou bohyní růstu, která se jmenovala *Maia*; 2) mohlo vzniknout ze staroindického slova *Maya* ("klam, iluze"); 3) může jít o ruské jméno *Maja*; 4) mohla by to být i domácká podoba jména Marie.

Mužská podoba: není

Markéta (26.) / Małgorzata (34.)

Skloňování: Markéty, Markéto / Małgorzaty, Małgorzato

Původ: latinský

Etymologie: základem tohoto jména je slovo *margarita*, které znamená "perla".

Mužská podoba: není

Malvína / **Malwina** (48.)

Skloňování: Malwiny, Malwino

Původ: nejasný

Etymologie: rovněž toto jméno má několik možností výkladu: 1) je považováno za zkráceninu germánského *Madelwine* ("přítelkyně práva"); 2) může se odvozovat z keltštiny a v tom případě se vykládá jako "(dívka) jasných očí, jasného čela".

Mužská podoba: není

Marie (21.) / Maria (21.)

Skloňování: Marie, Marie / Marii, Mario

Původ: nejasný

Etymologie: jméno má nejasný původ i význam. Jeho hebrejská podoba *Miriam* (*Miryám*) mohla vzniknout: 1) z egyptského *merit-amm*, což znamená "milovaná bohem" nebo "hořká (moře hořkosti)", 2) z aramejského *Maryam*, které se vykládá jako "paní" nebo "kapka moře", 3) jiné výklady mohou být "odkazovatelka", "krásná" aj.

Mužská podoba: není

Marta / **Marta** (29.)

Skloňování: Marty, Marto

Původ: orientální (aramejský)

Etymologie: jméno vzniklo z aramejského *Már(a)thá*, což znamená "paní domu, hospodyně", přeneseně "pečlivá".

Mužská podoba: není

Martina (43.) / **Martyna** (12.)

Skloňování: Martiny, Martino / Martyny, Martyno

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Martin*. Jméno by se vykládalo jako "Martova, zasvěcená bohu Martovi", přeneseně "bojovná".

Mužská podoba: Martin / Marcin

Michaela (17.) / **Michalina** (35.)

Skloňování: Michaely, Michaelo / Michaliny, Michalino

Původ: hebrejský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Michael/Michal*, která se vykládají jako "kdo (je) jako bůh?, podobný bohu?".

Mužská podoba: Michael, Michal / Michał

Milena / **Milena** (25.)

Skloňování: Mileny, Mileno

Původ: slovanský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Milan*, znamená "milá".

Mužská podoba: Milan

Monika (37.) / Monika

Skloňování: Moniky, Moniko

Původ: nejasný

Etymologie: toto jméno má nejasný původ i význam. Vzniklo buďto z řeckého *monos* ("osamělá, jediná"), příp. z fénického *monos* ("bohyně"), nebo z latinského *moneo* ("rádkyně").

Mužská podoba: není

Nad'a / Nadia (22.)

Skloňování: Nadii, Nadio

Původ: staroslověnský

Etymologie: jde o zdobnělou formu jména *Nadzięja*, což je polská forma ruského jména *Naděžda*. Jméno pochází ze staroslověnštiny a jedná se o doslovný překlad řeckého slova *Elpis* a znamená "naděje".

Mužská podoba: není

Natálie (5.) / **Natalia** (7.)

Skloňování: Natálie, Natálie / Natalii, Natalio

Původ: latinský

Etymologie: pochází z latinského *natalis* ("rodný den, narozeniny", přeneseně "(narozená) v den Kristova narození, dítě Vánoc").

Mužská podoba: není

Nela (12.) / Nela

Skloňování: Nely, Nelo

Původ: nejasný

Etymologie: jde o samostatněnou domáckou podobu jmen *Kornélie*, *Petronela* aj.

Mužská podoba: není

Nikol (32.) / Nikola

Skloňování: Nikol i Nikoly, Nikol i Nikolo

Původ: řecký

Etymologie: je to varianta jména *Nikola*.

Mužská podoba: Nikolas

Nikola (14.) / **Nikola** (10.)

Skloňování: Nikoly, Nikolo / Nikoly, Nikolo

Původ: řecký

Etymologie: jde o jméno řeckého původu přejaté z francouzštiny. Je to ženská podoba jména *Nikolas*. Vykládá se jako "vítězka nad lidem, vítězství lidu".

Mužská podoba: Nikolas / Nikolas

Nína / **Nina** (44.)

Skloňování: Niny, Nino

Původ: nejasný

Etymologie: jméno má nejasný původu i význam. Může jít: 1) o ruské jméno řeckého původu, které vzniklo zřejmě ze jména *Ninos*¹¹²; 2) o osamostatněnou zkráceninu jmen zakončených na *-nina* (např. *Antonína*, domácích jmen *Janina*, *Anina* aj.).

Mužská podoba: není

Olívie / **Oliwia** (5.)

Skloňování: Oliwii, Oliwio

Původ: nejasný

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Oliwier*. Znamená "oliva, pěstitelka oliv".

Mužská podoba: Oliwier

Patricie, Patrika / **Patrycja** (26.)

Skloňování: Patrycji, Patricjo

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Patryk*, což je irského jméno, které vzniklo od slova *patricius* ("patricijský, urozený, šlechtický").

Mužská podoba: Patryk, Patrycy, Patrycjusz

Pavla, Pavlína / **Paulina** (24.)

Skloňování: Pauliny, Paulino

Původ: latinský

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Paweł*, které pochází z latinského *paulus* ("malý", přeneseně "skromný, nepatrný").

Mužská podoba: Paweł

¹¹² Šlo o jméno zakladatele asyrského státu a zároveň název hlavního města Asýrie. Město bylo později nazýváno *Ninive*.

Petra (44.) / Petra

Skloňování: Petry, Petro

Původ: řecký

Etymologie: jde o ženskou podobu jména *Petr* ("skála, skálopevná").

Mužská podoba: Petr

Apolena / **Pol**a (46.)

Skloňování: Poli, Polu

Původ: řecký

Etymologie: jde o zkráceninu od jména *Apolonia*. Toto jméno vzniklo z řeckého *Apollonios* a vykládá se jako "náležející, zasvěcená bohu Apollonovi", popř. "světlodárná".

Mužská podoba: není

Roxana / **Roks**ana (37.)

Skloňování: Roksany, Roksano

Původ: orientální (perský)

Etymologie: toto jméno vzniklo z perského *raohšna*. Jméno *Roksana* se rozšířilo prostřednictvím řečtiny a znamená "zářící, světlo".

Mužská podoba: není

Sabina (45.) / Sabina

Skloňování: Sabiny, Sabino

Původ: latinský

Etymologie: jméno vzniklo z latinského *Sabina* ("Sabiňanka" – pocházející ze staroitalského kmene Sabinů).

Mužská podoba: není

Sandra / **Sand**ra (43.)

Skloňování: Sandry, Sandro

Původ: řecký

Etymologie: jde o italskou osamostatněnou domáckou podobu řeckého jména *Alexandra*, které vzniklo ze jména *Alexandr* ("ochránce mužů").

Mužská podoba: není

Sára (23.) / Sarra

Skloňování: Sáry, Sáro

Původ: hebrejský

Etymologie: vzniklo z hebrejského slova *saráh*, které znamená "kněžna, vznešená".

Mužská podoba: není

Simona (30.) / Szymona

Skloňování: Simony, Simono

Původ: hebrejský

Etymologie: je to jméno hebrejského původu přejaté z francouzštiny. Jde o ženskou podobu jména *Sim(e)on* ("slyšící, naslouchající").

Mužská podoba: Simeon

Sofie (18.) / **Zofia** (11.)

Skloňování: Sofie, Sofie / Zofii, Zofio

Původ: řecký

Etymologie: toto jméno vzniklo ze slova *sophia*, což znamená "moudrost".

Mužská podoba: Sofián, Sofian / v polštině není

Tereza (1.) / Teresa

Skloňování: Terezy, Terezo

Původ: řecký

Etymologie: jde o jméno nejasného významu. Výkladů je více: 1) může znamenat "pocházející z ostrova Thery/Therasie"; 2) základ slova *térésis* se vykládá také jako "záštita, ochrana"; 3) mohlo vzniknout i ze slova *theros* ("léto, horko, vedro"); 4) nebo ze slova *therizzein* ("žnout, sklízet úrodu").

Mužská podoba: není

Vanesa (27.) / Wanesa, Wanessa, Vanessa

Skloňování: Vanesy, Vaneso

Původ: nejasný

Etymologie: toto jméno vytvořil anglický spisovatel Jonathan Swift pro jednu ze svých postav. Jde o zkráceninu pro *Esther Vanhomrighovou*.

Mužská podoba: není

Vanessa (46.) / Wanesa, Wanessa, Vanessa

Skloňování: Vanessy, Vanesso

Původ: nejasný

Etymologie: jde o anglickou formu jména *Vanesa*.

Mužská podoba: není

Vendula (47.) / polská podoba není

Skloňování: Venduly, Vendulo

Původ: slovanský (český)

Etymologie: domácká forma jména *Václava*, což je ženská podoba jména *Václav* ("více slavný"). Může jít také o ženskou podobu jména *Vendelín*, které je buďto zkráceninou jména *Václav*, nebo vzniklo z německého *Wende* („Vandal“)¹¹³.

Mužská podoba: Václav, Vendelín

Veronika (10.) / **Weronika** (13.)

Skloňování: Veroniky, Veroniko / Weroniki, Weroniko

Původ: řecký

Etymologie: zřejmě vzniklo z řeckého *Phereniké*, což znamená "nositelka (přinášející) vítězství".

Mužská podoba: není

Viktorie (15.) / **Wiktoria** (4.)

Skloňování: Viktorie, Viktorie / Wiktrorii, Wiktorio

¹¹³ Vandalové byli germánský kmen pocházející z oblasti okolo Baltského moře. Ve 2. století n. l. se kmen rozdělil na dvě větve a část Vandalů se usadila ve Slezsku. Viz *Antika* [online]. [cit. 12. března 2012]. Dostupné z: <<http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1602>>

Původ: latinský

Etymologie: jméno je odvozeno od slova *victoria*, které znamená "vítězství".

Mužská podoba: Viktor / Wiktor

Zuzana (20.) / **Zuzanna** (3.)

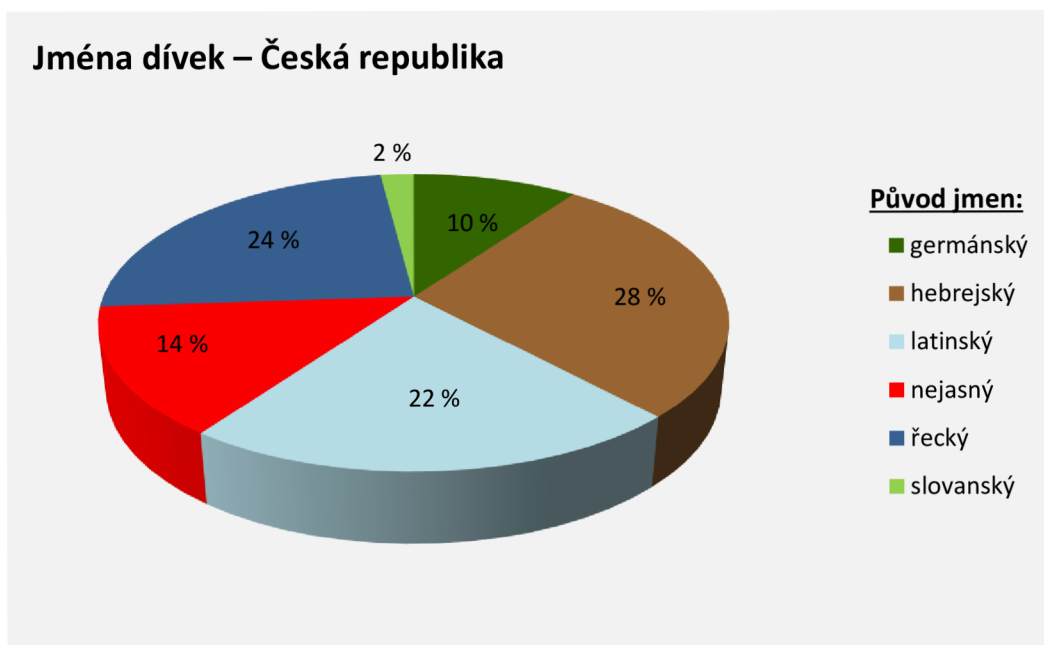
Skloňování: Zuzany, Zuzano / Zuzanny, Zuzanno

Původ: hebrejský

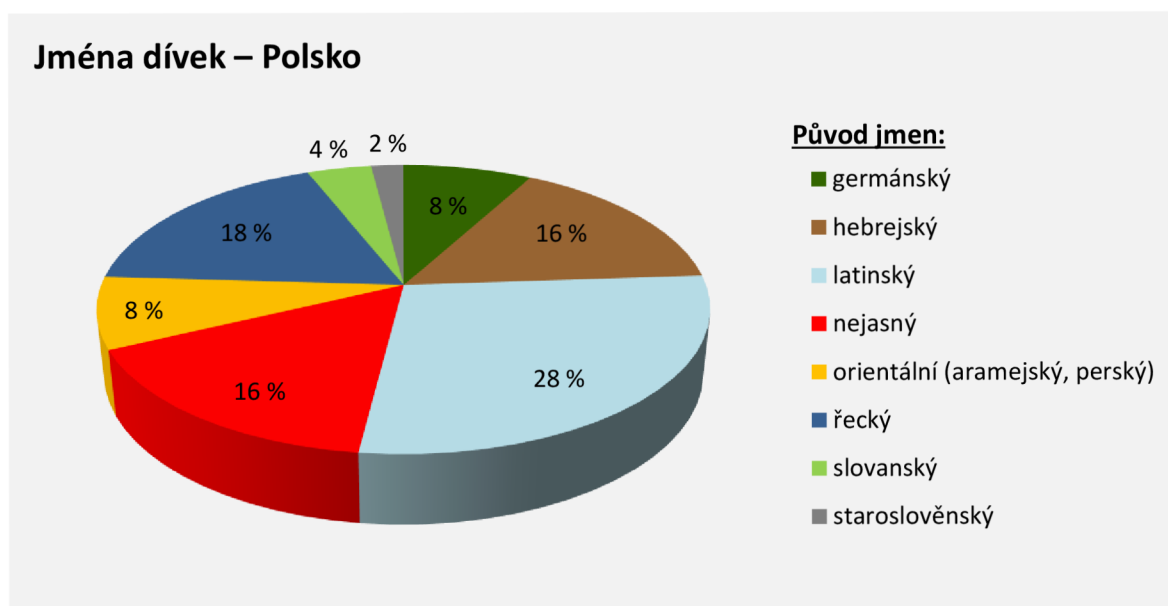
Etymologie: jméno vzniklo ze slova *šóšanná*, což znamená "lilie".

Mužská podoba: není

Graf 3

Graf 4

5. Závěr

Vlastní jména byla vždy považována za důležitou součást lidského života. Jméno vyčleňuje člověka ve společnosti a provází ho celý život. Na rozdíl od příjmení se téměř nemění, a je proto důležité, aby rodiče výběr jména pro své dítě vždy dobře zvážili. Nevhodně zvolené jméno může svého nositele vystavit nejnepříjemnější situaci, jiné mu naopak může v životě dopomoci k úspěchu.

V následujících několika odstavcích bych ráda představila výsledky, ke kterým jsem došla ve své magisterské práci. Mým hlavním cílem bylo porovnat současná jména dětí v České republice a v Polsku. V souvislosti s tím jsem si položila několik otázek, které mi při vzájemném srovnání pomohly. První z nich zněla: *Jaká jména patří v České republice a v Polsku v současné době mezi nejoblíbenější?* V tomto případě mě nejvíce zajímalo, jak rozmanitý je v dnešní době repertoár nejčastěji volených jmen s ohledem na jejich původ.

Pokud se podíváme na **Graf 1** („Jména chlapců – Česká republika“), zjistíme, že mezi jmény chlapců v České republice (dále jen ČR) výrazně převažují jména hebrejského původu (32 %). Na druhém místě jsou jména řeckého původu (20 %), na třetím jména latinského původu (18 %) a na čtvrtém jména slovanského původu (16 %). Jen v malé míře jsou v ČR mezi nejoblíbenějšími jmény zastoupena jména germánského (4 %), orientálního (2 %) a románského původu (2 %). Jména nejasného původu tvoří 6 % z celkového počtu oblíbených jmen.

Původ chlapeckých jmen v Polsku je uveden v **Grafu 2** („Jména chlapců – Polsko“). Na prvních třech místech jsou jména latinského původu (22 %), hebrejského původu (20 %) a řeckého původu (také 20 %). Jak můžeme vidět, ve srovnání se stavem v ČR se nepatrně změnilo pořadí jmen. Dále jsou v Polsku mezi nejoblíbenějšími jmény zastoupena také jména germánského (10 %), orientálního (10 %), slovanského (6 %) a nejasného původu (6 %). Nejméně se v Polsku vyskytují jména baskického (2 %), keltského (2 %) a románského původu (2 %).

V případě chlapeckých jmen jsem tedy zjistila, že v ČR se v roce 2010 mezi padesáti nejoblíbenějšími jmény nejvíce vyskytovala jména původu hebrejského, řeckého, latinského a slovanského. Tato jména dohromady tvořila 86 % jmen a zbývajících 14 % tvořila jména germánského, orientálního a nejasného původu.

V Polsku se mezi padesáti nejoblíbenějšími jmény v roce 2009 nejvíce objevovala jména původu latinského, hebrejského a řeckého (dohromady 64 %). Poměrně dobře byla

v celkovém počtu zastoupena také jména germánského a orientálního původu (dohromady 20 %). Nejméně, tj. 16 %, tvořila jména slovanského, baskického, keltského, románského a nejasného původu.

Stejně jako mezi chlapeckými jmény převažují i mezi dívčími jmény v ČR jména hebrejského původu (28 %) (viz **Graf 3**, „Dívčí jména – Česká republika“). Na druhém místě jsou jména řeckého původu (24 %) a na třetím místě jména latinského původu (22 %). Na čtvrtém místě se v tomto případě umístila jména nejasného původu, která tvoří 14 % z celkového počtu analyzovaných jmen. Dále jsou mezi dívčími jmény zastoupena také jména germánského (10 %) a slovanského původu (2 %).

Oproti tomu dívčí jména v Polsku jsou, co se týká původu, o něco rozmanitější než v ČR (viz **Graf 4**, „Dívčí jména – Polsko“). Nejvíce se mezi nejoblíbenějšími dívčími jmény v Polsku, podobně jako mezi chlapeckými jmény, vyskytují jména latinského původu (28 %). Na druhém místě následují jména řeckého původu (18 %), na třetím místě se společně umístila jména hebrejského (16 %) a nejasného původu (16 %). Nejméně se mezi dívčími jmény vyskytují jména germánského (8 %), orientálního (8 %), slovanského (4 %) a staroslověnského původu (2 %). V porovnání se jmény v ČR opět došlo ke změně na předních místech a navíc se mezi dívčími jmény v Polsku vyskytují jména orientálního a staroslověnského původu.

Z toho, co jsem zde uvedla, vyplývá, že mezi padesáti nejoblíbenějšími dívčími jmény v ČR bylo v roce 2010 dohromady 74 % jmen původu hebrejského, řeckého nebo latinského. Zbývajících 26 % jmen tvoří jména germánského, slovanského a nejasného původu.

V případě padesáti nejoblíbenějších dívčích jmen v Polsku tvořila v roce 2009 78 % jména latinského, řeckého, hebrejského a nejasného původu. Zbytek, tj. 22 %, byla jména germánského, orientálního a staroslověnského původu.

Můžeme tedy říct, že i v současné době patří v České republice a v Polsku mezi nejoblíbenější taková jména, která náleží svým původem mezi nejstarší přejímaná jména. I přesto, že v posledních letech volí lidé pro své děti méně obvyklá cizí jména, těší se jména hebrejského, latinského a řeckého původu stále značné oblibě.

Druhá otázka, která mě zajímala, byla, zda rodiče v České republice a v Polsku volí pro své děti stejná nebo rozdílná jména. Na základě vzájemného srovnání jmen, která jsem měla k dispozici, jsem došla k následujícím závěrům.

V případě chlapeckých jmen, jsou v obou státech zhruba z poloviny zastoupena jak stejná (28 jmen), tak i rozdílná jména (22 jmen). Chtěla bych upozornit na to, že jména *Matouš* a *Matyáš* mají v polštině stejnou podobu, tj. *Mateusz* a jménům *Michal* a *Michael* odpovídá v polštině jméno *Michał*. Z toho důvodu se nemusí výše zmíněný počet stejných a rozdílných jmen z pohledu polštiny zcela shodovat (platí to i v případě dívčích jmen).

Pouze tři jména se v ČR a v Polsku umístila v pořadí oblíbených jmen přibližně na stejném místě (rozdíl byl ve všech případech jedno místo). Konkrétně se jednalo o jména *Jakub* (v ČR 2. místo) / *Jakub* (v Polsku 1. místo), *Kryštof* (25. místo) / *Krzysztof* (24. místo) a *František* (27. místo) / *Franciszek* (28. místo). Poměrně početnou skupinu tvořila i chlapecká jména, u kterých rozdíl v pořadí činil čtyři až šest míst. Byla to jména *David* (5. místo) / *David* (10. místo), *Matěj* (8. místo) / *Maciej* (12. místo), *Matyáš* (9. místo) / *Mateusz* (4. místo), *Filip* (11. místo) / *Filip* (5. místo), *Dominik* (14. místo) / *Dominik* (18. místo), *Antonín* (26. místo) / *Antoni* (20. místo) a *Sebastian* (40. místo) / *Sebastian* (35. místo). U ostatních jmen, která se vyskytovala jak v ČR, tak i v Polsku, byly rozdíly v pořadí větší než šest míst.

Rovněž v přehledu nejoblíbenějších dívčích jmen byla stejná a rozdílná jména rozdělená zhruba na polovinu (24 stejných a 26 rozdílných jmen). Do stejných jmen jsem zde zařadila také jméno *Alena* (ČR) a *Lena* (Polsko) s tím, že se sice nejedná o jména zcela stejná, avšak v obou případech jde o zkrácená jména od jmen *Helena* nebo *Magdalena*. Jménům *Nikola* a *Nikol*, která v přehledu jmen v ČR vystupují každé zvlášť, v polském přehledu odpovídá pouze jméno *Nikola* (podoba *Nikol* se v polštině také používá, ale mezi nejoblíbenějšími jmény není). Tentokrát si byla blízká pořadím celkem čtyři jména, jejich pořadí se lišilo maximálně o dvě místa. Byla to jména *Natalie* (v ČR 5. místo) / *Natalia* (v Polsku 7. místo), *Veronika* (10. místo) / *Weronika* (13. místo), *Marie* (21. místo) / *Maria* (21. místo) a *Dominika* (33. místo) / *Dominika* (31. místo). Jak je vidět, v případě jmen *Marie* a *Maria* se jejich pořadí v obou státech dokonce shoduje. Pouze dvě jména *Nikola* (14. místo) / *Nikola* (10. místo) a *Laura* (24. místo) / *Laura* (30. místo) se mezi sebou lišila o čtyři až šest míst. U dalších jmen byly rozdíly v pořadí větší.

Zajímavé je také to, že jak mezi chlapeckými, tak mezi dívčími jmény se v ČR v několika případech vyskytuje v seznamu nejoblíbenějších jmen různá varianta téhož jména (*Matěj* – *Matyáš*, *Michal* – *Michael*, *Eliška* – *Alžběta*, *Nikola* – *Nikol*, *Ema* – *Emma*, *Vanesa* – *Vanessa*). Oproti tomu v Polsku se mezi chlapeckými a dívčími jmény vyskytuje pouze jedna varianta téhož jména, a to *Bartłomiej* – *Bartosz*.

Mezi rozdílná jména, která se objevovala vždy jen v jednom státě, by patřila chlapecká jména: *Alex, Denis, Jáchym, Jaroslav, Jiří, Jonáš, Josef, Marek, Milan, Miroslav, Ondřej, Radek, Radim, Richard, Roman, Samuel, Štěpán, Tadeáš, Tobiáš, Václav, Vít* a *Zdeněk*; dívčí jména: *Adéla, Adriana, Alžběta, Andrea, Aneta, Anežka, Daniela, Denisa, Eliška, Ema, Emma, Eva, Klára, Kristýna, Linda, Lucie, Monika, Nela, Petra, Sabina, Sára, Simona, Tereza, Vanesa, Vanessa* a *Vendula* (jde o jména z českého přehledu).

V Polsku jsou to chlapecká jména: *Adrian, Alan, Aleksander, Bartłomiej, Bartos, Błażej, Damian, Fabian, Gabriel, Hubert, Igor, Kacper, Kamil, Konrad, Krystian, Ksawery, Maksymilian, Marcel, Miłos, Oskar, Rafał, Stanisław* a *Tymoteusz*; dívčí jména: *Agata, Aleksandra, Alicja, Antonina, Blanka, Daria, Emilia, Iga, Izabela, Jagoda, Justyna, Kamila, Kinga, Klaudia, Kornelia, Maja, Malwina, Marta, Milena, Nadia, Nina, Olivia, Patrycja, Paulina, Pola, Roksana* a *Sandra*.

Při odpovídání na další otázku, tj. zda se vyskytují mezi jmény chlapců a dívek jména slovanského původu, jsem opět využila grafy.

Zjistila jsem, že v ČR bylo v roce 2010 mezi chlapeckými jmény pouze osm jmen slovanského původu (tj. 16 %) a mezi dívčími pouze jedno (tj. 2 %). Konkrétně se jednalo o chlapecká jména *Jaroslav, Milan, Miroslav, Radek, Radim, Václav, Vojtěch* a *Zdeněk* a o dívčí jméno *Vendula*.

V Polsku byla v roce 2009 mezi chlapeckými jmény pouze tři slovanského původu (6 %). Mezi dívčími byla pouze dvě jména slovanského a jedno staroslověnského původu (dohromady 6 %). Šlo o jména *Miłos, Stanisław, Wojciech, Jagoda, Milena* a *Nadia*.

Z výše uvedeného částečně vyplývá i odpověď na mou poslední otázku, zda převažují při výběru jmen pro děti jména slovanská nebo přejatá z jiných jazyků. Z toho, co jsem zjistila, je na první pohled patrné, že mezi jmény, která rodiče vybírali pro své děti v ČR a v Polsku jednoznačně převažují jména cizího původu. Tato jména představovala v ČR mezi chlapeckými a dívčími jmény 91 % jmen, zatímco slovanská pouze 9 %. V Polsku tvořila jména cizího původu 94 % a slovanská jména jen 6 %.

Myslím si, že cíle, které jsem si ve své práci vytyčila, jsem splnila a doufám, že má práce bude přínosem pro všechny, kteří se zajímají o česká nebo polská vlastní jména.

6. Resumé

Celem mojej pracy magisterskiej było porównanie imion nadawanych obecnie dzieciom w Republice Czeskiej i w Polsce na podstawie danych statystycznych, które uzyskałam ze stron internetowych Czeskiego Urzędu Statystycznego i ze stron polskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Oprócz tego chciałam też w swojej pracy przedstawić historię nadawania imion, ich pochodzenie, tworzenie lub odmianę. Z tego powodu podzieliłam pracę na trzy części. W pierwszej zajmowałam się onomastyką. Podałam w niej definicję pojęcia „onomastyka“ i wspomiałam o podziale nazw własnych, o historii onomastyki, oraz o badaczach, którzy zajmowali się i zajmują się badaniem nazw własnych.

W drugiej części poświęciłam uwagę imionom osobowym. Zamieściłam w niej definicję imion własnych i imion pospolitych i zwięźle określiłam różnice pomiędzy tymi imionami.

Dalej piszę o pochodzeniu imion, ich tworzeniu i odmianie. Wspominam o tym, że w każdym języku można imiona podzielić na rodzime (w przypadku języka czeskiego i polskiego chodzi o imiona słowiańskie) i obce. Jeśli chodzi o tworzenie imion, interesowało mnie głównie tworzenie imion słowiańskich, wśród których można rozróżnić trzy podstawowe typy imion – imiona jednotematowe, imiona złożone i imiona skrócone. Imiona jednotematowe stanowią najstarszą warstwę imion, zalicza się do nich imiona ochronne i życzące, w których skład wchodzi np. nazwy zwierząt, roślin, zjawisk natury i in. Dalej były używane imiona, które określały cechy fizyczne i psychiczne człowieka, jego wiek, chodziło też o imiona utworzone od nazw czynności, które człowiek wykonywał, od nazw narzędzi przez niego używanych i in.

Imiona złożone to imiona utworzone z dwu lub więcej części. Każda część miała własne znaczenie, więc złożone imię jako całość też uzyskiwało znaczenie. Najczęściej chodziło o życzenia rodziców, które dotyczyły dobrej przyszłości dziecka. Pierwsza albo druga część złożonych imion mogła mieć charakter różnych części mowy (najbardziej rozpowszechnionym typem były imiona zawierające w pierwszej lub drugiej części czasownik, np. czeskie *Branimír*, *Božetěch* lub polskie *Bronisław*, *Chwalibóg*).

Z imion złożonych tworzone imiona skrócone i hipokorystyczne (spieszczone), które były używane w kontaktach nieoficjalnych. Imiona spieszczone tworzone najczęściej za pomocą różnych sufiksów (np. z imion *Stanisław*, *Wojciech* utworzone imiona *Stach*, *Wojtek*).

W rozdziale o tworzeniu słowiańskich imion wspominam też o tworzeniu imion żeńskich, które w większości tworzono za pomocą sufiksu *-a*, dodawanego do imion męskich. Czasami jednak zdarzało się, że niektóre imiona nosiły tak kobiety, jak i mężczyźni (np. czeskie *Děva, Baba, Mlada*).

Oprócz imion rodzimych znajdują się w języku czeskim i polskim też imiona obce. Chodzi o imiona, które zostały przejęte z innych języków. W najstarszych czasach były to imiona pochodzenia germańskiego, które pojawiły się w Czechach i w Posce wraz z przyjściem mnichów lub kolonistów niemieckich (np. *Karel/Karol, Hedvika/Jagniga*).

Z przyjęciem chrześcijaństwa pojawiły się w Czechach i w Posce też imiona pochodzenia hebrajskiego, łacińskiego lub greckiego. Chodziło najczęściej o imiona biblijne, starotestamentowe i nowotestamentowe, później także o imiona świętych, opatów lub misjonarzy (np. *Jiří/Jerzy, Martin/Marcin, Anežka/Agnieszka*).

Pod koniec XX wieku i na początku XXI wieku pojawiają się rzadko w języku czeskim i polskim też bardzo egzotyczne imiona, co jest związane z tym, że do Republiki Czeskiej i do Polski przyjeżdża coraz więcej obcokrajowców. Wśród nadawanych imion więc można znaleźć imiona arabskie, tureckie, ale także afrykańskie, wietnamskie, ormiańskie, japońskie i in.

Jeśli chodzi o odmianę imion opisuję w swojej pracy tylko niektóre możliwości odmiany. Ominięłam odmianę imion obcych występujących w postaci oryginalnej, bo takie nie pojawiają się wśród przeze mnie analizowanych imion ani w Republice Czeskiej, ani w Polsce, natomiast wspominam o najbardziej typowych rodzajach odmiany imion męskich i żeńskich.

W następnym rozdziale poświęcam swoją uwagę różnym czynnikom, które wpływają na wybór imion. W najdawniejszych czasach była podstawową motywacją ochrona dziecka przed chorobami i przedwczesną śmiercią. Służyły do tego imiona ochronne. Chodziło raczej o imiona nieprawdziwe, prawdziwe imię dziecka trzymano w tajemnicy, gdyż wierzono, że kto zna imię człowieka, może negatywnie wpływać na jego życie.

O wyborze imiona dla dziecka często decydują tradycje rodzinne, które są w Republice Czeskiej i w Polsce mniej więcej takie same. Najczęściej nadawano dziecku imię po rodzicach lub dziadkach, w mniejszym stopniu też po innych krewnych. Dla niektórych ludzi są tradycje rodzinne bardzo ważne i wcześniej zdarzało się nawet, że życzenie rodziców zwyciężyło nad opinią księdza, który chciał nadać dziecku jakieś imię chrześcijańskie.

Na wybór imiona wpływają też różne czynniki społeczne. W średniowieczu były imiona złożone przeznaczone głównie dla szlachty, rycerstwa lub panów, natomiast imiona jednotematowe dla ludu. Różnice można znaleźć też w imionach nadawanych dzieciom w mieście i na wsi.

Przejawy wpływów religijnych można dostrzec już w XIII wieku, jednak dopiero od XVI wieku istniał obowiązek nadawania imion chrześcijańskich. Najczęściej nadawano dzieciom imię świętego, w którego święto się urodziło. Dalej sięgano także po imionach patronów różnych kościołów lub rzemiosel.

Wpływy polityczne odzwierciedlają się w wyborze imion zwłaszcza w czasach zagrożenia narodowego lub w okresie wyzwolenia narodu z niewoli. W Polsce pojawiały się imiona o charakterze narodowym w większym stopniu w czasach zaborów. Na początku XIX wieku został wydany np. kalendarz zawierający imiona słowiańskie. W Czechach cieszyły się zainteresowaniem słowiańskie imiona złożone w okresie odrodzenia narodowego w II połowie XIX wieku. Według wzoru starych imion złożonych nawet tworzono imiona nowe (np. *Krasoslav*, *Čechomil*). Po II wojnie światowej pojawiły się zaś w większym stopniu imiona rosyjskie (np. *Igor*, *Oleg*, *Naděžda*).

W ostatnich latach mocno wpływa na wybór imion moda. Wcześniej nadawano dzieciom głównie imiona, które nosili bohaterowie książek, natomiast współcześnie zwiększa się repertuar imion także o imiona bohaterów seriali i filmów. Popularne są również imiona aktorów, aktorek, piosenkarzy, piosenkarek lub sportowców.

Wybierając imiona, trzeba zwrócić uwagę też na wpływy językowe. Zarówno w Republice Czeskiej, jak i w Polsce jest przy nadawaniu imion ważne, czy imię ładnie brzmi, czy imię w połączeniu z nazwiskiem nie jest za długie lub za krótkie. W imieniu i nazwisku nie powinny się powtarzać takie same samogłoski lub spółgłoski. W ostatnim rozdziale drugiej części swojej pracy wymieniam różne przepisy prawne, które dotyczą regulacji prawnej imion.

W ostatniej części swojej pracy zamieściłam listę przeze mnie analizowanych imion. To listy najbardziej ulubionych imion nadawanych dzieciom w Republice Czeskiej w 2010 roku i w Polsce w 2009 roku. Chodzi o 50 imion chłopców i 50 imion dziewczyn z każdego kraju.

Analizowane imiona ułożyłam w porządku alfabetycznym i zaznaczyłam w przeglądzie ich etymologię, odmianę, pochodzenie, żeńską i męską formę oraz czeską i polską formę (jeżeli istnieją).

Za pomocą przeglądu i czterech diagramów porównałam czeskie i polskie imiona i znalazłam odpowiedzi na postawione wcześniej pytania. Pierwsze pytanie dotyczyło tego, jakie imiona należą w Republice Czeskiej i w Polsce do najbardziej ulubionych, przy czym interesowało mnie głównie pochodzenie imion.

Stwierdziłam, że wśród imion chłopców w Republice Czeskiej stanowią większość imiona pochodzenia hebrajskiego (32 %), greckiego (20 %), łacińskiego (18 %) i słowiańskiego (16 %), resztę tworzą imiona orientalne, dalej imiona pochodzenia germańskiego, romańskiego i niejasnego. Też w Polsce przeważają imiona pochodzenia łacińskiego (22 %), hebrajskiego (20 %) i greckiego (20 %). Drugą grupę pod względem liczebności reprezentują imiona orientalne (10 %) i imiona pochodzenia germańskiego (10 %). Najmniej jest imion pochodzenia słowiańskiego, baskijskiego, celtyckiego, romańskiego i niejasnego.

Wśród imion dziewczyn w Republice Czeskiej jest najwięcej imion pochodzenia hebrajskiego (28 %), greckiego (24 %) i łacińskiego (22 %), reszta to imiona pochodzenia niejasnego, słowiańskiego i germańskiego. W odróżnieniu od Republiki Czeskiej są imiona dziewczyn w Polsce bardziej różnorodne, jednak większość stanowią także imiona pochodzenia łacińskiego (28 %), greckiego (18 %), hebrajskiego (16 %) i niejasnego (16 %). W mniejszym stopniu są tutaj obecne imiona pochodzenia germańskiego, prasłowiańskiego i imiona orientalne.

Okazało się więc, że wśród najbardziej ulubionych imion przeważają imiona tradycyjne, to znaczy zadomowione w języku czeskim i polskim już od dawien dawna. Aczkolwiek w ostatnich latach pojawiają się w obu językach imiona różnego, często bardzo egzotycznego pochodzenia, w 2009 i w 2010 roku nie były one na tyle rozpowszechnione, żeby znaleźć się wśród najbardziej popularnych imion.

Dalej interesowało mnie, czy rodzice w Republice Czeskiej i w Polsce nadają swoim dzieciom takie same albo różne imiona. Stwierdziłam, że w obu krajach stanowi identyczne i odmienne imiona prawie połowę z porównywanych imion. Dotyczy to tak imion chłopców, jak i dziewczyn.

Tylko 3 imiona chłopców (*Jakub/Jakub*, *Kryštof/Krzysztof*, *František/Franciszek*) i 4 imiona dziewczyn (*Natálie/Natalia*, *Veronika/Weronika*, *Marie/Maria*, *Dominika/Dominika*) dzieliło na liście jedno lub dwa miejsca. Z tego tylko imię *Marie/Maria* mieści się na listach na tym samym miejscu (21. miejsce). Od czterech do sześciu miejsc dzieliło 7 imion chłopców (*David/David*, *Matěj/Maciej*, *Matyáš/Mateusz*, *Filip/Filip*, *Dominik/Dominik*, *Antonín/Antoni*,

Sebastian/Sebastian) i tylko 2 imiona dziewczyn (*Nikola/Nikola, Laura/Laura*). Z tego też wynika, że aczkolwiek pojawiają się w Republice Czeskiej i w Polsce takie same imiona, nie znaczy to, że są one tak samo popularne.

Po trzecie chciałam ustalić, czy występują wśród ulubionych imion też imiona pochodzenia słowiańskiego. Za pomocą diagramów stwierdziłam, że w Republice Czeskiej i w Polsce jest wśród imion chłopców 11 imion słowiańskich i wśród imion dziewczyn są tylko 4 imiona słowiańskie.

Z tego też wynika odpowiedź na moje ostatnie pytanie, tj. czy przeważają wśród nadawanych imion imiona słowiańskiego pochodzenia lub imiona obce. Stwierdziłam, że w Republice Czeskiej w 2010 roku stanowiły obce imiona 91 % i w Polsce w 2009 roku 94 %, więc w obu krajach jednoznacznie przeważają imiona obce nad imionami słowiańskiego pochodzenia.

7. Bibliografie

- Grodziński, Eugeniusz: *Zarys ogólnej teorii imion własnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1973.
- Karpluk, Maria: *Słowiańskie imiona kobiece*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków 1961.
- Knappová, Miloslava: *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* Academia, Praha 2010.
- Knappová, Miloslava: *Rodné jméno v jazyce a společnosti*, Academia, Praha 1989.
- Kopečný, František: *Průvodce našimi jmény*, Academia, Praha 1991.
- *Nazwy mównia*, red. Maria Pająkowska-Kensik, Magdalena Czachorowska, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2004.
- *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, red. Ewa Rzetelska-Feleszko, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN, Warszawa–Kraków 1998.
- Radović, Dušan: *Dobré jitro, Bělehrade*, Fori Prague, Praha 2006.
- Rospond, Stanisław: *Gramatyka historyczna języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1971.
- Svoboda, Jan: *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Nakladatelství Československé akademie věd, Praha 1964.
- Šrámek, Rudolf: *Úvod do obecné onomastiky*, Masarykova univerzita, Brno 1999.
- Taszycki, Witold: *Polskie nazwy osobowe*, Gebether i Wolf, Kraków 1924.
- *Współczesny język polski*, red. Jerzy Bartmiński, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2001.

Slovníky:

- *Encyklopedický slovník češtiny*, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2002.
- *Judaismus, křesťanství, islám*, red. Helena Pavlincová, Břetislav Horyna, Nakladatelství Olomouc, Olomouc 2003.
- *Mały słownik odmiany nazw własnych*, red. Aleksandra Cieślíkowa, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego, Kraków 2008.

- *Słownik poprawnej polszczyzny PWN*, oprac. Lidia Drabik, Elżbieta Sobol, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

Elektronické zdroje:

- <http://antika.avonet.cz/article.php?ID=1602>
- <http://gorny.edu.pl>
- <http://libri.cz>
- <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
- <http://so.pwn.pl/>
- <http://ssjc.ujc.cas.cz/>
- <http://www2.polonistyka.uj.edu.pl>
- <http://www.behindthename.com/>
- <http://www.czso.cz>
- <http://www.genoroots.com>
- <http://www.kb.se/codex-gigas/cze>
- <http://www.msw.gov.pl>
- <http://www.nto.pl>
- <http://www.pravidla.cz/>
- <http://www.rjp.pan.pl>
- <http://www.scriptorium.cz>
- <http://www.spisovatele.cz>
- <http://www.totalita.cz>
- <http://www.ujc.cas.cz>